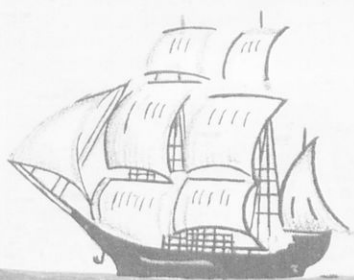

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
555

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΒΑΘΗΜΑΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΕΥΧΟΣ 2^{ΟΝ}
ΑΝ. ΔΗΜΗΤΡΑΤΟΥ

30

ΗΠΕΙΡΟΙ Κ
ΩΚΕΑΝΟΙ

ΕΚΔΟΣΗ ΚΑΛΩΣ ΕΚΔΟΣΗ ΣΙΑ Α.Ε.
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σ

69

π

Διευκρίνιση (π.)

Π. ΔΗΜΗΤΡΑΤΟΥ

Διευκρίνιση (Π.)

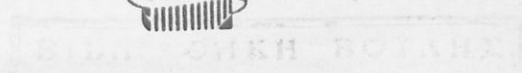
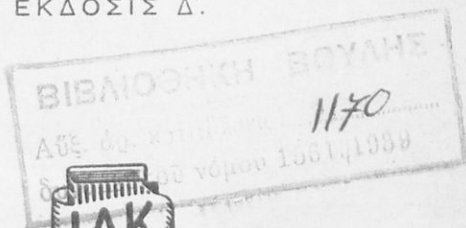
ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

ΕΙΣ ΤΡΙΑ ΒΙΒΛΙΑ

2. ΗΠΕΙΡΟΙ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΟΙ

ΔΙΑ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΕΚΔΟΣΙΣ Δ΄.

Yvanz d. Kollaro
1259.

46.

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
ΙΩΑΝΝΟΥ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α.Ε.
38 - 'Οδός Τσώρτσιλ - 38

1946

002
ΚΛΣ
ΕΤΒΑ
555

Τὰ γνήσια αντίτυπα φέρουν τὴν σφραγίδα τοῦ Βιβλιοπω-
λείου τῆς «Ἑστίας» καὶ τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως.

1. Άγκυρα, η πρωτεύουσα της Τουρκικής Δημοκρατίας.

Η ΑΣΙΑ

Α΄. Η ΠΡΟΣΩ ΑΣΙΑ

1. Η Τουρκική Δημοκρατία

1. Είκοσι ωρών ταξίδι με τὸ ἀτμόπλοιο καὶ φθάνομεν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὴν Σμύρνην, τὸν μεγάλον λιμένα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Τὸ ταξίδι μας αὐτὸ δὲν θὰ κρατήσῃ περισσότερο ἀπὸ ὅσον ἓνα ταξίδι ἐκ Πειραιῶς εἰς τὰ παράλια τῆς Κρήτης ἢ τῆς Μακεδονίας ἢ εἰς τὴν Ἐπίτανησον. Αὐτὸ τὸ βλέπετε καὶ εἰς τὸν χάρτην. Θὰ διασχίσωμεν, λοιπόν, τὸ Αἰγαῖον καί, ἀφοῦ περάσωμεν τὴν Χίον καὶ τὴν χερσόνησον Ἐρυθραίων, θὰ εἰσεέλθωμεν εἰς τὸν στενόμακρον κόλπον τῆς Σμύρνης. Ἡ πόλις εἶναι εἰς τὸν μυχόν του. Ἐκεῖ βαθιά, πού εὑρίσκεται ἡ Σμύρνη ἔχει λιμένα εὐρύχωρον καὶ ἀσφαλέστατον.

Ἄμα ἀποβιβασθῆτε, θὰ εὑρεθῆτε εἰς μίαν πόλιν γεμάτην ἐρείπια. Ὀλόκληροι συνοικίαι πυρπολημένοι. Τὸ βλέπει κανεὶς ὅτι ἡ Σμύρνη ἔπαθε μεγάλην καταστροφὴν. Καὶ πραγματικά. Δὲν ἔχουν περάσει ἀπὸ τότε οὔτε 15 χρόνια. Ἡ Σμύρνη καὶ ἡ περιοχή τῆς εἶχε πυκνὸν ἑλληνικὸν πληθυσμὸν καὶ ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς τὴν ἐπροστάτευε. Ἀλλὰ

ὁ πόλεμος μὲ τὴν Τουρκίαν ἐκράτησε πολὺ καὶ εἰς τὸ τέλος ἦλθεν ἢ καταστροφή. Ὁ στρατὸς ἔφυγεν ἀπὸ τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ μαζὺ τοῦ ἔφυγαν καὶ οἱ Ἕλληνες τῆς Σμύρνης καὶ τῶν ἄλλων πόλεων. 1.500.000 πρόσφυγες ἦλθαν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἡ ἑλληνικὴ Σμύρνη καὶ ἄλλαι πόλεις ἐκάησαν. Τώρα εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν δὲν κατοικοῦν πλέον Ἕλληνες. Εἰς τὰ σπίτια τῶν καὶ εἰς τὰ κτήματά τῶν κατοικοῦν οἱ τοῦρκοι, ποὺ ἔμεναν πρὶν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ἔφυγαν, δηλ. οἱ τοῦρκοι τῆς Μακεδονίας τῆς Ἡπείρου, τῆς Κρήτης. Μὲ ἄλλα λόγια ἢ Ἑλλάς καὶ ἢ Τουρκία ἔκαμαν «ἀνταλλαγὴν πληθυσμὸν». (Κατάγονται παιδιὰ τοῦ σχολείου σας, ἀπὸ τὴν Μ. Ἀσίαν; Ἀπὸ ποῖα μέρη; Πότε ἦλθον οἱ γονεῖς τῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα;)

2. Τὰ παράλια τῆς Σμύρνης, ὅπως καὶ ὅλα τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας, ποὺ βρέχονται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον μᾶς θυμίζουσι μὲ τὴν βλάστησίν τῶν τὰ δικά μας παράλια, τὰ νησιά μας, τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν Στερεάν. Τὰ προϊόντα ποὺ γίνονται εἰς τὴν Μυτιλήνην, τὴν Χίον καὶ τὴν Σάμον, παράγονται εἰς τὰ ἀντικρυνὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας. Λάδι, σταφίδες, κρασί, σῦκα, πορτοκάλια γίνονται ἄφθονα. Παράγεται ἀκόμη ἐκεῖ μετὰξι, βαμβάκι, καπνὰ καὶ σιτάρι. Εἶναι πλούσια τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας, πλούσια καὶ πυκνοκατοικημένα.

Ὅμως τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι πτωχόν. Δάση ἐκεῖ δὲν ὑπάρχουν καθόλου, τὰ βουνὰ εἶναι γυμνὰ καὶ τὰ πεδινὰ μέρη ἄγονα. Ὑπάρχουν μεγάλα πεδιάδες, ποὺ δὲν παράγουν τίποτε. Τὸ χῶμα τῶν εἶναι ἀλμυρόν, σὰν ἀλατισμένον, καὶ ἠμπορεῖ νὰ περιπλανηθῆ κανεὶς ἐκεῖ ἡμέρας πολλὰς, χωρὶς νὰ εὔρη πουθενὰ νερό.

Οὔτε βρέχει συχνά. Θὰ σᾶς φανῆ παράξενον νὰ μὴ βρέχη συχνὰ εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν, ποὺ εἶναι χερσόνησος καὶ ἔχει ἀπὸ τὰ τρία μέρη θάλασσαν. Ἀλλὰ ποῖοι ἄνεμοι νὰ τῆς φέρουν τοὺς ἀτμοὺς τῆς θαλάσσης; Οἱ δυτικοί, ποὺ ἔρχονται ἀπὸ τὸ Αἰγαῖον; Αὐτοὶ φέρουν βροχάς, καὶ πολλὰς μάλιστα, ἀλλὰ τὰς ρίπτουσι εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Σμύρνης. Οἱ βόρειοι, ποὺ φυσοῦν ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον; Καὶ αὐτοὶ φέρουν βροχάς, ἀλλὰ μόλις φθάσουν εἰς τὴν ξηράν, συναντοῦν τὰ ὑψηλὰ βουνὰ τοῦ Πόντου, ποὺ φράσσουν τὴν Μ. Ἀσίαν ἀπὸ τὰ βόρεια. Βρέχει, λοιπόν, ἐκεῖ ἄφθονα, ἀλλὰ μόνον εἰς τὰς βορεινὰς πλευρὰς τῶν βουνῶν. Ἐκεῖ ἢ βλάστησις εἶναι πλουσιωτάτη, τὰ δάση πυκνά, τὰ χαμηλὰ μέρη ὅλα καλλιεργημένα. Ἐκεῖ εἶναι ὁ Πόντος μὲ τὴν Τραπεζοῦντα, τὴν Σαψοῦντα, τὴν Κερασσοῦντα καὶ τόσας ἄλλας πόλεις, ποὺ ἦσαν πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμον ἑλληνικαί. Εἶναι τόσο πλούσιος ὁ Πόντος, ποὺ εἰς τὰ πολὺ-πολὺ παλαιὰ χρόνια, ἐφαντάζοντο ὅτι εἶναι κρυμμένο τὸ δέρμα μὲ τὰ χρυσὰ μαλλιά, «τὸ χρυσόμαλλον

2. Αίγες τῆς Ἀγκύρας.

(Μαλλιά ἄφθονα, πυκνά, μακρὰ, λεπτὰ, μαλακά, γυαλι-
στερὰ ὅπως τὸ μετάξι, λευκὰ ὅπως τὸ χιόνι).

δέρας», χάριν τοῦ ὁποίου ἐξεστράτευσαν οἱ ἀργοναῦται.

Ὅταν οἱ βόρειοι ἄνεμοι περνοῦν τὰ βουνὰ τοῦ Πόντου, κοί φυσοῦν μέσα εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν εἶναι στεγνοὶ πλέον. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς νοτίους ἀνέμους. Φέρουν καὶ αὐτοὶ πολλὰ νερὰ ἀπὸ τὴν Μεσόγειον. Ἀλλὰ ὅταν φθάνουν εἰς τὴν ξηρὰν, συναντοῦν τὴν μεγάλην ὄροσειρὰν τοῦ Ταύρου, ποῦ φράσσει τὴν Μ. Ἀσίαν ἀπὸ τὰ νότια καὶ ἀφήνουν ἐκεῖ τὰ νερὰ των. Διὰ τοῦτο τὰ παράλια εἶναι σκεπασμένα μὲ ἀπέραντα περιβόλια (πορτοκαλλιές, λεμονιές, μπανάνες, καὶ ἄλλα πολλὰ). Ἐκεῖ εἶναι τὰ Ἄδανα, ἡ Μερσίνα, ἡ Ἀττάλεια καὶ πλῆθος ἄλλων πόλεων.

Φαντάζεσθε τώρα πῶς εἶναι ἡ μεγάλη αὐτὴ χερσόνησος τῆς Μ. Ἀσίας; Εἰς τὰ παράλια τῆς περιβόλια, ἐλαιῶνες, ἀμπέλια. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς, ποῦ εἶναι ἓνα μεγάλο ὄροπέδιον, ἔρημοι τόποι καὶ πτωχὰ λειβάδια δηλ. στέππαι, ὅπου περιπλανῶνται διαρκῶς νομάδες βοσκοὶ μὲ τὰ ποίμνιά των. Ἐκεῖ ζοῦν τὰ περίφημα διὰ τὸ μαλλί των καραμάνικα πρόβατα καὶ αἱ αἶγες τῆς Ἀγκύρας (εἶκ 2). Εἰς τὰς στέππας, ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, τόποι καλλιεργημένοι μὲ ποτιστικὰ νερὰ. Εἰς τοὺς τόπους αὐτοὺς ὑπάρχουν καὶ πόλεις: ἡ Ἀγκυρα, ἡ πρωτεύουσα τῆς Τουρκικῆς

Δημοκρατίας, ἡ Καισάρεια, ἡ πατρίς τοῦ Ἁγίου Βασιλείου, τὸ Ἰκόνιον κλπ. εὐρίσκονται εἰς τὰς καλλιεργημένας αὐτὰς περιοχὰς τῶν στεπεπῶν.

3. Πῶς χωρίζεται ἡ Μ. Ἀσία ἀπὸ τὴν Θράκην, τὸ βλέπομεν εἰς τὸν χάρτην. Δύο στενά, τοῦ Ἑλλησπόντου (Δαρδανέλια) καὶ τοῦ Βοσπόρου καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἡ Προποντίς. Εἰς τὸν Βόσπορον εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολις, ἡ δοξασμένη πρωτεύουσα τῆς Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας. Ἐκεῖ εἶναι ἡ Ἁγία Σοφία, ποῦ δὲν εἶναι πλέον τζαμί, ἀλλὰ μουσεῖον τῆς βυζαντινῆς τέχνης. Ἡ Κωνσταντινούπολις εὐρίσκεται εἰς τὸ ἄκρον τῆς τουρκικῆς Θράκης. Ἀντίκρυ τῆς, εἰς τὴν ἄλλην ἀκτὴν τοῦ Βοσπόρου εἶναι τὸ Σκούταρι, ἀπ' ὅπου ξεκινᾷ ὁ σιδηρόδρομος, ποῦ διασχίζει τὴν Μ. Ἀσίαν καὶ φθάνει εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

4. Ἡ ἀνατολικὴ Θράκη, ἡ Μ. Ἀσία καί, ἀνατολικώτερα, μεγάλο μέρος ἀπὸ τὴν Ἀρμενίαν καὶ Κουρδιστάν ἀποτελοῦν τὴν Τουρκικὴν Δημοκρατίαν. 760.000 τετραγωνικὰ χιλιόμετρα εἶναι ἡ ἔκτασις τῆς, δηλ. 6 φορές γιὰ τὴν Ἑλλάδα. Ὅμως ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι μόνον 2 φορές μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν ἰδικὸν μας. Μὲ ἄλλους λόγους ἡ Τουρκία εἶναι πολὺ ἀραιὰ κατοικημένη. Πρωτεύουσα τοῦ κράτους εἶναι ἡ Ἄγκυρα, μὲ νέα μεγάλα οἰκοδομήματα. Σιδηρόδρομοι ἐνώνουν τὴν Ἄγκυραν μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Σμύρνην.

Οἱ τοῦρκοι δὲν φοροῦν πλέον φέσι, οὔτε αἱ τούρκισσαι φερετζέ, δὲν γράφουν ἀνάποδα δηλ. ἀπὸ τὰ δεξιὰ πρὸς τὰ ἀριστερά, οὔτε μεταχειρίζονται τὰ ἀραβικὰ γράμματα, δὲν ὑπανδρεύονται πολλὰς γυναῖκας, δὲν ζυγίζου μὲ ὀκάδες, δὲν ἐορτάζου τὴν Παρασκευὴν, δὲν κάμνου τεμενάδες. Οἱ τοῦρκοι ἔχου δημοκρατίαν, φοροῦν εὐρωπαϊκά, γράφου μὲ γαλλικὰ γράμματα τὴν γλῶσσαν των, ζυγίζου μὲ χιλιόγραμμα, ὅπως οἱ γάλλοι καὶ ἔχου, ὅπως ὁλος ὁ κόσμος, Κυριακὴν ἀργίαν καὶ ἄς μὴν εἶναι χριστιανοί. Ἡ τουρκικὴ δημοκρατία εἶναι σήμερον πολὺ προοδευτικὸν κράτος.

5. Τὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας εἰς τὸ Αἰγαῖον τὰ περιζώνει μακρὰ σειρὰ νησιῶν. Τὰ νησιὰ αὐτὰ κατοικοῦνται ὅλα ἀπὸ ἑλλήνας. Εἰς αὐτὰ περιλαμβάνονται καὶ τὰ Δωδεκάνησα τὰ ὁποῖα ἡ Ἰταλία ἀπέδωσεν εἰς τὴν Ἑλλάδα μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον. Μόνον τὴν Ἰμβρον καὶ τὴν Τένεδον κρατοῦν οἱ Τοῦρκοι.

Ἡ Ρόδος εἶναι ἡ μεγαλυτέρα ἀπὸ τὰ Δωδεκάνησα. Οἱ κάτοικοι τῆς Σύμης, τῆς Καλύμνου καὶ ἄλλων νησιῶν εἶναι σπογγαλιεῖς.

Πρὸς νότον τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι ἡ Κύπρος, ἡ μεγαλυ-

τέρα από όλας τὰς ἑλληνικὰς νήσους. Ἐχει 300.000 κατοίκους ὅλους Ἕλληνας, ἐκτὸς ἀπὸ 50.000 τούρκους. Πρωτεύουσα τῆς εἶναι ἡ Λευκωσία εἰς τὸ κέντρον τῆς νήσου. Αἱ ἄλλαι πόλεις εἶναι ὅλαι εἰς τὰ παράλια, ἡ Λεμισσὸς μὲ τὰ χαρούπια τῆς, ἡ Λάρναξ, ἡ Ἀμμόχωστος μὲ τὰ πορτοκάλια τῆς, ἡ Κυρήνεια μὲ τὸ ὠραῖον τῆς κλίμα, τοῦ τόσο τὸ προτιμοῦν οἱ ξένοι.

Τὴν Κύπρον τὴν διοικοῦν οἱ ἄγγλοι καὶ οἱ κάτοικοι τῆς ἄλλο δὲν ἐπιθυμοῦν παρὰ τὴν ἔνωσιν μὲ τὴν Ἑλλάδα.

Περίληψις. Ἡ Μ. Ἀσία εἶναι χερσόνησος τῆς Ἀσίας, μεταξὺ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τῆς Προποντίδος μὲ τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἑλλησποντον, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης.

Ἡ Μ. Ἀσία εἶναι ὄροπέδιον περικλεισμένον μεταξὺ τῶν βουνῶν τοῦ Πόντου πρὸς Β., τοῦ Ταύρου πρὸς Ν. καὶ τοῦ Ἀντιταύρου πρὸς Α. Τὸ ὄροπέδιον αὐτὸ εἶναι ξηρὸν καὶ ἀραιὰ κατοικημένον. Ὅμως ἡ παραλιακὴ ζώνη ἔχει πολλὰς βροχὰς καὶ εἶναι εὐφορωτάτη, ἡ βλάστησις τῆς εἶναι πλουσία καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς πυκνός.

Ἡ Μ. Ἀσία, ἡ Ἀν. Θράκη καὶ μέρος τῆς Ἀρμενίας καὶ τοῦ Κουρδιστάν ἀποτελοῦν τὴν Τουρκικὴν Δημοκρατίαν μὲ πρωτεύουσαν τὴν Ἀγκυραν.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι τουρκικός, ἐκτὸς τῶν ἑλλήνων τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ Θράκης καὶ τῶν Κούρδων καὶ Ἀρμενίων τῆς ἀνατολικῆς Τουρκίας.

Ἔργασια διὰ τὰ παιδιά. 1. Πῶς ἠμπορεῖτε νὰ πάτε εἰς τὴν Σμύρνην, ἢ τὴν Κωνσταντινούπολιν; 2. Κοιτάξατε εἰς τὸν χάρτην ποῦ ἠμπορεῖτε νὰ πάτε σιδηροδρομικῶς; 3. Ποῖα μέρη τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι εὐφορα καὶ διατί; 4. Τί ξέρετε διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν; διὰ τὸν Ἑλλησποντον; 5. Ποῦ εἶναι ἡ Καισάρεια, ἀπὸ ὅπου ἔρχεται ὁ Ἅγιος Βασίλειος, ὅπως λέγουν τὰ Κάλαντα; 6. Ἐὰν κάμνουν εἰς τὸν τόπον σας χαλιά, μάθετε γιατί τὰ ὀνομάζουν «χαλιά Οὐσάκ», «χαλιά Σιβὰς», «χαλιά Σπάρτας», καὶ ποῦ εἶναι αὐταὶ αἱ πόλεις. 7. Μάθετε τὰ ὀνόματα τῶν νήσων ποῦ εἶναι περὶ τὴν Μ. Ἀσίαν.

2. Εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους.

(Παλαιστίνη καὶ Συρία)

1. Κάθε χρόνο, τὴν Μεγάλην Ἑβδομάδα, χιλιάδες χριστιανοὶ ξεκينوῦν διὰ τοὺς Ἁγίους Τόπους. Πλοῖα ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, φορτωμένα προσκυνητὰς, ἔρχονται εἰς τὴν Μεσόγειον. Ὅλα ταξιδεύουν πρὸς ἀνατολὰς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας καὶ νύκτας. Τέλος φθάνουν εἰς τὴν

φρασαν εις την γλωσσαν των τα σοφα βιβλια των αρχαιων ελλήνων και ετσι τα εμαθαν και οι ευρωπαιοι. Τα βιβλια τότε ησαν χειρόγραφα, οπως τα τετραδιά σας, και εις την Βαγδάτην, που ητο πρωτεύουσα των Αράβων εις την Ασίαν, χιλιάδες ανθρωποι κατεγίνοντο με την αντιγραφην των βιβλιων. Και κάθε ημέραν εφευγαν από την Βαγδάτην καραβάνια ολόκληρα φορτωμένα χειρόγραφα βιβλια.

Επειτα όμως ηλθον οι Μογγόλοι, εκυρίευσαν και κατέστρεψαν την Βαγδάτην. Αργότερα οι Άραβες ενικήθησαν εις την Ισπανίαν και ο πολιτισμός των σιγά σιγά εσβυσε.

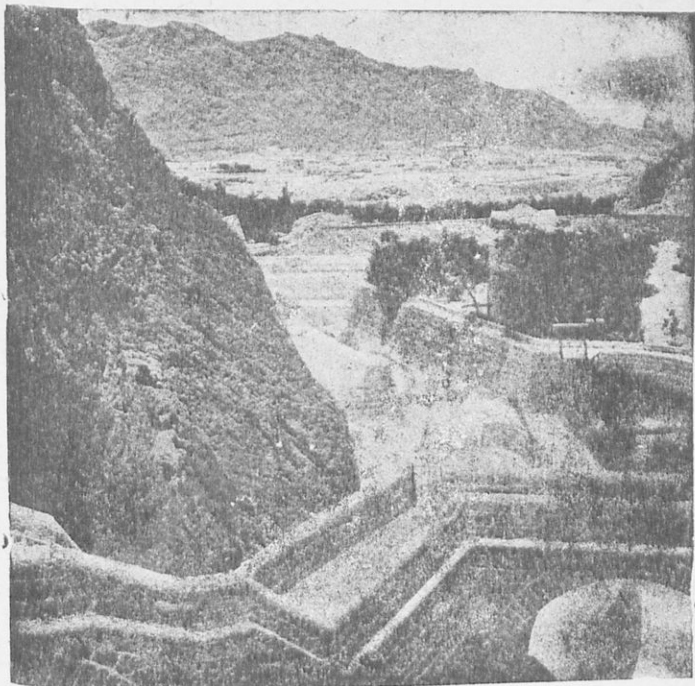
2. Ο λαός αυτός, που εκυρίευσε τόσας χώρας και εδίδαξε εις τον κόσμο τους αριθμούς και τόσα άλλα ωφέλιμα πράγματα, εξεκίνησε από την Αραβίαν, την μεγάλην χερσόνησον που εύρσκεται μεταξύ Ερυθράς θαλάσσης και Περσικού κόλπου. Η Αραβική χερσόνησος είναι εν άπεραντον, ερημον οροπέδιον, σκεπασμένον άλλοι με άμμον κιτρινωπήν και λαμπερήν, άλλοι με ξηρά χαλίκια, άλλοι με πελωρίους βράχους. Γύρω γύρω το κατάξηρον αυτό οροπέδιον, που το φλογίζουν αι άκτινες του ήλιου, κλείεται από βουνά. Η θάλασσα δέν δροσίζει παρά μόνον τα παράλια και εκεί μόνον βρέχει. Το θειον δώρον της βροχής, αν και πολύ σπάνιον, μαζί με το θερμόν κλίμα βοηθοῦν την βλάστησιν και την παραγωγήν. Φοίνικες, πορτοκαλλιές, άμπέλια, καφέδενδρα, αλόη, σμύrna, λίβανον και τόσα άλλα άρωματικά φυτά σχηματίζουν εις τα δυτικά παράλια της Αραβίας, εις την Υεμένην, οπως λέγεται, κήπους μεγάλους. Διά τουτο τα παράλια αυτά της Υεμένης δικαίως ώνομάσθησαν από τους Άραβας «ευδαίμων Αραβία». Εκεί είναι η Μέκκα, και η Μέδινα, αι Ιεραί πόλεις των Μωαμεθανών. Εκεί και η Μόκκα, η καφέπολις της Αραβίας.

Εις την άπεραντον άραβικήν ερημον υπάρχουν μερικαι όάσεις. Εκεί ζοῦν νομάδες άραβες, οι βεδουϊνοι, με τα ποιμνιά των, τα αλογά των και τας καμήλους των.

3. Όλοι οι κάτοικοι της Αραβίας είναι 6.000.000 δηλ. ολιγώτεροι από τους κατοίκους της Ελλάδος. Ενῶ η Αραβική χερσόνησος είναι 25 φορές μεγαλυτέρα από την πατρίδα μας. Φαντάζεσθε πόσον είναι άρσινά κατοικημένη!

Οι Άραβες, αν και πολύ μελαχρινοί, ανήκουν εις την λευκήν φυλήν, και κατοικοῦν την Αραβίαν, Συρίαν, Παλαιστίνην, Μεσοποταμίαν και εις την βόρειον Αφρικήν.

Εργασία δια τα παιδιά. 1. Δείξατε εις τον χάρτην το περίγραμμα της Αραβίας. 2. Πώς πηγαίνουν οι Μωαμε-

4. Αἱ Δεξαμεναὶ τοῦ ᾽Αδεν.

(Τίποτε δὲν λείπει τόσον ἀπὸ τὴν ᾽Αραβίαν, ὅσο τὸ πόσιμον νερό, ποῦ εἶναι μόνον βρόχινον καὶ τὸ μαζεύουν εἰς δεξαμενάς. Αἱ δεξαμεναὶ, ποῦ βλέπετε εἰς τὴν εἰκόνα, κτισμέναι πρὸ αἰῶνων, εἶναι τὸ μόνον ἀξιοπερίεργον τοῦ ᾽Αδεν. Καμμιά πενηνταριά, σκαμμέναι εἰς τὸν βράχον, ἔχουν πολλὰ πατώματα, ποῦ συγκοινωνοῦν μεταξὺ των, ὥστε, ὅταν γεμίσουν αἱ ἐπάνω, τρέχει τὸ νερὸ εἰς τὰς ὑποκάτω. Ἡ μεγαλυτέρα, μία κολοσσιαία δεξαμενὴ, εὐρίσκεται ἔξωθεν τῆς πόλεως καὶ ἐκεῖθεν οἱ κάτοικοι ἀντλοῦν μετρημένο τὸ νερὸ, ποῦ χρειάζονται, διὰ νὰ πιοῦν καὶ νὰ μαγειρεύσουν μόνον. Τὸ πλύσιμον μὲ γλυκὸ νερὸ εἰς τὰ μέρη αὐτὰ θεωρεῖται ἀσυγχώρητος πολυτέλεια).

θανοὶ τῆς ᾽Αφρικῆς καὶ τῆς ᾽Ασίας εἰς τὴν Μέκκαν καὶ διατί;
 3. Ἡ Μόκκα εἶναι πλησίον τῆς ΝΔ γωνίας τῆς χερσονήσου. Τί ἐξάγεται ἀπὸ τὸν λιμένα τῆς; 4. Ποία εἶναι ἡ «εὐδαίμων ᾽Αραβία» καὶ διατί ὀνομάζεται ἔτσι;

4. Ὁ σπουδαιότερος δρόμος τῶν караβανιῶν (Μεσοποταμία)

1. Εἰς παλαιότερους χρόνους, ὅταν δὲν ὑπῆρχαν αὐτο-

κίνητα οὔτε σιδηρόδρομοι, τὸ μεγάλο ἐμπόριον, μεταξύ Εὐρώπης καὶ Ἰνδιῶν, τὸ ἐκτελοῦσαν τὰ κ α ρ α β ἄ ν ι α τῆς Συρίας καὶ Μεσοποταμίας. Ἐξεκινοῦσαν ἀπὸ τὰ παρᾶλια τῆς Συρίας, διέσχιζαν τὴν ἔρημον καὶ ἔφθαναν εἰς τὸν Εὐφράτην ποταμὸν. Ἐπειτα ἀκολουθοῦσαν τὸν ποταμὸν ἕως τὰς ἐκβολὰς του, εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. Αὐτὸ τὸ ταξίδι Συρίας· Μεσοποταμίας ἐκρατοῦσεν ἡμέρας καὶ ἑβδομάδας. Αἱ κάμηλοι, ἡ μία πίσω ἀπὸ τὴν ἄλλην, ἐσχημάτιζον μακροτάτην οὐρὰν μέσα εἰς τὴν ἔρημον, ἐνῶ, ἐμπρὸς καὶ ὀπίσω καὶ εἰς τὰ πλάγια, ἀκολουθοῦσαν ἐπάνω εἰς καμήλους ἢ εἰς ἄλογα, ὠπλισμένοι, οἱ σωματοφύλακες τοῦ караβανιουῦ, ἡ φρουρά του. Εἰς τὸν ἔρημον δρόμον παρεφύλαττον πολλοὶ ἐχθροί: ἄγρια πειναλέα ζῶα καὶ πολυάριθμοι λησταὶ καὶ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἔτοιμον πάντοτε τὰ караβάνι νὰ ὑπερασπισθῆ. Ὅταν τὰ караβάνια ἔφθαναν εἰς τὰς πόλεις τῆς Μεσοποταμίας, ἀνεπαύοντο ἐπὶ ἡμέρας. Ἐπρεπε νὰ συνέλθουν τὰ ζῶα ἀπὸ τὰς κακουχίας τῆς ἐρήμου καὶ οἱ ἐπιβάται ἀπὸ τοὺς κόπους τοῦ ταξιδίου. Διὰ τοῦτο αἱ πόλεις αὐταὶ εἶχον μεγάλην κίνησιν, ζωηρὸν ἐμπόριον καὶ ἦσαν πλούσιαι. Ἡ Βαβυλῶν εἰς πανάρχαια χρόνια καὶ ἡ Βαγδάτη εἰς τὴν ἐποχὴν τῶν Ἀράβων, ἦσαν οἱ μεγαλύτεροι σταθμοὶ τῶν караβανίων. Αἱ πόλεις αὐταὶ ἦσαν αἱ πλουσιώταται καὶ μεγαλύτεραι τοῦ κόσμου. Εἶχον ἑκατομμύρια κατοίκων, ὠραιότατα οἰκοδομήματα, ἀλλὰ καὶ στρατὸν ἰσχυρὸν, ὁ ὁποῖος ἐπροστάτευε τὰ караβάνια εἰς τὰ μακρυνὰ τῶν ταξιδιῶν.

2. Διατὶ ὀνομάζεται Μεσοποταμία, τὸ βλέπετε εἰς τὸν χάρτην. Δύο ποταμοὶ τὴν διασχίζουν, ὁ Εὐφράτης καὶ ὁ Τίγρις, πού ἐνώνονται πρὶν φθάσουν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. Πηγάζουν καὶ οἱ δύο ἀπὸ τὰ ὄρη τῆς Ἀρμενίας καί, ὅταν λυώνουν τὰ χιόνια ἐκεῖ ὕψηλά, οἱ δύο ποταμοὶ πλημμυρίζουν καὶ σκεπάζουν μεγάλας ἐκτάσεις. Τότε οἱ χωρικοὶ τῆς Μεσοποταμίας πηγαίνουν εἰς τὰ πλημμυρισμένα κτήματά των μὲ πολὺ περίεργα πλοῖα. Τὰ πλοῖα αὐτὰ εἶναι στρογγυλὰ κοφίνια, χαμηλὰ καὶ πλατιά. Διὰ νὰ μὴ γεμίζουν νερά, τὰ ἀλείφουν μὲ πίσσαν, πού βγαίνει ἄφθονος ἀπὸ τὸ ἔδαφος εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα (Μοσσοῦλη).

Ὅταν τὰ νερά ἀποσύρονται, ἀφήνουν παχεῖαν λάσπην ἐπάνω εἰς τὴν γῆν καὶ οἱ γεωργοὶ θὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι πολὺ εὐχαριστημένοι δι' αὐτό, ἐὰν δὲν ἔμεναν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μεγάλοι λάκκοι γεμάτοι νερά, πού γρήγορα σαπίζουν καὶ καταντοῦν ἐστία πυρετῶν. Εἰς τὰ κακὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα τῶν πλημμυρῶν συντελεῖ καὶ τὸ θερμὸν κλίμα. Ἡ Μεσοποταμία ὁμοιάζει μὲ ἕνα τεράστιον τηγάνι, πού καίεται γύρω-γύρω μὲ τρεῖς φωτιές, τὶς φωτιές πού ἀναδίδουν αἱ ἔρημοι τῆς Ἀραβίας, τῆς Συρίας καὶ τῆς Περσίας, καθὼς τὰς φλογίζουν αἱ καυστικαὶ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου.

Πλησίον εἰς τὴν Βαγδάτην εἶναι τὸ θερμότερον μέρος τῆς γῆς. Ἐκεῖ τὸ θερμόμετρον ἀναβαίνει πολλάκις ἕως 78° ἐπάνω ἀπὸ τὸ μηδέν. Εἶναι ἐκεῖ, ὡς νὰ εἰποῦμε, ὁ π ὀ λ ο ς τ ῆ ς ζ έ σ τ η ς.

3. Καὶ ὅμως εἰς παλαιότερας ἐποχάς δὲν ὑπέφερε ἡ Μεσοποταμία ἀπὸ τὰ ἔλη καὶ τὰς πλημμύρας, οὔτε τὴν ἔβλαπτε τὸ κακὸν κλίμα της. Εἰς τὴν παναρχαίαν ἐποχὴν τῆς Βαβυλῶνος εἶχον κατασκευασθῆ φράγματα, διὰ νὰ μὴ πλημμυρίζουν οἱ ποταμοὶ καὶ διώρυγες διὰ νὰ ποτίζε-
ται ὁλόκληρος ἡ πεδιάς κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ξηρασίας. Ἡ χώρα αὕτῃ ἦτο ἕνας ἀπέραντος κῆπος. Ἦτο τόσον εὐ-
τυχισμένη, πὺ ἐφαντάζοντο ὅτι ἐκεῖ κάπου ἦτο ὁ πα-
ράδεισος τοῦ Ἀδάμ καὶ τῆς Εὕας.

Σήμερα ὅμως ἡ Μεσοποταμία δὲν εἶναι παράδεισος. Ὅταν αἱ μεγάλαι πόλεις της κατεστράφησαν, αἱ διώρυ-
γές της ἐγκατελείφθησαν καὶ ἐγένισαν μὲ ἄμμους, σαπι-
σμένα νερά καὶ λάσπην.

Ὁ μέγας ἐχθρὸς τῆς Μεσοποταμίας εἶναι ἡ ἄμμος. Σφοδροὶ ἄνεμοι τινάσσουν ἀδιακόπως τὴν ἄμμον πρὸς τὰ ἔμπρὸς καὶ χώνουν τὰς καλλιεργημένας ἐκτάσεις. Ὁ τα-
ξιδιώτης συχνὰ θὰ συναντήσῃ, μέσα εἰς τὴν πεδιάδα πα-
ραδόξους στρογγυλοὺς λόφους. Εἶναι μεγάλοι σωροὶ ἄμ-
μου, πὺ σκεπάζουν τὰ ἐρείπια τῶν ἀρχαίων πόλεων. Ἐνα τέτοιον λόφον ἔσκαψαν οἱ ἀρχαιολόγοι καὶ ἐξεσκέ-
πασαν τὰ ἐρείπια τῆς μεγάλης Βαβυλῶνος.

4. Εἰς τὴν Μεσοποταμίαν ταξιδεύουν τώρα μὲ τὸν σι-
δηρόδρομον Κωνσταντινουπόλεως—Βασόρας. (Παρακο-
λουθήσατέ τον εἰς τὸν χάρτην). Ὁ σιδηρόδρομος αὐτὸς
περνᾷ ἀπὸ τὴν Μοσσοῦλην, πὺ εἶναι μιὰ ἀπὸ τὰς με-
γαλυτέρας πετρελαιοπηγὰς τοῦ κόσμου, καὶ ἀπὸ τὴν
Βαγδάτην. Ἡ Μεσοποταμία κατοικεῖται ἀπὸ ἀραβικὰς
φυλάς καὶ διοικεῖται ἀπὸ τοὺς Ἀγγλους.

Ἔργασία διὰ τὰ παιδιὰ. 1. Ἀπὸ ποίας πόλεις περνᾷ
ὁ σιδηρόδρομος, ἕως ὅτου φθάσει ἀπὸ τὴν Κωνσταντινου-
πολιν εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον; 2. Τί γνωρίζετε διὰ τὴν
Βαβυλῶνα; Διὰ τὴν Βαγδάτην; 3. Δεῖξατε εἰς τὸν χάρ-
την τὸ δρομολόγιον τῶν караβανίων ἀπὸ τὴν Δαμασκὸν
ἕως εἰς τὴν Μεσοποταμίαν.

5. Εἰς τὴν χώραν τῶν Περσῶν.

1. Πολὺ δύσκολον νὰ διαβῆ κανεὶς τὴν Περσίαν! Θὰ
πρέπει νὰ ἀναβῆ ὄρη ὑψηλά, νὰ περάσῃ ἄλμυράς ἐρή-
μους, νὰ τυφλωθῆ ἀπὸ τὴν ἄμμον, νὰ ὑποφερῇ ἀπὸ φο-
βερὰν ζέστην τὴν ἡμέραν, ἀπὸ τσουκτερὸ κρύο τὴν νύκτα.

Ἡ Περσία, δώδεκα φορές μεγαλυτέρα τῆς Ἑλλάδος, εἶναι ὀροπέδιον περικυκλωμένον ἀπὸ παντοῦ μὲ ὄρη πανύψηλα. Φαντασθῆτε ὅτι τὰ νερά τῶν βροχῶν—καί βρέχει ἐκεῖ σπανίως—σχηματίζουν ποταμούς, οἱ ὅποιοι δὲν χύνονται εἰς τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ μέσα εἰς κλειστάς πεδιάδας. Καὶ καταλαβαίνετε τί γίνεται ἐκεῖ. Σχηματίζουν μεγάλα ἔλη καὶ μὲ τὴν λάσπην, ποὺ κατεβάζουσι ἀπὸ τὰ βουνά, στρώνουσι τὰ πεδινὰ μέρη, καὶ ἔτσι αὐτὰ ὀλοὲν ὑψώνονται.

Ἀλλὰ συμβαίνει καὶ κάτι ἄλλο. Τὸ ἀλάτι, ποὺ εὐρίσκετο εἰς τὰ βουνά αὐτά, δὲν ἠμπόρεσε νὰ φθάσῃ εἰς τὴν θάλασσαν. Διελύθη ἀπὸ τὰ νερά τῆς βροχῆς καὶ ἐστρώθη εἰς τὰς πεδιάδας. Τὸ χειρότερον εἶναι ὅτι ὕστερα ἀπὸ τὰς βροχὰς ἀκολουθεῖ, συχνά, φοβερὰ ξηρασία, τὸ ἀλατισμένο χῶμα τῶν πεδιάδων γίνεται σκόνη καὶ οἱ σφοδροὶ ἄνεμοι τὸ σηκώνουσι σὲ πυκνὰ σύννεφα καὶ τὸ ἀπλώνουσι μακρότερα. Ἀλλοίμονον εἰς τὰ καλλιεργημένα μέρη, ποὺ εὐρίσκονται πλησίον εἰς ἀλμυρὰ χῶματα!

Μέγα κακὸν εἰς τὴν Περσίαν εἶναι ἡ μεγάλη διαφορὰ ποὺ ἔχει ἡ θερμοκρασία τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός. Τὸ θέρος, καὶ εἰς τὴν σκιάν, ἡ ζέστη εἶναι πολὺ μεγαλυτέρα ἀπὸ ὅση εἰς τὴν Ἑλλάδα τὸ καλοκαιρινὸν μεσημέρι μέσα εἰς τὸν ἥλιον. Καὶ ἐνῶ τὴν ἡμέραν ὑποφέρει κανεὶς τόσον ἀπὸ τὴν ζέστην, τὴν νύκτα πρέπει νὰ σκεπασθῇ καλά, διὰ νὰ μὴ κρυώσῃ. Καὶ δὲν εἶναι σπάνιον νὰ ἐξυπνᾶ κανεὶς τὸ πρωὶ καὶ νὰ βλέπῃ μέσα εἰς τὸ νερὸ κρύσταλλα. Μὲ ἓνα λόγον τὸ κλίμα τῆς Περσίας δὲν εἶναι καθόλου θαλάσσιον, εἶναι θαρὺ ἠπειρωτικόν.

2. Καὶ ὅμως ἔχει καὶ μέρη εὐφορα ἡ Περσία, ποὺ δὲν τὰ ἔχει καταστρέψει ἡ ἄμμος καὶ τὸ ἀλάτι.

Εἰς τὰ μέρη αὐτά γίνεται βαμβάκι, μετάξι, σιτάρι καὶ καρποὶ (ροδάκινα, κίτρα, ρόδια καὶ ἄλλα). Εἰς τὰ καλλιεργημένα μέρη εὐρίσκονται τὰ χωρία καὶ αἱ πόλεις τῶν Περσῶν. Ἡ πρωτεύουσά των εἶναι ἡ Τεχεράνη, περίφημος διὰ τὰ χαλιά της, τὰ «περσικὰ χαλιά» μὲ τ' ὄνομα. Εἰς τὴν Τεχεράνην πηγαίνουν μὲ καραβάνια ἀπὸ τὴν Τραπεζοῦντα.

3. Αὕτη εἶναι ἡ χώρα τῶν Περσῶν. Εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Δαρείου καὶ τοῦ Ξέρξου, οἱ Πέρσαι εἶχον κυριεύσει τὴν πλουσίαν Μεσοποταμίαν, τὴν Μ. Ἀσίαν, τὴν Αἴγυπτον καὶ ἄλλας χώρας. Τὸ κράτος των ἦταν πολὺ μεγάλο καὶ τοὺς ἐχρειάζετο θάλασσα. Διὰ τοῦτο ἐζήτησαν νὰ καταστρέψουσι τὰς Ἀθήνας καὶ τὰς ἄλλας ἑλληνικὰς πόλεις, ὥστε νὰ γίνουσι κύριοι εἰς τὸ Αἰγαῖον.

Ἔργασία διὰ τὰ παιδιά. 1. Διατί ἡ Περσία ἔχει τόσον πολλὰς ἀλμυρὰς ἐρήμους; Ποῦ εἶναι τὰ βουνά της;

2. Τί κλίμα ἔχει; καὶ τί παράγει; Προσπαθήσατε νὰ σχεδιάσετε ἐπάνω εἰς τὸν χάρτην τὴν πορείαν τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, ὅταν ἐκυρίευσεν τὴν Περσίαν. 4. Δείξατε τὸν δρόμον τῶν караβανίων Τραπεζοῦντος—Ταυρίδος—Τεχεράνης,

6. Τὰ πετρέλαια τοῦ Βακοῦ

1. Εἰς ἓν ἀκρωτήριο τῆς Κασπίας θαλάσσης, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ ἀγρίου Καυκάσου, εἶναι ἡ πόλις Βακοῦ. Ἐρημος εἶναι ὁ τόπος γύρω καὶ γυμνός, ἀπέραντοι ἐκτάσεις ἔχουν χῶμα ἀλμυρόν. Ὀλίγη εἶναι ἡ καλλιεργημένη γῆ. Καὶ ὁμοίως τὸ Βακοῦ εἶναι μίᾳ μεγάλῃ πόλις 500.000 κατοίκων. Πῶς ζῆ, λοιπόν, τόσος πληθυσμὸς εἰς μέρος τόσο πτωχόν;

Τὸ πετρέλαιον ζῆ τὸν πληθυσμὸ τῆς μεγάλης αὐτῆς πόλεως. Τὰ μαντεύει κανεὶς ἀπὸ μεγάλην ἀπόστασιν, ὅταν ἰδῆ τοὺς ὕψηλους πύργους τῶν πετρελαιοπηγῶν. Εἰς κάθε πηγᾶδι πετρελαίου ὑπάρχει καὶ ἓνας πύργος, ποὺ χρειάζεται διὰ νὰ ἐργασθῆ τὸ γεωτρούπανον, ὅταν ἀνοίγῃ τὴν πηγὴν, ἔπειτα δὲ διὰ νὰ ἐργάζεται ἡ ἀντλία, ποὺ ἀντλεῖ τὸ πετρέλαιον.

Ἀπὸ ὅλας τὰς πετρελαιοπηγὰς τοῦ Βακοῦ τὸ πετρέλαιον συγκεντρώνεται εἰς ἀποθήκας καὶ ἔπειτα διοχετεύεται μὲ μεγάλον ὑπόγειον ὄχετὸν ἕως τὸ Βατούμ, εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Ἐκεῖ γεμίζουν δοχεῖα καὶ τὰ φορτῶνουν διὰ διάφορα μέρη.

2. Τὸ πετρέλαιον δὲν βγαίνει ἀπὸ τὰς πετρελαιοπηγὰς καθαρὸν κοί διαφανές, ὅπως ἐκεῖνο ποὺ καίομεν εἰς τὴν λάμπαν μας. Αἱ πηγαὶ μᾶς δίδουν ἓνα ὑγρὸν πυκνότερον καὶ μαυριδερόν, τὸ «ἀκάθαρτον πετρέλαιον», ὅπως λέγεται. Ἀπὸ τὸ ὑγρὸν αὐτὸ χωρίζομεν, μέσα εἰς εἰδικὰ ἐργαστήσια, διάφορα ὑλικά: καὶ πρῶτα-πρῶτα τὴν βενζίνην, ἔπειτα τὸ φωτιστικὸν πετρέλαιον, κατόπιν βαρὺ πετρέλαιον διὰ μηχανάς, τελευταῖον χωρίζουν λάδια τῶν μηχανῶν, βαζελίνην καὶ παραφίνην, μὲ τὴν ὁποίαν γίνονται τὰ κεριὰ. Ἀφοῦ ἀφαιρεθοῦν ὅλα αὐτὰ τὰ εἶδη, μένει μίᾳ μαύρῃ πηκτῇ οὐσίᾳ, ἡ ἄσφαλτος τοῦ πετρελαίου.

3. Ἡ χώρα αὐτὴ ἀπὸ τὸ Βατούμ ἕως τὸ Βακοῦ λέγεται Ὑπερκαυκασία, καὶ εἶναι κλεισμένη μεταξὺ τῆς μεγάλης ὄροσειρᾶς τοῦ Καυκάσου καὶ τῶν Ἀρμενικῶν βουνῶν. Ὁ Καύκασος εἶναι τὸ φυσικὸν σύνορον Εὐρώπης καὶ Ἀσίας εἰς τὰ μέρη αὐτά. Εἶναι ὄρος ἄγριον, ὑψηλότερον (διπλάσιον τοῦ Ὀλύμπου) καὶ ἀπότομον. Ὁ δρόμος, ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὴν Ρωσίαν εἰς τὴν Ὑπερκαυκασίαν, περνᾷ ἀπὸ λαιμὸν ὑψηλὸν 2.500 μέτρα. Εἰς τὸ μέσον τοῦ δρόμου, μεταξὺ Βατούμ καὶ Βακοῦ, εἶναι ἡ Τυ-

φλῖς, τὸ σπουδαιότερον ἐμπορικὸν κέντρον τῆς Ὑπερκαυ-
κασίας.

Ἔργασια διὰ τὰ παιδιά. 1. Δείξατε τὴν περίμετρον
τῆς Κασπίας καὶ συγκρίνατέ τὴν μὲ τὸ Αἰγαῖον πέλαγος.
2. Ἐὰν ὁ Καύκασος ἦτο εἰς τὴν Ἑλλάδα πόσον τόπον
θὰ ἔπιανε; 3. Πῶς ἤμποροῦμεν νὰ ταξιδεύσωμεν εἰς τὸ
Βακοῦ; 4. Ἀπὸ ποῖον λιμένα φορτῶνεται τὸ πετρέλαιον
τοῦ Βακοῦ καὶ πῶς φθάνει ἔως ἐκεῖ;

7. Ἡ πρόσω Ἀσία

(Περίληψις)

1. Ἡ Τουρκία καὶ ἡ Ὑπερκαυκασία, ἡ Συρία καὶ ἡ
Παλαιστίνη, ἡ Ἀραβία, ἡ Μεσοποταμία καὶ ἡ Περσία ἀπο-
τελοῦν τὴν πρόσω Ἀσίαν δηλ. τὸ πλησιέστερον εἰς τὴν
χώραν μας τμῆμα τῆς μεγάλης ἡπείρου. Ἡ πρόσω Ἀσία
ἀποτελεῖται ἀπὸ τέσσαρα μεγάλα ὄροπέδια: τῆς Περσίας,
τῆς Ἀρμενίας, τῆς Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Ἀραβίας, ποὺ πε-
ρικλείουν τὸ βαθύπεδον τῆς Μεσοποταμίας. Τὰ ὄροπέδια
τῆς πρόσω Ἀσίας, περιφραγμένα ἀπὸ ὑψηλὰς καὶ μακρὰς
ὄροσειράς, εἶναι ἀπομονωμένα ἀπὸ τὴν θάλασσαν. Διὰ
τοῦτο ἔχουν κλίμα ἡπειρωτικόν, ὑπερβολικὰ θερμὸν τὴν
ἡμέραν, ψυχρὸν τὴν νύκτα καὶ πάντοτε κατάξηρον, διότι
σπανίως βρέχει. Αἱ πεδιάδες εἶναι ἔρημοι, οὔτε νερὰ οὔτε
βλάστησιν ἔχουν. Μόνον σφοδροὶ ἄνεμοι τὰς δέρνουν καὶ
σηκῶνουν πυκνὰ σύννεφα ἄμμου, ποὺ σκεπάζει τὰ πάντα.
Τὰ ὄρη εἶναι γυμνὰ καὶ μόνον ὅσα βλέπει ἡ θάλασσα
εἶναι στολισμένα μὲ δάση. Πολὺ σπάνια εἶναι τὰ μέρη,
ὅπου ἤμποροῦν νὰ ζήσουν ἄνθρωποι. Εἰς τὰς θερμὰς αὐ-
τὰς χώρας, ποὺ τὰς φλογίζει ὁ ἥλιος, τὸ νερὸ εἶναι τὸ
ἀγαπητότερον πρᾶγμα διὰ τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἐκεῖ ὅπου
ἤμπορεῖ νὰ εὕρη νερὸ, διὰ νὰ σβύσῃ τὴν δίψαν του, καὶ
διὰ νὰ ποτίσῃ τὰ ζῷα καὶ τὸν κῆπον του, ἐκεῖ σχηματί-
ζονται μικροὶ συνοικισμοί. Ἄν οἱ συνοικισμοὶ αὐτοὶ εὗρε-
θοῦν ἐπάνω εἰς σταυροδρόμια, καὶ τὸ νερὸ εἶναι ἀφθονώ-
τερον, τότε οἱ συνοικισμοὶ μεγαλῶνουν καὶ γίνονται
πόλεις.

2. Πόσον ὁμῶς εἶναι διαφορετικὴ ἡ ζωὴ εἰς τὰ παρά-
λια τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ
τοῦ Εὐξείνου Πόντου, ἀκόμη καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Ἐρυ-
θρᾶς θαλάσσης! Ἐκεῖ ἡ δροσερὰ πνοὴ τῆς θαλάσσης, αἱ
συχνότεραι βροχαὶ καὶ ἡ πυκνὴ θαλασσία συγκοινωνία
ἐβοήθησαν πολὺ τὸν ἄνθρωπον. Πράσινα, δασωμένα τὰ
βουνά, πλούσια καλλιεργημένα αἱ πεδιάδες, πολλαὶ πο-
λυάνθρωποι πόλεις. Ὅταν οἱ νομάδες τῆς Ἀραβίας καὶ

τῆς Συρίας ἔρχονται ἀπὸ τὰς φλογισμένα καὶ κατάξηρα ὀροπέδια τῶν πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ βλέπουν νὰ ξεπροβάλλουν αἱ κορυφαὶ τῶν μιναρῆδων καὶ τὰ κωδωνοστάσια τῶν ἐκκλησιῶν μέσα ἀπὸ καταπρασίνους κήπους πορτοκαλλῶν καὶ ἀπὸ τοὺς ἐλαιῶνας, νομίζουν ὅτι φθάνουν εἰς παραδείσους. Καὶ στολιζοῦν μὲ τὰ ὠραιότερα ὀνόματα τὴν δροσερὰν καὶ πρασίνην παραθαλασσίαν ζώνην. «Εὐδαίμων Ἀράβια» λέγεται ἡ Ὑεμένη, «ἐπίγειος παράδεισος» ἡ Δαμασκός. «Γῆ τῆς ἐπαγγελίας ὅπου ῥέει μέλι καὶ γάλα» ὠνομάσθη ἡ Παλαιστίνη ἀπὸ τοὺς Ἑβραίους, ποῦ ἐπεριπλανήθησαν ἐπὶ χρόνια πολλά εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Ἀραβίας.

5. Τὴν πρόσω Ἀσίαν ἐκυρίευσεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος, ὁ ὅποιος ἔφθασεν ἕως τὸν ποταμὸν Ἰνδόν. Εἰς τὰ χρόνια τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας μέγα μέρος τῆς πρόσω Ἀσίας ἦτο ἑλληνικόν. Σήμερον ὀλόκληρος ἡ χώρα κατοικεῖται ἀπὸ μωαμεθανικοὺς λαοὺς (Ἀραβας, Τούρκους, Κούρδους καὶ Πέρσας). Χριστιανοὶ εἶναι μόνον εἰς τὴν Παλαιστίνην καὶ τὴν Ἀρμενίαν. Εἰς τὴν Παλαιστίνην κατοικοῦν καὶ πολλοὶ Ἰσραηλῖται.

Ἔργασία διὰ τὰ παιδιά. 1. Ποῖαι χώραι ἀποτελοῦν τὴν πρόσω Ἀσίαν; 2. Δείξατε εἰς τὸν χάρτην τὰς πρωτευούσας τῶν κρατῶν τῆς. 3. Ἀπὸ ποίας πόλεις περνᾷ ὁ σιδηρόδρομος Κωνσταντινουπόλεως — Βασόρας καὶ Κωνσταντινουπόλεως — Μέκκας; 4. Ποῖαι εἶναι αἱ ἱεραὶ πόλεις τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ τοῦ Μωαμεθανισμοῦ; 5. Ποῖαι πόλεις εὐρίσκονται εἰς πετρελαιοφόρους περιοχάς;

Αἱ μεγαλύτεραι πόλεις τῆς πρόσω Ἀσίας.

(μὲ περισσοτέρους ἀπὸ 100.000 κατοίκους)

Βακοῦ	500.000	Ταυρίς	180.000
Βαγδάτη	280.000	Καβούλ	150.000
Δαμασκός	250.000	Σμύρνη	150.000
Χαλέπα	200.000	Βηρυττός	150.000
Τυφλίς	200.000	Ἱεροσόλυμα	100.000
Τεχεράνη	200.000		

Β. Η ΝΟΤΙΟΣ ΑΣΙΑ

8. Αἱ Ἰνδία

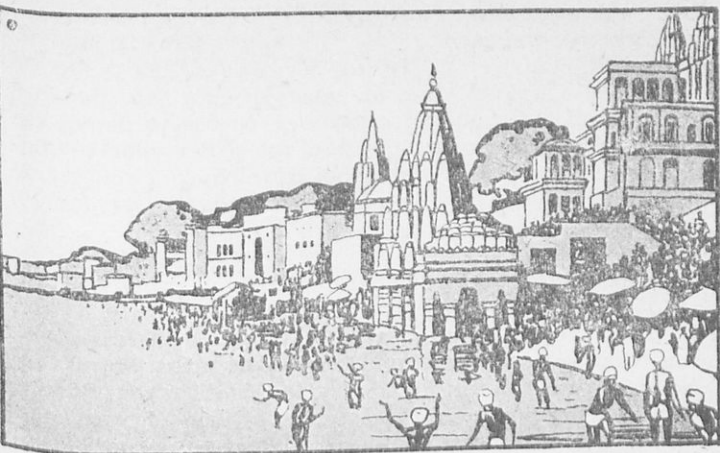
1. Τὸ ταξίδι Πειραιῶς — Ἰνδιῶν διαρκεῖ πολλὰ ἡμερονόκτια. Τὰ ἀτμόπλοια τῆς γραμμῆς αὐτῆς δὲν εἶναι ἀπὸ τὰ μικρὰ πλοῖα τῆς ἀκτοπλοΐας μας, εἶναι μεγάλα ὑπερωκεάνια. Ὅλοι οἱ ἐπιβάται ἔχουν κρεβάτια, κανεὶς δὲν

ταξιδεύει κατάστρωμα, ὅπως γίνεται συνήθως εἰς τὰ σύντομα ταξίδια ἀπὸ ἓνα εἰς ἄλλον λιμένα τῆς Ἑλλάδος. Διότι θὰ μείνωμεν εἰς τὸ πλοῖον ἐπὶ ἑβδομάδας ἕως νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν πρῶτον Ἰνδικὸν λιμένα, τὴν Βομβάην. Δὲν θὰ παραλείψωμεν νὰ πάρωμεν τὴν ψάθα μας καὶ φορέματα ἑλαφρὰ καλοκαιρινά, ὅ,τι ἐποχὴ καὶ νὰ εἶναι. Πολλοὶ ταξιδιωτὰι ἔχουν εἰς τὴν βαλίτσα των μίαν μεγάλην κάσκαν ἀπὸ ἑλαφρότατον φελλὸν καὶ ἄσπρα λινὰ ἐνδύματα. Ἔτσι ἐφοδιασμένοι θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ, θὰ τὴν περάσωμεν καὶ θὰ εὐρεθῶμεν εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν.

Ὅσο πλέομεν πρὸς Ν. τόσο μεγαλώνει ἡ ζέστη. Ἐὰν δὲν φυσᾷ καθόλου, ἡ ζέστη μᾶς στενοχωρεῖ πολὺ. Ἄλλ' ἔαν φυσᾷ, ἴσως τὸ κακὸν νὰ εἶναι μεγαλύτερον, διότι ταξιδεύομεν ἀνάμεσα εἰς δύο ἀναμμένα καμίνια, τὴν ἔρημον τῆς Ἀραβίας καὶ τὴν ἀφρικανικὴν Σαχάραν, καὶ μᾶς ἔρχονται ἀπὸ ἐκεῖ φλογεραὶ πνοαί. Οἱ ἐπιβάται ἔχουν μεταμορφωθῆ. Διὰ ν' ἀποφύγουν τὴν πολλὴν ζέστην, εἶναι ὅλοι ἀσπροφοφορεμένοι. Πολλοὶ διὰ νὰ προφυλάξουν τὰ μάτια των ἀπὸ τὸ ἐκτυφλωτικὸν φῶς τοῦ ἡλίου, ἐφόρεσαν τὰ μεγάλα χρωματιστὰ γυαλιά των.

Δὲν θὰ ἔχωμεν διαπλεύσει οὔτε τὸ ἓν τρίτον τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ὅταν θὰ περάσωμεν εἰς τὴν διακεκευμένην ζώνην τῆς γῆς. Κατὰ τὸ μεσημέρι ὅλοι οἱ ἐπιβάται θὰ παρατηρήσωμεν κάτι, ποῦ δὲν συμβαίνει ποτὲ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Τὸ σῶμα μας δὲν θὰ ρίπτῃ σκιάν. Ὅλη μας ἡ σκιά θὰ εἶναι κρυμμένη κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας. Αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου, σωστὰ πυρακτωμένα βέλη, θὰ κατεβαίνουν κατὰ κ ο ρ ύ φ ω ς ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μας. Ἄλλ' αὐτὸ διὰ μίαν μόνον στιγμὴν. Ἐπειτα ἡ σκιά μας θὰ παρουσιασθῆ ἀνατολικά, ἐνῶ ὁ ἥλιος θὰ προχωρῆ πρὸς τὴν δύσιν του.

2. Εἰς ὄλον τὸ ὑπόλοιπον καλοκαιρινὸν ταξίδι μας, ἕως τὰς Ἰνδίας, θὰ πλέωμεν μέσα εἰς τὴν διακεκευμένην ζώνην. Ὁ ἥλιος κάθε μεσημέρι, θὰ περνᾷ κατακορύφως ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μας καὶ θὰ φλογίζῃ τὸ κατάστρωμα τοῦ πλοίου μας μὲ τὰς καυστικὰς ἀκτῖνας του. Ὅταν ὁμως ἐξέλθωμεν εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν, θὰ εὐρεθῶμεν μέσα εἰς ἀτμόσφαιραν φορτωμένην ὑγρασίαν. Τὸ βράδυ τὸ κατάστρωμα, τὰ ἔπιπλα τοῦ πλοίου, τὰ φορέματά μας, τὰ πάντα θὰ εἶναι ὑγρά. Ὁ θερμὸς ὠκεανὸς ἀναδίδει τεράστια ποσὰ ὑδρατμῶν. Ὁ νοτιοδυτικὸς ἄνεμος, ποῦ φυσᾷ ὄλον τὸ καλοκαίρι ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν πρὸς τὴν ξηράν, θὰ μᾶς πνίγῃ μὲ τὴν θερμὴν ὑγρασίαν του. Δὲν θὰ ἠμποροῦμεν νὰ ἀναπνεύσωμεν. Συνηθισμένοι εἰς τὸ ἑλαφρὸν καὶ δροσερὸν κλίμα τῆς Ἑλλάδος, θὰ στενο-

5. Ὁ Γάγγης πλησίον τοῦ Βεναρῆς.

(Εἰς μίαν χώραν θερμὴν, καθὼς αἱ Ἰνδία, οἱ μεγάλοι ποταμοί, ποὺ ποτίζουσι τὴν γῆν καὶ δροσίζουσι τοὺς κατοίκους τῆς, λατρεύονται ὡς θεοί. Ἔτσι ὁ Γάγγης εἶναι ποταμὸς ἱερός. Οἱ Ἰνδοὶ ἐξαγνίζονται εἰς τὰ νερά του καὶ ρίπτουσι τὴν στάχτην τῶν νεκρῶν τῶν, διὰ νὰ συγχωρηθοῦν αἱ ἁμαρτίαι τῶν)

Χωρούμεθα πολὺ μέσα εἰς τὸ ἀδιάκοπον αὐτὸ θερμὸν ἀτμόλουτρον τῶν Ἰνδικῶν θαλασσῶν.

Τέλος θὰ φθάσωμεν εἰς τὸν πρῶτον Ἰνδικὸν λιμένα, τὴν Βομβάην. Εἶναι κτισμένη ἐπάνω εἰς ἓνα μικρὸ νησί τῆς παραλίας καὶ πίσω ἀπ' αὐτὴν ἀπλώνεται τὸ ἀπέραντον ὄροπέδιον τοῦ Δεκάν. Θὰ ἀποβιβασθῶμεν ἴσως μετὰ ραγδαιοτάτην βροχὴν. Θὰ μᾶς φανῇ ὡς νὰ ἔσπασαν ὅλα μαζί τὰ ὑδραγωγεῖα τῆς πόλεως ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι μας. Αὐτὴ εἶναι ἡ συνηθισμένη καλοκαιρινὴ βροχὴ τῶν Ἰνδιῶν. Διότι εἰς τὴν θερμὴν αὐτὴν χώραν δὲν βρέχει τὸν χειμῶνα. Ἡ «βροχερὰ ἐποχὴ» ἀρχίζει τὸν Ἰούνιον καὶ τελειώνει τὸν Ὀκτώβριον. Ὅλον τὸ διάστημα, ποὺ ἡμεῖς ἐδῶ ἔχομεν διακοπὰς, ἐκεῖ βρέχει. Ἀδιάκοποι νότιοι ἄνεμοι σαρώνουσι τὸν θερμὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καὶ σωρεύουσι εἰς τὴν ξηρὰν νέφη ἐπάνω εἰς νέφη. Οἱ ἄνεμοι αὗτοι εἶναι οἱ καλοκαιρινοὶ Μουσσῶνες, ποὺ φυσοῦν ἀπὸ τὰ τέλη Μαΐου ἕως τὸν Ὀκτώβριον.

Ἡ καλοκαιρινὴ βροχὴ τῶν Ἰνδιῶν διόλου δὲν δυσχεραίνει τοὺς κατοίκους τῆς. Ἀπεναντίας οἱ Ἰθαγενεῖς εἶναι χαρούμενοι, διότι θὰ ἔχουσι πλουσιωτάτην ἐσοδείαν ἀπὸ σιτηρὰ, ρύζι, βαμβάκι, ζαχαροκάλαμον, καὶ ἄλλα πολλὰ. Ἀλλὰ καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι εἶναι εὐχαριστημένοι διότι δροσίζει ὁ καιρὸς καὶ ὑποφέρουσι ὀλιγώτερον ἀπὸ τὴν ζέσθη. Ἐὰν δὲν βρέξῃ, ἔαν ἀργήσουσι αἱ μεγάλαι βροχαί, οἱ γε-

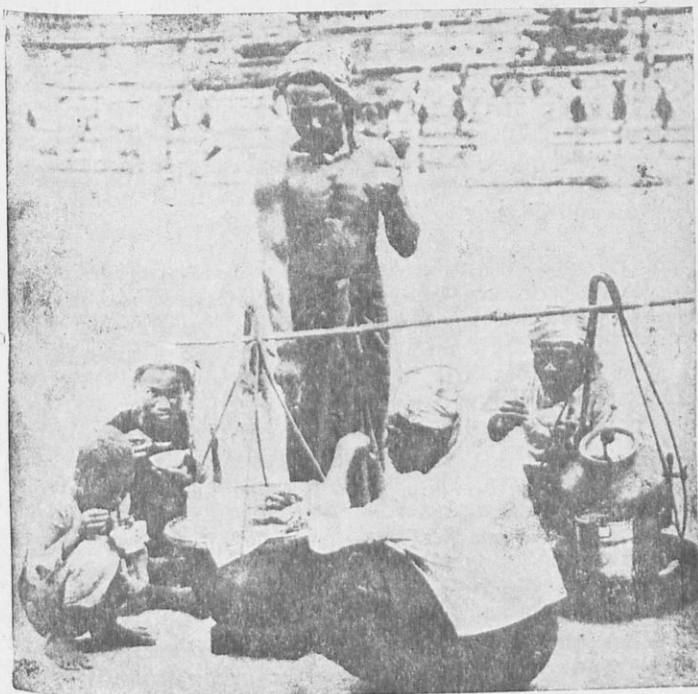
ωργοί καταστρέφονται και χιλιάδες άνθρωποι πεθαίνουν τότε από την πείναν.

Τὸν χειμῶνα εἰς τὰς Ἰνδίας δὲν βρέχει. Δὲν φυσᾷ τότε ἀπὸ τὸν Ὠκεανὸν διὰ τὰ νὰ νὰ ἔλθῃ πρὸς τὰ βουνὰ ἢ ὑγρασία του. Ἀντιθέτως, φυσᾷ ἀπὸ τὰ ὑψηλά βουνὰ καὶ τὰ παγωμένα ἀπέραντα ὀροπέδια τοῦ Θιβέτ πρὸς τὴν θάλασσαν. Καὶ οἱ ψυχροὶ καὶ ξηροὶ αὐτοὶ ἄνεμοι τοῦ χειμῶνος ἀπομακρύνουν τὴν ὑγρασίαν. Εἶναι οἱ χειμερινοὶ Μουσσῶνες.

3. Μὲ τόσας πολλὰς βροχὰς καὶ τόσον θερμὸν κλίμα, φαντάζεσθε πόσον πλουσίαν βλάστησιν ἔχουν αἱ Ἰνδίαί. Τὰ δάση ἐκεῖ δὲν ὁμοιάζουν καθόλου μὲ τὰ δικά μας. Τὰ δάση τῶν Ἰνδιῶν εἶναι πυκνὰ καὶ ἀπάτητα, δάση παρθένα γεμᾶτα φίδια καὶ θηρία (ἀγρίους ἐλέφαντας, βασιλικὰς τίγρεις, πιθήκους, παγῶνια, κροκοδείλους καὶ ἄλλα πολλὰ). Τὰ λειβάδια δίδουν ἄφθονον χόρτον καὶ πανύψηλα καλάμια μπαμποῦ καὶ ζοῦν ἐκεῖ ἑκατομμύρια ἡμερα καὶ ἄγρια χορτοφάγα ζῶα.

Τὰ καλλιεργημένα μέρη παράγουν ἄφθονα προϊόντα, σιτάρι, καλαμπόκι, ρύζι, βαμβάκι, ζαχαροκάλαμον, κεχρί, κανάβι, τσάι καὶ πολλὰ ἄλλα εἶδη. Εἰς πολλὰ τοιαῦτα μέρη, ἔχουν δύο καὶ τρεῖς ἑσοδεῖας τὸν χρόνον. Ἔτσι ἡμποροῦν νὰ ζήσουν εἰς τὴν πλουσίαν αὐτὴν χώραν πυκνοὶ πληθυσμοί. Αἱ Ἰνδίαί εἶναι μία ἀπὸ τὰς πλέον πυκνοκατοικημένας χώρας τοῦ κόσμου. Ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι περισσότερος ἀπὸ 350 ἑκατομμύρια καὶ θὰ ἡμποροῦσε νὰ σχηματίσῃ 50 κράτη σὰν τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλὰ αἱ Ἰνδίαί ἔχουν καὶ ἄλλον πλοῦτον: γαιάνθρακας, πετρέλαια, μεταλλεῖα σιδήρου καὶ χρυσοῦ, ἀδάμαντας καὶ μαργαριτάρια. Καμμία ἄλλη χώρα τοῦ κόσμου δὲν εἶναι τόσον πλουσία ὅσον αἱ Ἰνδίαί.

4. Ἐὰν τὸ πλουσιώτερον καὶ εὐφορώτερον μέρος τοῦ κόσμου εἶναι αἱ Ἰνδίαί, φαντάζεσθε τί εἶναι τὸ πλουσιώτερον καὶ εὐφορώτερον μέρος τῶν Ἰνδιῶν, τὸ Ἰνδοστάν, ἢ στενόμακρος πεδιάς, ποὺ τὴν διαρρέει ὁ ποταμὸς Γάγγης. Τὸ Ἰνδοστάν εἶναι τὸ μόνον μέρος τῶν Ἰνδιῶν, ποὺ δὲν τὸ πιάνουν οἱ χειμερινοὶ μουσσῶνες, διότι τὸ προφυλάσσουν τὰ Ἰμαλάια, τὰ ὑψηλότερα καὶ μεγαλύτερα βουνὰ τοῦ κόσμου. Τὰ νότια πλευρὰ τῶν γιγαντιαίων αὐτῶν βουνῶν βλέπουν πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν, ὁ ὁποῖος δὲν παραλείπει νὰ στέλλῃ ἐκεῖ ἐπάνω, κάθε καλοκαίρι μὲ τοὺς μουσσῶνες, τὰς περισσοτέρας βροχὰς. Καὶ εἶναι πολὺ φυσικὸν αὐτό. Οἱ ὕδρατμοὶ τοῦ ὠκεανοῦ συναντοῦν ἐκεῖ ὑψηλά, εἰς τὰ αἰωνίως χιονισμένα βουνὰ, ἀέρα πολὺ ψυχρόν· ἔτσι συμπυκνώνονται καὶ σχηματίζουν ραγδαίας βροχὰς. Τὰ δάση ἐκεῖ εἶναι πυκνότατα, ἀληθινὰ παρθένα

6. Το ρύζι είναι η κυριώτερα τροφή 'Ινδών, Κινέζων και 'Ιαπώνων και δεν λείπει ποτέ από το τραπέζι των, όπως δεν λείπει από το ιδιόν μας το ψωμί. Το πωλούν ακόμη και εις τόν δρόμον μαγειρευμένον, όπως τὸ βλέπετε εις τὴν εἰκόνα, καθώς ἐδῶ τὰ κάστανα καὶ τὸ σαλέπι.

δάση, ἀπάτητα ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον. Μόνοι κάτοικοι τῶν εἶναι οἱ ἄγριοι ἐλέφαντες καὶ αἱ τίγρεις καὶ τὰ ἄλλα θηρία καὶ ἄπειρα φίδια, δηλητηριώδη τὰ περισσότερα. Κάτω ἀπὸ τὸ πυκνὸν καὶ ἀδιαπέραστον φύλλωμα τοῦ πυκνοῦ δάσους τρέχουν ἀμέτρητοι ποταμοὶ καὶ βογγοῦν ὄρμητικοὶ καταρράκται.

Τὰ νερά τῶν βροχῶν καὶ τῶν πηγῶν καὶ τὰ νερά τῶν χιόνων γεμίζουν ἀδιακόπως τὴν Γάγγην, τὸν ἅγιον ποταμὸν τῶν 'Ινδῶν. Καὶ αὐτὸς ποτίζει τὸ 'Ινδοστάν, πού τὸ ἐδημιούργησε μὲ τὴν λάσπην του. Κάτω εἰς τὰς ἐκβολὰς του ἐσχημάτισε παμμέγιστον δέλτα, τὴν Βεγγάλην, ὀλίγον μικροτέραν ἀπὸ τὴν 'Ελλάδα. Εἶναι ὀλόκληρος καλλιεργημένη καὶ δίδει πολλὰς ἐσοδείας κάθε χρόνον, πάντων ρύζι. Ὁ ποταμὸς τὴν τροφοδοτεῖ μὲ ἄφθονα νερά καὶ μὲ μισσοσαπισμένα φύλλα καὶ ρίζας, πού κατεβάζει

ἀπὸ τὰ δάση. Μιά βαρεία μυρουδιά σάπιλας ἀναβαίνει εἰς τὸν ἀέρα ἀπὸ τὴν ἀπέραντον πεδιάδα, ὅταν αἱ καυστικαὶ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου θερμαίνουν τὸ ἔδαφος. Εἰς αὐτὸ τὸ σάπισμα χρωστᾷ ἡ Βεγγάλῃ τὸν μέγαν της πλοῦτον, ἀλλὰ καὶ τὴν χολέραν καὶ τὴν πανώλην, ποὺ δὲν λείπουν ἀπὸ τοὺς συνοικισμοὺς τῶν πτωχῶν Ἰνδῶν.

Ἐκεῖ εἰς τὸ δέλτα τοῦ Γάγγῃ εἶναι ἡ Καλκούτα, πόλις μεγάλη, ὅπως ἡ Βομβάη, τὸ σπουδαιότερον ἐμπορικὸν κέντρον τοῦ Ἰνδοστάν.

5. Τὸ ὑγιεινότερον μέρος νῶν Ἰνδιῶν εἶναι τὸ Κασιμίρ ὑψηλὰ εἰς τὰς κοιλάδας τῶν Ἰμαλαΐων. Εἶναι εὐφορώτατη περιοχὴ καὶ ἔχει πολλὰς πόλεις κτισμένας ὑψηλότερα καὶ ἀπὸ τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τοῦ ἰδικοῦ μας Ὀλύμπου. Αὐτοῦ τοῦ τόπου τὸ ὄνομα ἐπῆραν τὰ μάλλινα ὑφάσματα, ποὺ λέγονται **κασμίρια**.

Ἄλλη σπουδαία περιοχὴ εἶναι ἡ Πενταποταμία, μεταξὺ Ἰνδοῦ καὶ Γάγγῃ, πλουσιωτάτη χώρα, μὲ πρωτεύουσαν τὴν Λαχώρην, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ὀνομάζονται μερικὰ ὑφάσματα **λαχοῦρια**. Ἔως ἐδῶ, εἰς τὴν Πενταποταμίαν καὶ τὸν Ἰνδὸν ἔφθασεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος μὲ τὸν στρατὸν του.

Ἡ νῆσος Κεϋλάνη, μισὴ γιὰ τὴν Ἑλλάδα, εἰς τὴν ἔκτασιν, μὲ πληθυσμὸν ὅμως ὅσον καὶ ἡ χώρα μας, ἔχει ἔδαφος εὐφορώτατον καὶ πρώτη αὐτὴ δέχεται τὰς καλοκαιρινὰς βροχὰς. Παράγει ἄφθονα προϊόντα καὶ προπάντων τσάϊ, ποὺ φορτῶνεται εἰς τὸν μέγαν λιμένα της, τὸ Κολόμπο.

6. Οἱ Ἰνδοὶ εἶναι λαὸς πολιτισμένος ἀπὸ πολὺ παλαιὰ χρόνια. Τὰ ἀρχαῖα Ἰνδικὰ βιβλία τὰ μελετοῦν οἱ σοφοί, καθὼς μελετοῦν καὶ τὰ ἀρχαῖα ἑλληνικά. Οἱ «ἀραβικοὶ» ἀριθμοὶ εἶναι ἰδικῆ των ἐφεύρεσις, τοὺς ὀνομάσαμεν ὅμως «ἀραβικοὺς», διότι τοὺς ἐμάθαμεν ἀπὸ τοὺς ἄραβας, ἀλλὰ οἱ ἄραβες τοὺς λέγουσιν Ἰνδικούς.

Οἱ Ἰνδοὶ ἀποτελοῦν μὲ τοὺς εὐρωπαίους τὴν **Ἰνδο-ευρωπαϊκὴν ὁμοεθνίαν**, εἴμεθα δηλ. τῆς ἰδίας φυλῆς. Ἡ γλῶσσα μας καὶ αἱ ἄλλαι εὐρωπαϊκαὶ γλῶσσαι συγγενεοῦσιν πολὺ μὲ τὰς Ἰνδικὰς.

Θρησκεία εἰς τὸ Ἰνδοστάν εἶναι ὁ βραχμανισμὸς, εἰς τὸ Δεκάν ὁ μωαμεθανισμὸς, καὶ εἰς τὴν Κεϋλάνην ὁ βουδισμὸς. Ὑπάρχουν καὶ ὀλίγοι χριστιανοί.

Αἱ Ἰνδίαὶ διοικοῦνται ἀπὸ τοὺς ἄγγλους. Ὀνομάζονται δὲ «Ἰνδικὴ Αὐτοκρατορία» μὲ αὐτοκράτορα τὸν βασιλέα τῆς Ἀγγλίας. Εἰς τὴν πόλιν Δελχί μένει ὁ «ἀντιβασιλεὺς» καὶ διοικεῖ τὴν ἀπέραντον αὐτὴν χώραν μὲ τὰ 350.000.000 κατοίκων.

Εἰς τὰς Ἰνδίας ὑπάρχουν 50 μεγάλαι πόλεις, ποὺ

ἔχουν περισσότερους ἀπὸ 100.000 κατοίκους ἢ κάθε μία. Αἱ μεγαλύτεραι ἀπὸ αὐτὰς εἶναι :

Καλκούτα	1.300.000	Χαϊδαραβάδ	400.0000
Βομβάη	1.300.000	Καρατσι	300.000
Μαδράς	700.000	Κολόμπο	250.000
Δελχί	450.000	Βεναρές	200.000
Λαχώρη	450.000	Ἄλλαχαβάδ	200.000

7. Εἰς παλαιότερα χρόνια τὰ πλουσιώτατα προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν (ἢ ζάχαρι, τὸ μοσχοκάρυδο, ἢ κανέλα, καὶ ἡ βανίλια, τὸ ρύζι καὶ τὸ τσαΐ, τὸ βαμβάκι, τὸ λουλάκι καὶ τὸ μετάξι, πολύτιμα δέρματα τίγρεων καὶ ὑφάσματα, μαργαριτάρια, διαμάντια καὶ ἑλεφαντοκόκκαλο κλπ. κλπ.) ἤρχοντο εἰς τὴν Εὐρώπην μὲ καραβάνια ἀπὸ τὴν Μεσοποταμίαν καὶ τὴν Συρίαν. Πρῶτα-πρῶτα ἔφθαναν εἰς τὴν Βαγδάτην μὲ πλοῖα διὰ τοῦ Περσικοῦ κόλπου. Ἐκεῖθεν ἐφορτώνοντο εἰς καραβάνια καμήλων ἕως τὴν Μεσόγειον θάλασσαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης μὲ τὰ πλοῖα τῶν Ἑνετῶν.

Ὅταν κατεστράφη ἡ Βαγδάτη, ἐγένευσεν ἡ Μεσοποταμία καὶ ἡ Συρία ληστές. Κανένα καραβάνι μὲ τὰ πολύτιμα ἐμπορεύματα τῶν Ἰνδιῶν δὲν ἤμποροῦσε νὰ περάσῃ πλέον. Ἐπειτα ἀπὸ χρόνια, οἱ Πορτογάλλοι, ἀπὸ τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς Εὐρώπης, εὗρηκαν τρόπον νὰ ἔρχονται εἰς τὰς Ἰνδίας, χωρὶς νὰ κινδυνεύουν ἀπὸ τοὺς ληστές. Ἐταξίδευσαν γύρω ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν. Πρῶτος ἔκαμε αὐτὸ τὸ ταξίδι ὁ Βάσκος ντὲ Γκάμας καὶ ἐξ αἰτίας τοῦ ἐπλούτισε καὶ ἔγινε μεγάλη ἡ Πορτογαλλία.

Ὁ δρόμος ὁμοῦς αὐτὸς γύρω ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν εἶναι ἀτελείωτος, διὰ τοῦτο εὐρέθη ἄλλος συντομώτερος. Τὸν ἐτοίμασε ἓνας γάλλος μηχανικός, ὁ Λεσσέψ. Αὐτὸς ἤνοιξε τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ. Σήμερα χιλιάδες πλοῖα μεγάλα, ὑπερωκεάνεια, περνοῦν ἀπὸ τοῦ Σουέζ κάθε χρόνον, διὰ νὰ μεταφέρουν ἐμπορεύματα καὶ ἐπιβάτας μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας.

Ἔργασία διὰ τὰ παιδιά. 1. Δείξατε ἐπάνω εἰς τὸν χάρτην τὸ δρομολόγιον Πειραιῶς—Ἰνδιῶν. 2. Ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὸ Σουέζ εἶναι 40 ὥρων ταξίδι, ὑπολογίσατε πόσον εἶναι ἕως τὸ Ἄδεν; τὴν Βομβάην;

3. Πῶς εἶναι ἡ ζωὴ εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην; 4. Διατί εἰς τὰς Ἰνδίας βρέχει τὸ καλοκαίρι καὶ εἶναι ξηρασία τὸν χειμῶνα; 5. Τί ἀποτελέσματα ἔχουν αἱ πολλοὶ βροχαὶ καὶ ἡ μεγάλη ζέστη εἰς τὰ δάση; τὰ λιπβάδια; τὰ καλλιεργημένα μέρη; 6. Διατί τὸ Ἰνδοστάν εἶναι τὸ εὐφορώτερον μέρος τῶν Ἰνδιῶν; 7. Διατί τὸ Κασμίρ

είναι τὸ ὑγιεινότερον; 8 Ἔως ποῦ ἔφθασεν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος;

9. Τί γνωρίζετε διὰ τὴν Κεϋλάνην; 10. Ποῖος ἦτο ὁ παλαιότερος δρόμος μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἰνδιῶν; 11. Ποῖον δρόμον ἀνεκάλυψεν ὁ Βάσκοις ντὲ Γκάμας; 12. Ποίας συγκοινωνίας ἔχουν τώρα αἱ δύο χῶραι;

9. Ἰνδοκίνα

1. Ἡ χερσόνησος τῶν Ἰνδιῶν ἔχει ἀνατολικά τὸ ταίρι τῆς, τὴν χερσόνησον τῆς Ἰνδοκίνας. Αἱ δύο χερσόνησοι ἔχουν πολλὰς ὁμοιότητας: ἀφθόνους βροχὰς τὸ καλοκαίρι, ξηρασίαν τὸν χειμῶνα· πυκνὰ παρθένα δάση μὲ ἐλέφαντας, ρινοκέρους, τίγρεις καὶ πιθήκους· ποταμοὺς μεγάλους πολυύδρους, ποὺ κατεβαίνουν ἀπὸ τὰ κεντρικὰ ὄροπέδια τῆς Ἀσίας· πεδιάδας πλημμυρισμένας μὲ νερά, ὅπου καλλιεργεῖται ρύζι. Ἐδῶ μάλιστα, εἰς τὴν Ἰνδοκίναν, τὸ ρύζι εἶναι τὸ σπουδαιότερον εἰσόδημα καὶ ἡ κυριωτέρα τροφή τῶν κατοίκων τῆς. Ἡ πόλις Ραγγούν εἶναι τὸ μεγαλύτερον ρυζολίμανον τοῦ κόσμου.

Εἰς τὸν χάρτην ἠμποροῦμεν νὰ εὕρωμεν καὶ ἄλλας ὁμοιότητας, ὅπως π. χ. ὅτι αἱ Ἰνδοὶ ἔχουν πρὸς Ν. τὴν Κεϋλάνην καὶ ἡ Ἰνδοκίνα ἔχει τὴν χερσόνησον Μαλάκκας. Καὶ ὅπως εἰς τὴν Κεϋλάνην εὐρίσκεται τὸ Κολόμπο, διὰ νὰ ἀνθρακεύσουν τὰ πλοῖα καὶ νὰ φορτώνουν, ἔτσι, εἰς τὴν Μαλάκκαν, εἶναι ἡ Σιγγαπούρη, ποὺ ἐκτίσθη διὰ τὸν αὐτὸν σκοπὸν.

2. Μὲ ὅλας ὁμως αὐτὰς τὰς ὁμοιότητας, δὲν λείπουν καὶ αἱ διαφοραί. Πρῶτον οἱ λαοὶ τῆς Ἰνδοκίνας δὲν εἶναι Ἰνδοί, δὲν ἀνήκουν εἰς τὴν λευκὴν φυλὴν, ἀλλὰ μογγόλοι καὶ εἰς τὰ νότια μαλαίνοι. Δεύτερον ὁ πληθυσμὸς ἐδῶ δὲν εἶναι τὸσον μεγάλος καὶ πυκνός, καθὼς εἰς τὰς Ἰνδίας. Ὅχι διότι αἱ καλλιεργημένα ἐκτάσεις δὲν εἶναι εὐφοροί, ἀλλὰ διότι τὰ δάση, τὰ πυκνὰ παρθένα δάση διώχνουν τὸν ἄνθρωπον καὶ σκεπάζουν πολὺ μεγάλο μέρος τῆς χώρας. Ἐπειτα ἡ Ἰνδοκίνα δὲν ἔχει τὸν πολιτισμὸν τῶν Ἰνδιῶν. Οἱ πληθυσμοὶ τῆς εἶναι καθυστερημένοι καὶ ζοῦν ἐκεῖ, ἀκόμη καὶ τώρα, λαοὶ μισοάγριοι. Ἀκόμη καὶ εἰς τὴν θρησκείαν διαφέρουν. Εἰς τὴν Ἰνδοκίναν ἐπικρατεῖ ὁ Βουδισμὸς.

3. Ἡ Ἰνδοκίνα εἶναι χωρισμένη εἰς τρεῖς περιοχάς: τὴν δυτικὴν μὲ τὴν πόλιν Ραγγούν, ποὺ διοικεῖται ἀπὸ τοὺς ἄγγλους τὴν ἀνατολικήν, ποὺ διοικεῖται ἀπὸ τοὺς γάλλους καὶ τὸ ἐλεύθερον κράτος τοῦ Σιάμ, ποὺ εὐρίσκεται μεταξὺ τῶν δύο ἄλλων καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὸ Βάγκοκ (500.000).

7. Καλλιέργεια ρυζιέρας στην 'Ινδοκίνα

(Διὰ τὴν φυτρώσῃ καὶ τὴν μεγαλώσῃ τὸ ρύζι, πρέπει τὸ χωράφι νὰ εἶναι πλημμυρισμένο μὲ νερά. Εἰς τὴν εἰκόνα μας σιαμαῖοι γεωργοὶ ὀργώνουν, δηλ. ἀνακατεύουν τὴν λάσπην τοῦ χωραφιοῦ. Ἀπὸ τὰ πλατύγυρα ψάθινα καπέλα των, ποὺ σκιάζουσι κεφάλια καὶ σῶμα κατὰ τὸ μεσημέρι, καταλαβαίνετε τί μεγάλη ζέσθη κάνει ἐκεῖ!)

Ἡ 'Ινδοκίνα ἐξάγει ἐκτὸς ἀπὸ τὸ ρύζι, καουτσούκ καὶ πολύτιμα ξύλα (τίκ, ἔβενον καὶ ἄλλα).

Ἔργασια διὰ τὰ παιδιά. 1. Ποῦ εὑρίσκεται ἡ 'Ινδοκίνα; 2. Τί κλίμα ἔχει; 3. Ποίαν βλάστησιν καὶ προϊόντα; 4. Αἱ τρεῖς χώραι τῆς καὶ αἱ μεγαλύτεραι πόλεις τῆς.

10. Τὸ ἀπέραντον θερμότητος τοῦ Μαλαϊκοῦ πολυνήσου

1. Ἡ Σουμάτρα, ἡ 'Ιάβα, ἡ Βόρνεο, ἡ Κελέβη, αἱ Φιλιππίνοι μαζί μὲ χιλιάδας ἄλλας μικρῶν νησιῶν ἀποτελοῦν τὸ Μαλαϊκὸν πολύνησον. Εἰς τὸν χάρτην σας τῆς Ἀσίας ἴσως φαίνεται καὶ ἡ Ἑλλάς. Παρατηρήσατε, λοιπόν, τί θὰ ἦτο τὸ Αἰγαῖον μας μὲ τὰς Κυκλάδας του καὶ τὰ Δωδεκάνησα καὶ τὴν Κρήτην μέσα εἰς τὴν ἀπέραντον ἔκτασιν τοῦ Μαλαϊκοῦ πολυνήσου! Μία παραμικρὰ γωνίτσα χαμένη κάπου ἐκεῖ. Ἀπὸ τὰς νήσους αὐτὰς ἡ 'Ιάβα, ποῦ δὲν εἶναι καὶ ἡ μεγαλύτερα, ἔχει ἔκτασιν ὅσην καὶ ἡ χώρα μας. Ὑπολογίσατε, λοιπόν, τὴν ἔκτασιν καὶ τῶν ἄλλων νήσων.

Ἐκεῖ ποῦ εὑρίσκεται τὸ Μαλαϊκὸν πολύνησον, πρὸς Ν. τῆς 'Ινδοκίνας, μεταξὺ 'Ινδικοῦ καὶ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ, ἡμπορεῖτε νὰ καταλάβετε τί κλίμα ἔχει. Ἐκεῖ πλέον δὲν ὑπάρχει μί α ὠ ρ ι σ μ ἔ ν η ἐποχὴ βροχῶν. Ὅλας τὰς ἐποχὰς βρέχει καὶ ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄνεμοι φέρουν βροχάς. Ἀπὸ ὅπου καὶ ἂν φυσήσῃ ὁ ἄνεμος (ἐκτὸς ἀπὸ τὰς ἐρή-

μους τῆς Αὐστραλίας) θὰ φέρη ἐπάνω ἀπὸ τὰς νήσους πυκνοὺς ἀτμοὺς ἀπὸ τὰς θαλάσσας.

Δὲν βρέχει βέβαια, κάθε ἡμέραν, ἀλλὰ κάθε ἡμέραν σκοτεινά, βαριά νέφη σκεπάζουν τὸν ὀρίζοντα. Ὅμως καὶ ὅταν δὲν βρέχη, δὲν σημαίνει ὅτι εἶναι ξηρασία. Ἐνοχλητική ὑγρασία πλημμυρίζει τὰς χώρας αὐτάς. Ὅσοι ἔχουν μείνει ὀλίγην ὥραν μέσα εἰς θερμοκήπιον, ἤμποροῦν νὰ σχηματίσουν κάποιαν ιδέαν διὰ τὸ κλίμα τῶν μερῶν αὐτῶν, τὰ ὁποῖα ἔχουν πάντοτε καλοκαίρι. Οἱ εὐρωπαῖοι ὑποφέρουν πολὺ εἰς τὰς νήσους αὐτάς. Ἡ μεγάλη ζέστη προκαλεῖ ἀδιακόπων ἰδρώτα, καὶ ἡ φοβερὰ ὑγρασία ἐμποδίζει τὴν ἐξάτμισίν του. Διὰ τοῦτο μέσα εἰς τὰ ἑκατομμύρια τῶν μαλαίων, τῶν Ἰνδῶν καὶ τῶν κινέζων, ποὺ ζοῦν εἰς τὰ μέρη αὐτά, δὲν ὑπάρχουν παρὰ ὀλίγα μόνον χιλιάδες εὐρωπαίων, ποὺ διαλέγουν τὰ ὑγιεινότερα μέρη διὰ νὰ κατοικήσουν.

2. Φαντασθῆτε τώρα τὴν βλάστησιν αὐτῶν τῶν νήσων. Τὰ δάση ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν ἀκροθαλασσιὰν καὶ φθάνουν ἕως τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν. Καὶ τί δάση! Οἱ ἐπιστήμονες τὰ ὀνομάζουν «ὕ γ ρ ἄ δ ἄ σ η». Εἶναι πυκνὰ καὶ ἀδιαπέραστα, τὸ ἔδαφος τῶν σκεπάζεται ἀπὸ παχὺ στρώμα βρύων, οἱ κορμοὶ τῶν δένδρων εἶναι ὑγροὶ καὶ τυλιγμένοι σὲ πυκνὸν πέπλον περιπλοκάδων, ποὺ περνοῦν ἀπὸ κορμὸν εἰς κορμὸν, ἐνῶ, ὑψηλότερα, ἡ φυλλωσιὰ τῶν δένδρων σχηματίζει μίαν συνεχῆ βαθυπρασίνην στέγην. Μόνον εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη τῶν βουνῶν ὀλιγοστεύει ἡ ὑγρασία καὶ τὸ δάσος γίνεται κάπως ἀραιότερον.

Μέσα εἰς τὰ παρθένα αὐτὰ δάση, οἱ ἰθαγενεῖς τοῦ τόπου μαζεύουν τὰ ἀκριβότερα δασικὰ προϊόντα: πολύτιμα ξύλα γιὰ ἔπιπλα (τίκ, σιδηρόξυλον, ἔβενον), πιπέρι, μοσχοκάρυδα, μοσχοκάρφια, κανέλλα, βανίλλια καὶ πολλὰ ἄλλα. Ἐκεῖ φυτρώνουν τὰ δένδρα, ποὺ τὸ ρετσίνι τῶν εἶναι καουτσούκ καὶ γουταπέρκα, ἄλλα ποὺ ἀπὸ τὸν φλοιὸν τῶν βγάζουν τὸ κινίνο, τὴν καμφοράν καὶ ἄλλα πολλὰ. Ἡ μπανανιά καὶ ἡ Ἰνδικὴ καρυδιὰ καὶ πλῆθος ἄλλα καρποφόρα δένδρα, φυτρώνουν μόνον τῶν καὶ δίδουν ἀφθόνην καρπούς.

3. Ἀλλὰ ὁ πολὺς πληθυσμὸς δὲν ζῆ ἀπὸ τοὺς καρπούς τῶν δασῶν, ζῆ ἀπὸ τὴν γεωργίαν. Τὰ μεγαλύτερα καὶ γονιμότερα κτήματα τὰ κατέχουν εὐρωπαῖοι καὶ τὰ καλλιεργοῦν μὲ μαλαίους, κινέζους καὶ Ἰνδούς. Ἐκεῖ καλλιεργοῦν ρύζι διὰ τοὺς ἐργάτας καὶ πολύτιμα εἶδη διὰ τὸ ἐμπόριον, προπάντων καπνὰ, ζαχαροκάλαμον, καφέ καὶ τσάϊ. Καταλαβαίνετε ὅτι εἰς τοὺς τόπους αὐτοὺς μὲ τὸ τόσο θερμὸν καὶ ὑγρὸν κλίμα, ποὺ δὲν ἔχουν ποτὲ χειμῶνα, ἡ σπορὰ καὶ ὁ θερισμὸς, τὸ φύτευμα καὶ ὁ τρύγος γίνονται ἀδιακόπως, χωρὶς νὰ περιμένῃ κανεὶς ἐποχὰς.

8. Χωριό τῆς Βόρνεο.

(Ξύλινα σπίτια ἐπάνω εἰς πασσάλους, ἢ ἐπάνω εἰς πλωτὴν σχεδιάν ἢ καὶ μόνον βάρκες εἶναι ὁ πλέον συνηθισμένος τρόπος κατοικίας τῶν Ἰνδῶν νησιωτῶν, Ἰνδοκινέζων καὶ κινέζων, ὅσοι κατοικοῦν πλησίον εἰς ποταμούς καὶ λίμνας.)

4. Τώρα ἠμποροῦμεν νὰ ἐννοήσωμεν πῶς εἰς μόνην τὴν Ἰάβαν, ποὺ ἔχει ἕκτασιν σὰν τὴν Ἑλλάδα, ζοῦν ὄχι ἐξήμισυ, ὅπως ἐδῶ, παρὰ τριανταεξήμισυ ἑκατομμύρια κάτοικοι.

Ἡ Σουμάτρα, ἡ Βόρνεο καὶ ἡ Κελέβη ἔχουν ὀλιγώτερον πληθυσμόν, διότι εἶναι ἀκόμη ἀκαλλιέργητοι. Ἐκεῖ κατοικοῦν καὶ ἄγριοι, ἀκόμη καὶ ἀνθρωποφάγοι. Πρωτεύουσά, ὅπως ἡ Ἰάβα, εἶναι αἱ Φιλιππῖναι μὲ τὴν πρωτεύουσάν των τὴν Μανίλλαν.

Εἰς ὀλόκληρον τὴν πολύνησον ἡ μεγαλύτερα πόλις εἶναι ὁ Βαταβία τῆς Ἰάβας μὲ 500.000 κατοίκους.

Ἡ Σουμάτρα, ἡ Ἰάβα, ἡ Κελέβη καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Βόρνεο ἀνήκουν εἰς τὴν Ὀλλανδιαν καὶ ὀνομάζονται Ὀλλανδικαὶ Ἰνδίαι. Ἔτσι ἐξηγεῖται πῶς ἡ Ὀλλανδία προμηθεύει εἰς τὸν κόσμον κινίνο, ζάχαριν, καφέ, ἀρωματικὰ διάφορα.

Τὰς Φιλιππῖνας τὰς ἐξουσιάζει ἡ Ἀμερική.

Ἔργασια διὰ τὰ παιδιὰ. 1. Ποῖα εἶναι τὰ μεγάλα νησιά τοῦ Μαλαϊκοῦ πολυνήσου; 2. Τί κλίμα ἔχουν καὶ ποῖαν βλάστησιν; Ποῖα κράτη τὰ διοικοῦν;

11. Ἡ Κίνα καὶ οἱ κινέζοι.

1. Ὁ εὐρωπαῖος ταξιδιώτης, ποὺ θὰ φθάσῃ εἰς κινεζικὸν λιμένα, δὲν θὰ συναντήσῃ πλέον οὔτε κινέζους μὲ

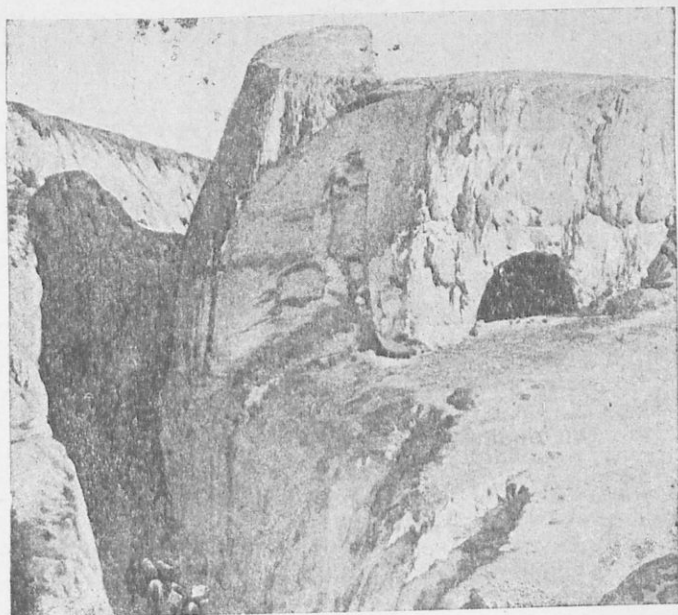

9. Ἡ κινεζικὴ οἰκογένεια εἶναι πάντοτε πολύτεκνος. Τὰ κινεζόπουλα τὰ ἀνατρέφουν μὲ πολλὴν τρυφερότητα καὶ δὲν τὰ κτυποῦν ποτέ. Παρατηρήσατε τὰ χαρακτηριστικά των: ἀνώμαλον μέτωπον, πετακτὰ μῆλα, μικρὰ λοξὰ μάτια, πλακουτῆ μύτη.

μακρὰν πλεξοῦδα οὔτε κινεζοπούλας μὲ σφικτοδεμένα τὰ πόδια των, διὰ νὰ μὴ μεγαλώσουν. Καὶ ἡ μία μόδα καὶ ἡ ἄλλη κατηργήθησαν ἀπὸ τότε πού εἰς τὴν Κίναν ἐγινε δημοκρατία (1912). Τὴν μόδαν τῶν μικρῶν ποδιῶν τὴν ἐγκατέλειψαν, διότι ἦτο ἀνθυγιεινὴ καὶ τὴν ἄλλην, τῆς μεγάλης πλεξοῦδας, διότι ἦτο δεῖγμα σκλαβιάς. Τὴν εἶχαν ἐπιβάλλει εἰς τοὺς κινέζους οἱ Μαντζοῦ, ὅταν —300 χρόνια πρὶν— ἐκυρίευσαν τὴν Κίναν καὶ ἔκαμαν αὐτοκρατορίαν.

Τὸ παραδοξότερον, πού θὰ ἰδῆ ὁ εὐρωπαῖος ταξιδιῶτης εἰς τοὺς μεγάλους κινεζικοὺς λιμένας τῆς θαλάσσης καὶ τῶν ποταμῶν εἶναι ἡ «βάρκα - σπίτι». Ἐκατομμύρια κινέζοι δὲν ἔχουν σπίτι ἔξω εἰς τὴν ξηράν, ἀλλὰ κατοικοῦν οἰκογενειακῶς μέσα εἰς τὴν βάρκαν των. Τὴν ἔχουν σκεπάσει μὲ καμπυλωτὴν ψάθαν διὰ ν' ἀποφεύγουν τὴν βροχὴν καὶ τὸν ἥλιον. Ἐκεῖ μαγειρεύουν τὸ ρύζι τῶν, ἐκεῖ ἔχουν τὸ σπιτικό των, ἐκεῖ κοιμῶνται. Χιλιάδες «βάρκες - σπῆτια», ὅλαι μὲ τὸ καμπυλωτὸν σκέπασμα, γεμίζουν τὰς ὄχθας τῶν κατοικουμένων ποταμῶν, κολλητὰ ἢ μία εἰς τὴν ἄλλην. Ἐξω, εἰς τὴν ξηράν, εἶναι μόνον αἱ παγόδαι, ὅπως λέγονται οἱ ναοὶ τῶν κινέζων, τὰ δημόσια κτίρια, τὰ καταστήματα, αἱ ἐπαύλεις τῶν πλουσίων κινέζων καὶ ἡ συνοικία τῶν εὐρωπαίων.

2. Ἡ Κίνα εἶναι μία πολὺ μεγάλη χώρα. Κατέχει τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἀνατολικῆς Ἀσίας, ἀπὸ τὰ παγωμένα ὄροπέδια τοῦ Θιβέτ καὶ τὰς ἐρήμους τῆς Μογγολίας

10. Ἡ κιτρίνη γῆ.

(Εἶναι τόσον εὐθρυπτός, ὁ κίτρινος αὐτὸς πηλός, ὥστε τὰ νερὰ ἀνοίγουν εὐκόλα βαθεῖας κοίτας, Ἄκόμη καὶ οἱ δρόμοι εἰς τὴν πεδιάδα αὐτὴν ἔχουν βάθος πολλῶν μέτρων. Τὸ ἔδαφος τῆς κιτρίνης πεδιάδος εἶναι τόσον πολῦτιμον, ὥστε δύσκολα ὁ κινέζος γεωργὸς ἀποφασίζει νὰ τὸ σκεπάσῃ μὲ σπῖτια καὶ αὐλάς. Προτιμᾷ νὰ ζῆ ζῶν τρωγλοδύτου μέσα εἰς σπήλαια, πού τὰ ἀνοίγει εἰς τὰς ἀποτόμους πλευρὰς τῶν κοιλάδων, ὅπως αὐτὸ πού βλέπετε εἰς τὴν εἰκόνα)

ἕως τὴν Σινικὴν θάλασσαν. Δύο μεγάλοι ποταμοὶ τὴν διασχίζουν, ὁ Κίτρινος εἰς τὰ βόρεια, καὶ ὁ Κυανὸς εἰς τὸ μέσον, πού καταβαίνουν καὶ οἱ δύο ἀπὸ τὸ Θιβέτ. Πόσον ὁμως διαφορετικοὶ εἶναι οἱ δύο αὐτοὶ ποταμοί, τὸ βλέπομεν εἰς τὸν χάρτην. Ὁ Κίτρινος οὔτε μίαν πόλιν δὲν ἔχει εἰς τὰς ὄχθας του καὶ εἰς τὰς ἐκβολὰς του. Ὁ μέγανος λιμὴν τοῦ Τιέν-τσίν καὶ τὸ Πεκῖνον τὸν ἔχουν καλὰ ἀποφύγει. Διότι εἶναι τρομερὸς ὁ Κίτρινος ποταμὸς, αἱ πλήμμυραὶ του κατὰστρεπτικαὶ καὶ συχνὰ ἀλλάσσει κοίτην μέσα εἰς τὴν μεγάλην κινεζικὴν πεδιάδα. 50.000 ἐργάται καταγίνονται ἀδιακόπως νὰ προφυλάξουν τὴν πλουσίαν πεδιάδα ἀπὸ τὰς καταστροφὰς του.

Ἀντιθέτως, ὁ Κυανὸς, ἤρεμος καὶ πλωτός, εἶναι ὁ ἀγαπητὸς ποταμὸς τῶν κινέζων, ὁ μεγαλύτερος φυσικὸς δρόμος εἰς τὴν ἀπέραντον χώραν των. Δι' αὐτὸ ὑπάρχουν

πολλοὶ πόλεις εἰς τὰς ὄχθας του, ὅπως βλέπετε εἰς τὸν χάρτην. Ἡ Σαγκάη, τὸ Νανκίν, καὶ ἡ τρίπολις τοῦ Χανκέου ἔχουν ἑκατομμύρια κατοικοὺς.

3. Εἰς τὴν Κίναν κατοικοῦν 400 ἑκατομμύρια ἄνθρωποι καὶ ζοῦν οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ τὴν γεωργίαν. Ἡ Κίνα εἶναι πολὺ εὐφορὸς τόπος καὶ τὸν κάμουν εὐφορώτερον οἱ καλοκαιρινοὶ μουσσῶνες μὲ τὰς ἀφθόνοὺς βροχὰς καὶ οἱ γεωργοὶ τῆς μετὴν ἐντατικῆν καλλιέργειαν. Παράγει ρύζι, σιτάρι καὶ πατάτες, μὲ τὰ ὅποια τρέφονται οἱ κάτοικοι τῆς. Εἰς τὰ νότια μέρη τῆς, ποὺ εἶναι θερμότερα, καλλιεργεῖται τσαΐ καὶ ζαχαροκάλαμον. Ἡ Κίνα ἦτο ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἐποχὴν καὶ εἶναι καὶ σήμερα, ἡ χώρα τῆς μετὰξῆς. "Ἄν οἱ κινέζοι κατέστρεψαν τὰ δάση τῆς πατρίδος των, διὰ νὰ καλλιεργήσουν τὸ ἔδαφος τῆς, ὅμως, ἔχουν φυτεύσει ἑκατομμύρια μορεόδενδρα διὰ τοὺς μεταξοσκώληκας. Ἀπὸ τοὺς κινέζους ἔμαθαν οἱ ἄλλοι λαοὶ τὴν τέχνην τῆς μεταξοσκωληκοτροφίας. (Γνωρίζετε πῶς δύο καλόγηροι ἔφεραν αὐτὴν τὴν τέχνην εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν;)

Τὸ εὐφορώτερον μέρος τῆς Κίνας εἶναι τὸ μεγάλο βαθύπεδον, ποὺ τὸ διαρρέουν οἱ δύο ποταμοὶ τῆς. Τὸ ἔδαφος τῆς πεδιάδος αὐτῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ κίτρινον πηλόν, ποὺ τὸν ἔστρωσαν ἐκεῖ οἱ ἄνεμοι καὶ οἱ ποταμοὶ. Ὁ κίτρινος αὐτὸς πηλός, σχηματίζει παχύτατον στῶμα, ἑκατοντάδων μέτρων βάθους. Εἰς αὐτὴν, λοιπόν, τὴν «χώραν τοῦ κιτρίνου χώματος», ποὺ θὰ ἔχωροῦσαν μόνον 5 κράτη σὰν τὴν Ἑλλάδα, κατοικοῦν 20 φορὰς περισσότεροὶ ἄνθρωποι ἀπὸ ὅσοι εἰς τὴν χώραν μας. Τόσον εἶναι πυκνοκατοικημένη! Οἱ κινέζοι μὲ τὴν ἐντατικὴν καλλιέργειαν, τὴν ἔχουν μεταβάλει εἰς ἀπέραντον κῆπον.

4. Ἡ Κίνα μὲ τόσον εὐφορον ἔδαφος, ἡμπορεῖ νὰ θρέψη πολὺ μεγάλον πληθυσμὸν καὶ μάλιστα πληθυσμὸν ὀλιγαρκῆ, ποὺ τοῦ φθάνει ὀλίγον ρύζι ὡς τροφή καὶ μία βάρκα ἢ μικρὸν σπήλαιον ἢ πτωχικὴ καλύβη ὡς κατοικία, διὰ τοῦτο ἡ Κίνα εἶναι ἡ πλέον πυκνοκατοικημένη χώρα τοῦ κόσμου, περισσότερο καὶ ἀπὸ τὰς Ἰνδίας.

Ὅμως καὶ μὲ ὄλην αὐτὴν τὴν πυκνότητα, ὁ πληθυσμὸς τῆς πλεονάζει, καὶ ἔχει ξεχειλίσει ὅπως τὰ νερὰ πλημμυρισμένου ποταμοῦ, πρὸς τὰς γειτονικὰς τῆς χώρας: τὴν Μογγολίαν, τὸ Θιβέτ, τὴν Ἰνδοκίαν. Ἐκατομμύρια κινέζοι ζοῦν εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Αὐστραλίαν ὡς ἐργάται, εἰς τὴν Ἰάβαν ὡς γεωργοὶ καὶ εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου ὡς ἔμποροι.

Οἱ κινέζοι εἶναι λαὸς τῆς μογγολικῆς φυλῆς (κιτρινω-

11. Οἱ Θιβητανοὶ

αὐτοὶ βγάζουν τὴν γλώσσαν, ὄχι διὰ νὰ σὰς περιπαίξουν, ἀλλὰ διὰ νὰ σὰς χαιρετήσουν μετὸν τρόπον ποῦ συνηθίζεται εἰς τὴν χώραν των.

Παρατηρήσατε τὰ δερμάτινα φορέματα καὶ ὑποδήματα, καμωμένα ἀπὸ τὸ πυκνόμαλλον δέρμα τῶν γιάκ.

πὸν χρῶμα, πετακτὰ μῆλα, λοξὰ μάτια, ἴσια μαῦρα μαλλιά), εἰρηνικοὶ καὶ ἐργατικοί. Εἶναι οἱ καλύτεροὶ γεωργοὶ τῆς Ἀσίας, οἱ ἐπιτηδειότεροὶ τεχνῖται, εἰς τὰ εἶδη τῆς πορσελάνης. Τὰ κινέζικα φλυτζάνια, πιάτα, βάζα κλπ. εἶναι τὰ ὠραιότερα καὶ ἀκριβότερα τοῦ κόσμου.

5. Ὁ πολιτισμὸς τῶν κινέζων εἶναι ἀρχαιότατος, ὅπως καὶ τῶν Ἰνδῶν. Πολλὰς ἐφευρέσεις εἶχον κάμει οἱ κινέζοι πρὶν ἀπὸ τοὺς εὐρωπαίους. Ἦξεραν τὴν πυρίτιδα, ἀλλὰ δὲν τὴν μετεχειρίζοντο παρὰ μόνον διὰ πυροτεχνήματα. Ἐγνώριζαν τὴν ναυτικὴν πυξίδα, ἀλλὰ δὲν τὴν ἐχρησιμοποίησαν διὰ νὰ ἀνακαλύψουν καὶ νὰ κατακτήσουν νέας χώρας, ὅπως ἔκαμαν οἱ εὐρωπαῖοι. Κατεσκεύαζαν χαρτί, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ νὰ κάμνουν μετὰ αὐτὸ παιγνίδια, μικρὰ ἔπιπλα καὶ σόλες παπουτσιῶν παρὰ βιβλία. Ὁ πολιτισμὸς των ἔχει μείνει στάσιμος.

Ἔως τὰ τελευταῖα χρόνια οἱ κινέζοι δὲν ἐδέχοντο ξένους εἰς τὴν χώραν των. Οἱ ἴδιοι δὲν ἐταξιδεύαν εἰς ξένας χώρας. Ἔμεναν εἰς τὸν τόπον τῆς γεννήσεώς των, ὅπου κάθε οἰκογένεια ἐλάτρευε τοὺς προγόνους τῆς. Ὁμῶς πρὸ 50 ἐτῶν ἡ Κίνα εἶναι ἀνοικτὴ εἰς τοὺς ξένους. Οἱ τρεῖς μεγάλοι ἐμπορικοὶ λιμένες: τὸ Τιέν-Τσίιν εἰς τὰ βόρεια, ἡ Σαγκάη εἰς τὸ μέσον, καὶ ἡ Καντῶν εἰς τὰ νό-

τια είναι αἱ τρεῖς μεγάλοι πύλαι, ἀπὸ τὰς ὁποίας οἱ κινέ-
ζοι δέχονται τὸν πολιτισμὸν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμε-
ρικής.

Ἔργασία διὰ τὰ παιδιὰ. 1. Ποῦ εἶναι ἡ Κίνα; καὶ
ποῖοι μεγάλοι ποταμοὶ τὴν διασχίζουν; 2. Κατὰ τί δια-
φέρουν οἱ δύο ποταμοὶ τῆς; 3. Ποῖαι εἶναι αἱ μεγάλοι ἐμ-
πορικαὶ πόλεις τῆς; 4. Τί παράγει ἡ Κίνα; Ποῖα εἶναι ἡ
πλέον εὐφορος περιοχὴ τῆς; 5. Συγκρίνατε ἐπάνω εἰς τὸν
χάρτην τὴν Κίνα καὶ τὴν Ἑλλάδα.

12. Τὸ μεγαλύτερον ἐξόγκωμα ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς

1. Δυτικὰ τῆς Κίνας καὶ βορείως τῶν Ἰνδιῶν εὐρίσκε-
ται μία χώρα, ποῦ δὲν ὑπάρχει ὁμοία εἰς τὸν κόσμον.
Ἑκατὸν ὄροσειραί, αἱ μακρότεραι καὶ ὑψηλότεραι τῆς
γῆς, ἐνωμένοι μὲ τεράστια ὄροπέδια, σχηματίζουν, ὅλοι
μαζί, πελώριον ἐξόγκωμα, τὸ μεγαλύτερον ἐπάνω εἰς τὴν
γῆν. Αὐτὸ εἶναι τὸ Θιβέτ, ἡ ὑψηλότερα χώρα τοῦ κό-
σμου, ἀποκλεισμένη μέσα εἰς πανύψηλα βουνά, ποῦ τὰ
σκεπάζουν αἰώνια χιόνια καὶ τὰ δέρνουν ἀδιάκοπα αἱ
χιονοθύελλαι.

Μία ἀπὸ τὰς 100 αὐτὰς ὄροσειρὰς εἶναι καὶ τὰ Ἰμα-
λάϊα, τὰ μεγαλύτερα βουνά τοῦ κόσμου. Εἶναι τόση ἡ
ἔκτασις των, ὥστε εἰς τὴν θέσιν των θὰ ἤμποροῦσαν νὰ
χωρέσουν 5 χώραι ὅσων τὴν Ἑλλάδα! Μία κορυφὴ τῶν
Ἰμαλαίων εἶναι τὸ Ἔβερεστ, τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς
γῆς (8 840 μέτρα), τὸ μόνον ποῦ δὲν κατάρθωσαν ἀκόμη
νὰ ἀναβοῦν οἱ ὄρειβάται.

Οἱ Θιβετανοὶ ἐκεῖ ἐπάνω ζοῦν μίαν ζωὴν γεμάτην
στερήσεις. Τὴν τροφήν των τοὺς τὴν δίδει ἡ κτηνοτροφία.
Βόσκουν πρόβατα καὶ γιάκ, εἶδος μακρομάλλων βωδιῶν.
Τὸ Θιβέτ εἶναι τὸ «Ἅγιον Ὄρος» τῶν βουδιστῶν. Τὸ ἐν
τρίτον τῶν κατοίκων του εἶναι καλόγηροι καὶ ἡ Λάσσα,
ἡ πρωτεύουσά του, εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Δαλάϊ-Λάμα, τοῦ
πατριάρχου τῶν βουδιστῶν, ὅπως θὰ ἐλέγαμεν ἡμεῖς.

13. Εἰς τὴν χώραν τῶν χρυσανθέμων.

1. Ἡ ἀνατολικὴ Ἀσία κλείεται ἀπὸ μίαν μακροτάτην
ἀλυσίδα, ποῦ τὴν ἀποτελοῦν 4000 νησιά, μεγάλα καὶ μι-
κρά. Αὐτὴ εἶναι ἡ Ἰαπωνία, «ἡ χώρα τοῦ ἀνατέλλ-
λοντος ἡλίου καὶ τῶν χρυσανθέμων». Τὸ ἔδαφος τῶν νήσων αὐτῶν, κατακομματιασμένο ἀπὸ
φοβεροὺς σεισμοὺς καὶ γεμάτο ἠφαιστεια, εἶναι καταπλη-
κτικὰ ἀνώμαλον. Εἰς τὸ μέσον τοῦ μεγαλύτερου νησιοῦ,

12. Οικογένεια Ίαπόνων εις τὸ ἐργαστήριόν της.

(Οἱ ἰάπωνες, ὅπως καὶ οἱ κινέζοι εἶναι πολὺ λεπτοὶ τεχνῖται ἀγχειοπλάστοι καὶ κοσμηματογράφοι. Τὰ κινεζικὰ καὶ ἰαπωνικὰ ἀγγεῖα, φλυτζάνια, πιάτα, βάζα εἶναι τὰ ἀκριβώτερα τοῦ κόσμου. Οἱ ἰάπωνες εἶναι λεπτοκαμωμένοι καὶ μᾶλλον μικροὺ ἀναστήματος, ἀλλὰ πολὺ δραστήριοι καὶ ἐξυπνοί).

ὕψωνεται τὸ μεγαλοπρεπέστατον ἠφαιστειον Φουτζι-γιάμα (3750 μέτρα), ποὺ δεσπόζει ἐπάνω εἰς τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανὸν καὶ εἶναι τὸ «ἅγιον ὄρος» τῆς Ἰαπωνίας. Τὰ νησιὰ τῆς Ἰαπωνίας τοποθετημένα εἰς μίαν τόσοσ μακρὰν γραμμὴν, ἀπὸ τὰ βόρεια πρὸς τὰ νότια, ἔχουν ὅλα τὰ κλίματα τῆς γῆς. Ἡ Φορμόζα, ἡ νοτιωτέρα ἰαπωνικὴ νῆσος, ἔχει κλίμα θερμόν, ὅπως ἡ Ἰνδοκίνα. Τὰ κεντρικὰ νησιὰ τῆς ἀλυσίδος ἔχουν κλίμα εὐκρατόν, ὅπως τὸ ἰδικόν μας, ἀλλὰ μὲ πολὺ περισσοτέρας βροχάς. Τὰ βόρεια, τῶν Κουρίλων καὶ ἡ Σαχαλίνη, ἔχουν κλίμα ψυχρὸν σιβηρικόν.

2. Τὰ κεντρικὰ, λοιπόν, νησιὰ τῆς Ἰαπωνίας ἔχουν τὸ καλύτερον κλίμα καὶ ἐκεῖ ἡ βλάστησις εἶναι πλουσιωτάτη, ἀπὸ τὰ χαμηλὰ παράλια μέρη, ἕως τὰς ὑψηλὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν. Εἰς τὸ γόνιμον ἠφαιστειακόν ἔδαφος μὲ τὰς ἀφθόνοους βροχάς καὶ τὴν ἐξαιρετικὴν καλλιέργειαν παράγονται πλουσιώτατα εἶδη: τοαΐ, πατάτες, ρύζι, καπνὰ, μῆλα, κανέλλα, βαμβάκι, μετάξι καὶ λουλούδια.

πολλά λουλούδια, προπάντων χρυσάνθεμα, πού φυτρώνουν μόνα των και είναι τὸ ἔθνικόν λουλούδι τῆς Ἰαπωνίας.

Τὰ παράλια τῶν Ἰαπωνικῶν νησιῶν, καθὼς εἶναι κατακομματιασμένα, ἔχουν πάρα πολλοὺς λιμένας καὶ οἱ κάτοικοί των ἔγιναν ἐπιδέξιοι ναυτικοὶ καὶ ψαράδες. Ἔως εἰς τὴν χώραν μας, τὴν θαλασσινὴν Ἑλλάδα, φθάνουν τὰ νόστιμα θαλασσινὰ τῶν Ἰαπωνικῶν θαλασσῶν, διατηρημένα σὲ κουτιά (άστακοί, καβούρια, στρείδια κλπ.).

Τὸ ἔδαφος τῆς Ἰαπωνίας, ἂν καὶ εἶναι μόνον 3 φορές μεγαλύτερον τῆς Ἑλλάδος, διατρέφει δεκαπλάσιον πληθυσμόν !

3. Οἱ Ἰάπωνες εἶναι λαὸς μογγολικὸς καί, σὰν θαλασσινός, εἶναι ὁ πλέον προωδευμένος. Ἡ Ἰαπωνία εἶναι κράτος βιομηχανικόν καὶ ἐμπορικόν, ὅπως τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης καὶ ἡ Ἀμερική. Τώρα ἔχει κυριεύσει τὴν χερσόνησον τῆς Κορέας καὶ ἐξουσιάζει μέρος τῆς Μαντζουρίας καὶ τῆς βορείου Κίνας.

Ἡ πρωτεύουσα Τόκιο (2 500 000 κάτ.) εἶναι κτισμένη με ξύλινα σπίτια, διότι ὑποφέρει ἀπὸ σεισμούς. Ὁ μέγας λιμὴν τῆς Ἰαπωνίας εἶναι ἡ Ἰοκοχάμα, ἀπὸ ὅπου μᾶς ἔρχονται τὰ θαλασσινὰ. Μεγάλη εἶναι καὶ ἡ Ὀσάκα, πόλις βιομηχανική. Τὰ ἐργοστάσια τῶν ὑφασμάτων εἶναι εἰς τὸ Κιότο.

Ἔργασία διὰ τὰ παιδιά. 1. Δείξατε τὰς Ἰαπωνικὰς νήσους καὶ τὰς πόλεις. 2. Τί παράγει ἡ Ἰαπωνία ; 3. Παρατηρήσατε τί γράφουν ἐπάνω τὰ κουτιά με τὰ θαλασσινὰ καὶ τὰ κουτιά με τὸ κατόλ, πὺ διώχγει τὰ κουνούπια.

14. Ἡ Σιθρία.

1. Ἡ βόρειος Ἀσία, ἀπὸ τὴν Κασπίαν καὶ τὰ Οὐράλια ἕως τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν, περιλαμβάνει τὴν πεδιάδα τοῦ Τουρκεστάν καὶ τὰς ἀπεράντους Σιθρικὰς πεδιάδας. Ἡ χώρα αὕτη, κλεισμένη μεταξὺ τοῦ Βορείου Παγωμένου Ὠκεανοῦ καὶ τῶν ὑψηλῶν ὄροπέδιων τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, ἔχει κλίμα β α ρ ὺ ἡ π ε ι ρ ῶ τ ι κ ὸ ν, ξηρὸν τὸ καλοκαίρι, ὑπερβολικὰ ψυχρὸν τὸν χειμῶνα. Ποταμοὶ καὶ λίμναι καὶ θάλασσα, ὅλα εἶναι παγωμένα κατὰ τὸ μακρὸν διάστημα τοῦ χειμῶνος καὶ τὸ ἀπέραντον ἔδαφος εἶναι σκεπασμένον με χιόνια. Τὰ περισσότερα ἄγρια ζῷα ναρκώνονται καὶ οἱ ἄνθρωποι μένουσιν κλεισμένοι εἰς τὰς κατοικίας των. Τὴν ἄνοιξιν οἱ πάγοι καὶ τὰ χιόνια λυώνουσι καὶ ἡ ζωὴ ξαναρχίζει.

2. Εἰς τὴν βόρειον Ἀσίαν τεράστια ἑκτάσεις σκεπάζονται ἀπὸ δάση. Μέσα εἰς αὐτὰ ζοῦσι τὰ ζῷα ἐκεῖνα,

πὸ τόσον τὰ κυνηγοῦν διὰ τὴν πυκνήν καὶ πολύτιμον γοῦναν των (κουνάβια, σαμούρια, ἀλώπεκες, λύκοι, ἄρκτοι, σκίουροι κλπ.).

Ἄλλὰ τὰ ἀπέραντα αὐτὰ δάση δὲν φθάνουν εἰς τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν. Τὰ χωρίζει ἀπὸ αὐτὸν πλατεῖα ζώνη ἀπὸ γυμνὸν ἔδαφος. Εἶναι ἡ τ ο ὄ ν τ ρ α. Ἐκεῖ δὲν ἤμπορεῖ νὰ ζήσῃ τὸ δένδρον, διότι τὸ καλοκαίρι εἶναι τόσο σύντομον, ὥστε δὲν προφθάνει νὰ ζεσταθῇ ὅλον τὸ ἔδαφος. Μένει, λοιπόν, διαρκῶς παγωμένον καὶ μόνον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν σχηματίζεται τὸ καλοκαίρι ρηχὸν στρώμα ψυχρᾶς λάσπης. Ἐπάνω εἰς αὐτὴν τὴν λάσπην φυτρώνουν β ρ ὕ α κ α ἰ λ ε ι χ ῆ ν ε ς καὶ ἄραιοί, πτωχοὶ θάμνοι μὲ σκληρὰ φύλλα καὶ ξυλερὰ ἀγκάθια. Ἐκεῖ ζῆ λαὸς ἀπολίτιστος, οἱ Σαμογέται, βοσκοὶ τ α ρ ἄ ν δ ω ν. Ἀπὸ τὸ γάλα καὶ τὸ κρέας τῶν ζώων αὐτῶν τρέφονται καὶ μὲ τὸ δέρμα των ἐνδύονται.

Πρὸς νότον τῶν δασῶν εὐρίσκονται ἄλλαι ἀπέραντοι ἐκτάσεις ἄδενδροι, αἰ σ τ έ π π α ι. Αἱ στέππαι εἶναι πεδιάδες στρωμέναι μὲ λεπτὸν χῶμα πού τὸ μετέφεραν καὶ τὸ ἄπλωσαν ἐκεῖ οἱ ἄνεμοι. Κατὰ τὴν ἄνοιξιν, ὅταν ἀρχίζουσι νὰ λυώνουν τὰ χιόνια καὶ οἱ πάγοι, πού ἐσκέπαζαν τὴν στέππην, ἀναπηδᾷ ἀπὸ τὸ ὑγρὸν ἔδαφος ζωηρὰ ἢ βλάστησις καὶ σκεπάζει τὰ πάντα μὲ τὸν καταπράσινον μανθῶνα της. Ἄλλὰ ἡ ἄνοιξις μὲ τὴν ὑγρασίαν τῶν λυωμένων χιόνων καὶ πάγων δὲν διαρκεῖ πολὺ. Γρήγορα ὁ ἥλιος καὶ ὁ ξηρὸς ἄνεμος ἐξατμίζει κάθε ὑγρασία καὶ τὰ χόρτα ξηραίνονται μὲ τὴν ἴδιαν ταχύτητα, πού ἐβλάστησαν. Ἡ ἀπέραντος στέππη παίρνει τότε ὄψιν μελαγχολικὴν καὶ οἱ νομάδες ποιμένες φεύγουσι ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ἀναζητοῦν τὰ ὑγρότερα μέρη, ὅπου τὸ χόρτον διαρκεῖ περισσότερον.

Ἐκεῖ ὅπου τελειώνει τὸ δάσος καὶ ἀρχίζει ἡ στέππη, ἐκεῖ ὑπάρχουν εὐφορα χῶματα καὶ ἐκεῖ καλλιεργεῖται εἰς μεγάλας ἐκτάσεις σιτᾶρι καὶ σίκαλις. Ἀπὸ τὴν καλλιεργουμένην αὐτὴν ζώνην περνᾷ ὁ μεγάλος ὀ π ε ρ σ ι β η ρ ι κ ὸ ς σ ι δ η ρ ὸ δ ρ ο μ ο ς, ὁ ὁποῖος ἐνώνει τὴν Εὐρώπην μὲ τὸν Εἰρηρικὸν ὠκεανόν.

Κατὰ μῆκος τοῦ σιδηροδρόμου εὐρίσκονται αἱ σιβηρικαὶ πόλεις Ὁσμκ, Ἰρκούσκ, Τσίτα καί, εἰς τὰ παράλια τοῦ εἰρηρικοῦ ὠκεανοῦ, τὸ Βλαδιβοστόκ.

3. Ἀνατολικά τῆς Κασπίας θαλάσσης εὐρίσκονται αἱ πεδιάδες τοῦ Τουράν καὶ Τουρκεστάν. Αἱ πόλεις Χίβα, Βουχάρα καὶ Τάσκενδ συνδέονται σιδηροδρομικῶς μὲ τὴν Ρωσσίαν.

Ὀλόκληρος ἡ βόρειος Ἀσία, εἶναι ἀραιότατα κατοικημένη ἐξ αἰτίας τοῦ κλιμάτός της, καὶ ἀποτελεῖ μαζὶ μὲ τὴν Ρωσσίαν καὶ Ὑπερκαυκασίαν: τὴν «Ἐνωσιν τῶν Σο-

βιετικών Σοσιαλιστικών Δημοκρατιῶν» με πρωτεύουσαν τὴν Μόσχαν.

Ἔργασια διὰ τὰ παιδιά. 1. Δείξατε τὸν ὑπερσιβηρικὸν σιδηρόδρομον καὶ τὰς πόλεις, ποὺ ἑνώνει. 2. Ποῖα προϊόντα τῆς Σιβηρίας ἐξοδεύονται εἰς τὴν Ἑλλάδα; (βούτυρον Σιβηρίας). 3. Κοιτάξατε εἰς τὸν χάρτην τῆς Ἀσίας διατί δὲν ἑνώνεται σιδηροδρομικῶς ἡ Σιβηρία μετὰ τὰς Ἰνδίας; τί ἐμποδίζει;

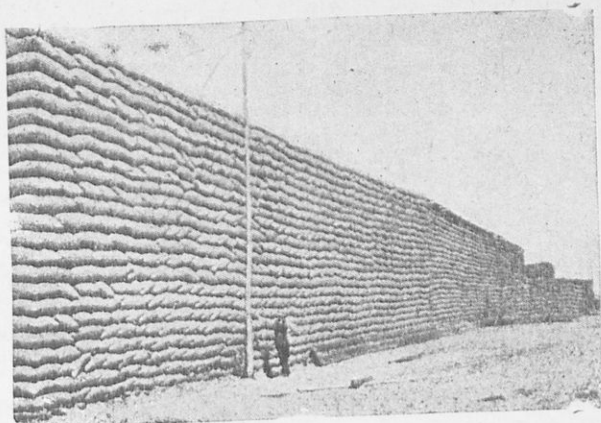
15. Ταξίδι εἰς τὴν Αὐστραλίαν

1. Σαρανταπέντε ἡμερῶν ταξίδι ἀδιάκοπον μετὰ μέγαν, ταχὺ ὑπερωκεάνειον μᾶς χρειάζεται διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν Αὐστραλίαν. Συνηθισμένοι ἀπὸ τὰ σύντομα ταξίδια τῆς πατρίδος μας, ποὺ δὲν κρατοῦν παρά ὀλίγας ὥρας, θὰ μᾶς φανῆ ἀτελείωτον. Καὶ ὅμως πόσοι συμπατριῶται μας πηγαίνουν εἰς τὴν μακρινὴν αὐτὴν ἡπειρον, νὰ ἐργασθοῦν εἰς τὴν Ἀδελαΐδα, τὸ Μέλβουρν ἢ τὸ Σίδνεϋ!

Περνοῦν τὸ Σουέζ καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, εἰσέρχονται εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν φοβερὰν ζέστην, τὴν νυκτερινὴν ὑγρασίαν, τὰς ἀδιακόπους βροχάς, τὴν πνιγρὰν ἀτμόσφαιραν. Ὅσον πλησιάζουν εἰς τὸν Ἰσημερινόν, τόσο ὁ ἥλιος καίει περισσότερο, τόσο ὑψηλότερον περνᾷ. Ἄν μάλιστα εἶναι Δεκέμβριος, θὰ ὑποφέρουν ἀκόμη περισσότερο ἀπὸ τὴν ζέστην, ἀφοῦ περάσουν τὸν Ἰσημερινόν. Διαρκῶς ἡ ἡμέρα θὰ μεγαλώνῃ, ὁ ἥλιος θὰ περνᾷ ὑψηλότερα, ἕως ὅτου νὰ τὸν ἴδουν, ἓνα μεσημέρι, ἀκριβῶς ἐπάνω ἀπὸ τὸ κεφάλι των. Ἐπειτα ὅμως, ὅσο προχωροῦν νοτιώτερα, τόσο καὶ ὁ ἥλιος θὰ περνᾷ χαμηλότερα. Καὶ τότε οἱ Ἕλληνες ταξιδιώται θὰ παρατηρήσουν κάτι, ποὺ ποτὲ δὲν ἠμπορεῖ νὰ συμβῆ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἐὰν τὸ μεσημέρι στραφοῦν πρὸς ἀνατολάς, δὲν θὰ ἔχουν δεξιὰ τὸν ἥλιον, καθὼς εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ ἀριστερά. Πρὸς βορρᾶν, ὄχι πρὸς νότον! Καὶ ὅταν θ' ἀποβιβασθοῦν εἰς τὴν νότιον Αὐστραλίαν, ὅπου εἶναι αἱ πόλεις τῆς, θὰ παρατηρήσουν ὅτι αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες τὸ μεσημέρι θὰ περάσουν μέσα εἰς τὰ σπίτια ἀπὸ τὰ βορεινὰ παράθυρα, ὄχι ἀπὸ τὰ νότια.

Αὐτὸ συμβαίνει εἰς ὅλας τὰς χώρας τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου.

2. Μόλις οἱ συμπατριῶται μας ἀποβιβασθοῦν εἰς τὴν Ἀδελαΐδα, εἰς τὸ Μέλβουρν ἢ τὸ Σίδνεϋ ἄλλο παράδοξον φαινόμενον τοὺς περιμένει. Ἐνῶ, εἵπομεν, εἶναι Δεκέμβριος, Χριστούγεννα, Πρωτοχρονιά, ὅλοι φοροῦν τὰ καλοκαιρινὰ των καὶ τὰ ψαθάκια των. Τὰ παιδιά ἔχουν

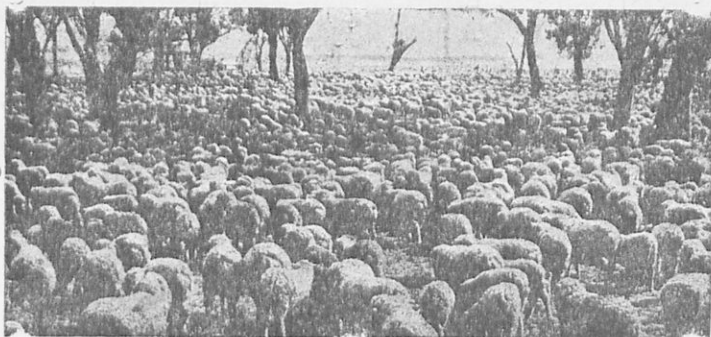
13. Σιτάρι εις τὴν Ἀδελαΐδα.

(Τὸ τεῖχος αὐτὸ εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀδελαΐδος δὲν εἶναι φρούριον, ἀλλὰ χιλιάδες σακκιά σιτάρι, πού περιμένουν πλοῖα νὰ φορτωθοῦν διὰ τὴν Εὐρώπην. Τὸ τηλεγραφόξυλον καὶ ὁ ὄρθιος ἄνθρωπος δίδουν μίαν ἰδέαν τοῦ τεραστίου ὄγκου. Συλλογισθῆτε ὅτι πίσω ἀπὸ τὸ τεῖχος αὐτό, ἡ στοίβα τῶν σακκιῶν ἔχει ἀνάλογον πάχος).

κάμει ἐξετάσεις καὶ τώρα τρέχουν εἰς τὰς ἐξοχάς, ἄλλα εἰς τὰ βουνά, ἄλλα εἰς τὴν ἀκρογιαλιὰ καὶ τὰ σχολεῖα εἶναι κλειστά. Εἶναι καλοκαίρι ἐκεῖ, ὅταν ἔχωμεν ἐδῶ χειμῶνα. Καὶ ἔχουν χειμῶνα ἐκεῖ, ὅταν ἡμεῖς τρέχωμεν εἰς τὰς ἐξοχάς, τρυγοῦμεν τὰ σταφύλια, ἢ θερρίζομεν τὰ σιτάρια μας.

Ἄλλὰ ἡ ἐκπληξίς τῶν νεοφερμένων ἐλλήνων θὰ μεγαλώσῃ μὲ τὸν πρῶτον περίπατον, πού θὰ κάμουν εἰς τὰς ἐξοχάς τῶν ὠραίων αὐστραλιανῶν πόλεων. Θὰ νομίσουν ὅτι εὐρίσκονται εἰς τὴν Ἑλλάδα, διότι θὰ ἴδουν ἐκεῖ ἀπεραντα ἀμπέλια καὶ σταφίδας. Ὅλα τὰ δένδρα, πού γίνονται εἰς τὴν Ἑλλάδα, θὰ τὰ συναντήσουν ἐκεῖ, μῆνα Δεκέμβριον, ἀνθισμένα ἢ φορτωμένα καρπούς. Θὰ εὐχαριστηθοῦν πολὺ ἀπὸ τὸ κλίμα, ὅμοιον μὲ τὸ ἰδικόν μας, δροσερὸν τὸ καλοκαίρι (Δ/βριον-Ἰανουάριον) εἰς τὰ παράλια, ὄχι πολὺ δριμύ τὸν χειμῶνα (Ἰούνιον-Ἰουλίον). Μ' ἕνα λόγον θὰ εὔρουν εἰς τὴν νότιον Αὐστραλίαν κλίμα, βλάστησιν καὶ ζωὴν ὅμοια μὲ τῆς Ἑλλάδος. Ὅσον καὶ ἂν στασιῶν καὶ ζωνὴν ἀπόστασις, ὅμως καὶ αἱ δύο—Ἑλλάς καὶ νότιος Αὐστραλία—ἀπέχουν τὸ ἴδιον ἀπὸ τὸν Ἰσημερινὸν καὶ εἶναι παραθαλάσσιαι.

3. Βλέπετε αὐτὸ τὸ ἀτελείωτον τεῖχος εἰς τὴν εἰκ. 13;

14. Χιλιάδες πρόβατα αποτελούν κάθε κοπάδι εις την Αυστραλίαν. Ἐκατοντάδες ἄνθρωποι ἀσχολοῦνται μετὰ τὴν βοσκήν, τὸ ἄμεγμα καὶ τὸ κούρευμα τοῦ κοπαδιοῦ.

Εἶναι σακκιά σιτάρι. Καταλαβαίνετε ὅτι πίσω ἀπὸ αὐτά, εἶναι ἄλλα καὶ ἔπειτα ἄλλα. Μιὰ μεγάλη στοίβα ἀπὸ χιλιάδας σακκιά καὶ κατόπιν ἄλλη καὶ ἄλλη. Ἐκατομμύρια σακκιά γεμᾶτα σιτάρι φεύγουν κάθε χρόνον ἀπὸ τὴν Αὐστραλίαν. Συλλογίζεται κανεὶς τί ἀπέραντοι ἐκτάσεις παράγουν αὐτὸ τὸ σιτάρι! "Α! εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ σιταριοῦ καθόλου δὲν ὁμοιάζει ἡ Ἑλλάδα μετὰ τὴν Αὐστραλίαν. Θὰ εὕρωμεν ὅμως καὶ ἄλλας διαφοράς.

Βλέπετε τὸ ἀμέτρητον πλῆθος τῶν προβάτων εἰς τὴν εἰκόνα 14; Εἶναι ἓνα μόνον κοπάδι τῆς Αὐστραλίας. Φαντασθῆτε τί ἀπέραντα λειβάδια εἶναι ἐκεῖνα, ποὺ τρέφουν αὐτὰ τὰ κοπάδια! Χάρις εἰς τὰ ἀναρίθμητα ποιμνιά τῆς ἡ Αὐστραλία εἶναι ἡ πρώτη χώρα εἰς τὴν παραγωγὴν μαλλιοῦ. Τὰ ἀγγλικά ὑφάσματα εἶναι καμωμένα μετὰ μαλλὶ Αὐστραλίας. Ἄλλὰ καὶ κρέας πολὺ προμηθεύει ἡ Αὐστραλία εἰς τοὺς Ἄγγλους. Κοπάδια βοδιῶν ἀμέτρητα ὅπως καὶ τὰ πρόβατα, προσφέρουν τὸ κρέας των. Ἐκαστὸν μὲγάλα ὑπερωκέανεια «πλοῖα - ψυγεῖα» μεταφέρουν ἀδιακόπως τὰ κρέατα αὐτὰ εἰς τὴν Ἄγγλιαν.

4. Τὰ μεγάλα ἀμπέλια, σταφίδες καὶ περιβόλια, τὰ τεράστια χωράφια τοῦ σιταριοῦ, τὰ ἀπέραντα λειβάδια τῆς βοσκῆς δὲν σκεπάζουν οὔτε τὴν μισὴν Αὐστραλίαν. Τὸ ὠραῖον μεσογειοκὸν κλίμα μετὰ τὰ ἀμπέλια, τίς σταφίδες καὶ τὰ ὀπωροφόρα, τὸ εὐρίσκομεν μόνον εἰς τὴν ΝΑ γωνίαν τῆς χώρας. Καὶ μία ζώνη γύρω - γύρω εἰς τὴν ἡπειρον χρησιμεύει διὰ βοσκήν, διότι μόνον ἐκεῖ βρέχει, μόνον ἐκεῖ ἔχει πρασινάδα καὶ βλάστησιν.

Τὸ ἐσωτερικὸν ὅμως τῆς Ἠπείρου αὐτῆς, ποὺ σχηματίζει ἀπέραντον πλάκα, ὕψηλὴν ὡς 500 μέτρα εἶναι πολὺ

ἀδικημένον ἀπὸ τὴν φύσιν. " Ἄμμος καὶ βράχοι σκεπάζουν τὸ χαμηλὸν αὐτὸ ὄροπέδιον, ὅπου δὲν βρέχει παρὰ σπανιώτατα. Δύσκολα θὰ συναντήσῃ κανεὶς ἐκεῖ δένδρα. Εἰς τὴν ἀπέραντον ἔρημον χώραν δὲν ζοῦν παρὰ καγκουρώ. " Ὅρθια πάντοτε εἰς τὰ δύο δυνατὰ ὀπίσθια πόδια των καὶ τὴν οὐράν των, ἔχουν τὰ παιδιὰ των καλὰ φυλαγμένα μέσα εἰς τὴν τσέπην, πού σχηματίζει τὸ δέρμα τῆς κοιλίας των. Καὶ εἶναι πάντοτε ἕτοιμα νὰ διατρέξουν, μὲ μεγάλα πηδήματα, ἑκατοντάδας χιλιόμετρα, διὰ νὰ εὔρουν ὀλίγον χόρτον ἢ πτωχοὺς θάμνους νὰ φάγουν. Εἰς τὸν ἄθλιον αὐτὸν τόπον ζοῦν καὶ οἱ ὀλίγοι ἰθαγενεῖς (60 000), πού ἀπομένουν εἰς τὴν Αὐστραλίαν. Ἀπολίτιστοι καὶ γυμνοὶ προσπαθοῦν νὰ τραφοῦν μὲ ρίζας φυτῶν ἢ κυνηγῶντας μὲ ρόπαλα καὶ βέλη τὰ ζῶα τῆς ἐρήμου.

5. Οἱ κάτοικοι τῶν παραλίων τῆς Αὐστραλίας εἶναι ὄλοι μετανάσται, οἱ περισσότεροὶ ἄγγλοι. Εἶναι, λοιπόν, ἡ Αὐστραλία χώρα ἀγγλικῆ αὐτοκυβέρνητος. Πρωτεύουσά τῆς εἶναι ἡ Κάμπερα, πού ἐκτίσθη ἐπίτηδες δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν. Τὸ Σίδνεϋ καὶ τὸ Μέλβουρν εἶναι αἱ μεγαλύτερα.

Η ΩΚΕΑΝΙΑ

Ἡ Αὐστραλία καὶ τὰ νησιά τοῦ Εἰρηνικοῦ ὀνομάζονται μὲ ἓν ὄνομα **Ὠκεανία**. Ἀπὸ τὰ νησιά αὐτὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ τὰ σπουδαιότερα εἶναι ἡ Νέα Ζηλανδία καὶ ἡ Νέα Γουϊνέα.

Ἡ **Νέα Ζηλανδία** εἶναι μία ὁμάδα νησιῶν εἰς τὰ ΝΑ τῆς Αὐστραλίας καὶ ἔχουν πολὺ καλὸν κλίμα. Κατοικοῦνται ἀπὸ ἰθαγενεῖς πολιτισμένους, τοὺς **μαορί**. Ἡ Ν. Ζηλανδία εἶναι χώρα ἀγγλικῆ αὐτοκυβέρνητος.

Πρὸς Β. τῆς Αὐστραλίας εἶναι ἡ **Νέα Γουϊνέα** σκεπασμένη ἀπὸ παρθένα δάση καὶ τρομερὰ ἔλη. Οἱ κάτοικοί τῆς εἶναι ἄγριοι. Ἀνήκει κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὴν Ἀγγλίαν καὶ κατὰ τὸ ἄλλο ἥμισυ εἰς τὴν Ὀλλανδίαν.

Πέραν ἀπὸ τὴν Αὐστραλίαν, μέσα εἰς τὸν ἀπέραντον Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν, χιλιάδες μικρὰ νησιά, ἄλλα κοραλλιογενῆ, ἄλλα ἠφαιστειογενῆ, ἀποτελοῦν τὴν **Πολυνησίαν**. Δασωμένα ἕως τὴν ἀμμουδιά των μὲ μπανανάς, ἀρτόδενδρα, κοκοφοίνικας (ἰνδικὰ καρύδια) καὶ πλῆθος ἄλλα ὀπωροφόρα δένδρα, κατοικοῦνται ἀπὸ μαορί, μαλαίους καὶ κινέζους.

Ἔργασία διὰ τὰ παιδιὰ 1. Δείξατε εἰς τὸν χάρτην τὸ δρομολόγιον Πειραιῶς-Μέλβουρν. Δὲν πρέπει νὰ περάσετε ἀπὸ τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆς Αὐστραλίας, διότι τὰ κοράλια ἔχουν σχηματίσει ἐκεῖ τεράστιον φράγμα ἀπὸ ὑφάλους πλατὺ 50 χιλιόμετρα καὶ μακρὺ 2 500 χιλιομ. 2. Ποίας ζώνας τῆς γῆς θὰ περάσωμεν ταξιδεύοντες ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα ἕως τὴν Ν. Αὐστραλίαν; 3. Διατί αἱ μεγάλαι πόλεις τῆς Αὐστραλίας εὐρίσκονται εἰς τὰ ΝΑ παράλια; 4. Τί παράγει ἡ Αὐστραλία καὶ ποῦ; (Μὴ λησμονήσετε ὅτι βγάζει καὶ χρυσάφι).

15. Ὁ Νεῖλος καὶ αἱ Πυραμίδες.

(Οἱ φοῖνικες ποὺ μακραίνουν τὴν ρίζαν τῶν βαθεῖα εἰς τὴν ἄμμον, διὰ νὰ συναντήσουν ὑγρασίαν καὶ ὑψώνουν τὴν φυλλωσίαν τῶν εἰς τὸν ἀέρα διὰ νὰ μὴ καίεται ἀπὸ τὸ φλογισμένον ἔδαφος, καθρεπτίζονται εἰς τὰ ἴσυχά νερά τοῦ Νεῖλου. Μακρὰν εἰς τὸν ὄριζοντα τρεῖς πυραμίδες, πελώρια οἰκοδομήματα τῆς ἐποχῆς τοῦ Φαραώ).

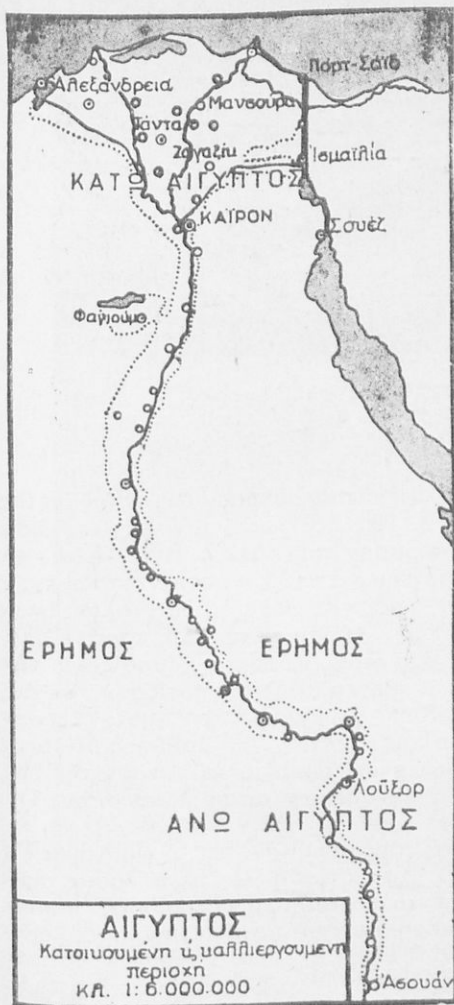
Η ΑΦΡΙΚΗ

16. Ἡ χώρα τοῦ Νεῖλου

1. Ἐπειτα ἀπὸ ταξίδι 2 ἡμερονυκτίων μὲ γρήγορον ταχυδρομικὸν ἀτμόπλοιον, φθάνομεν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τὸν μεγάλον λιμένα τῆς Αἰγύπτου. Θὰ ἔχετε ἀκούσει ἴσως διὰ τὴν περίφημον αὐτὴν χώραν, διὰ τοὺς ἀρχαίους βασιλεῖς τῆς Φαραώ, τὰς πυραμίδας τῆς καὶ τὸν σημερινὸν μεγάλον πλοῦτον τῆς. Καὶ θὰ γνωρίζετε, βέβαια, ὅτι μᾶς προμηθεύει πολλὰ πρώϊμα λαχανικά (ἀγγουράκια, ντομάτες, μελιτζάνες) καὶ φρούτα (χουρμάδες, μπανάνες).

Ἡ Ἀλεξάνδρεια εἶναι ὁ μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Αἰγύπτου. Ἐκεῖθεν ἐξάγονται τὰ πλούσια προϊόντα τῆς, τὸ βαμβάκι καὶ τὸ σιτάρι καὶ τὰ λαχανικά. Ἐκτίσθη πρώτην φορὰν ἀπὸ τὸν Μ. Ἀλέξανδρον, ὅπως τὸ μαρτυρεῖ καὶ τὸ ἑλληνικὸν ὄνομά τῆς.

Οἱ Ἰθαγενεῖς εἶναι μωαμεθανοὶ καὶ ὁμιλοῦν ἀραβικά, χωρὶς νὰ εἶναι ἄραβες. Ἀλλὰ εἰς ἡμᾶς δὲν θὰ χρειασθοῦν τὰ ἀραβικά διὰ νὰ συνεννοηθῶμεν. Θὰ εὕρωμεν ἐκεῖ πολλοὺς συμπατριώτας μας, πολλὰ ἑλληνικά καταστήματα καὶ γραφεῖα, ἀκόμη καὶ ἐκκλησίας καὶ σχολεῖα ἑλληνικά καὶ τυπογραφεῖα ἑλληνικά, ποὺ ἐκδίδουν ἑφημερίδας καὶ

16. Ἡ πλουσιωτά-
τη Αἴγυπτος δὲν εἶ-
ναι παρά μία λωρίδα
γονίμου γῆς, σφηνα-
μένη μέσα εἰς τὴν
ἀπέραντον ἔρημον.
Εἶναι δηλ. μία δα-
σις. Καμία ἀπὸ τὰς
πόλεις τῆς δὲν τολ-
μᾶ ν' ἀπομακρυνθῇ
ἀπὸ τὸν Νεῖλον. Τὰ
ὄρια τῆς γονίμου γῆς
τὰ σημειώνομεν με-
τὴν γραμμὴν τῶν στι-
γμῶν.

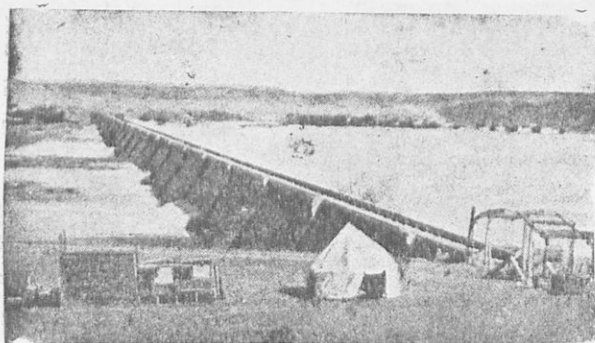
Ἡμπορεῖτε νὰ χρω-
ματίσετε τὸν χάρτην
αὐτὸν τῆς Αἰγύπτου,
μὲ πράσινον χρῶμα
τὴν καλλιεργημένην
ἔκτασιν, ὠχροκίτρινην
τὴν ἔρημον (ἀνατολι-
κὰ καὶ δυτικὰ) καὶ
κυανὸν τὴν θάλασ-
σαν καὶ τὰς λίμνας.

Εὐκόλα ἡμπορεῖτε
νὰ ὑπολογίσετε τὸ
μάκρος τῆς καλλιερ-
γημένης περιοχῆς (Ἀ-
λεξάνδρεια-Ἀσουάν).
Ἄρκεϊ νὰ ξέρετε
ὅτι 1 ἑκατοστὸν τοῦ
μέτρου ἐπὶ τοῦ χάρ-
του τούτου ἰσοδυνα-
μεῖ μὲ 60 χιλιόμετρα
εἰς τὴν πραγματικό-
τητα.

περιοδικὰ εἰς τὴν γλῶσσαν μας. Καὶ τὸ πατριαρχεῖον τῆς
Ἀλεξανδρείας εἶναι ἐλληνικόν. Εἶναι μεγάλη καὶ πλου-
σία ἡ ἐλληνικὴ παροικία τῆς Ἀλεξανδρείας.

Ἐλληνικὰς παροικίας μὲ σχολεῖα καὶ ἐκκλησίας καὶ
κάθε εἶδους καταστήματα θὰ εὑρετε εἰς πολλὰς πόλεις
τῆς Αἰγύπτου· καὶ ἴσως, ἐὰν εὐρίσκωνται συμπατριῶται
σας εἰς τὴν Αἴγυπτον, θὰ ἔχετε ἀκούσει τὰ ὀνόματα τῶν
πόλεων Τάντας, Μανσούρας, Ζαγαζίκ καὶ ἄλλων.

2. Εἰς τὸ Καΐρον, τὴν πρωτεύουσαν τῆς Αἰγύπτου,

17. Ὁ μέγας Νειλοφράκτης τοῦ Ἀσουάν, συγκρατεῖ ἀρκετὰ νερά, διὰ νὰ ποτίζωνται καὶ τὰ ὑψηλότερα χωράφια τῆς Αἰγύπτου καθ' ὄλον τὸ ἔτος.

ἠμποροῦμεν νὰ μεταβῶμεν σιδηροδρομικῶς. Εὐρίσκεται ἀκριβῶς ἐκεῖ ὅπου ὁ Νεῖλος χωρίζεται εἰς πολλὰς κοίτας, δηλ. εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ Δέλτα του. Ἔτσι τὸ Κάϊρον ἔχει ἐμπρὸς του τὴν Κάτω Αἴγυπτον, στρωμένην ὅλην μὲ τὸ παχὺ χῶμα, ποὺ κατεβάζει κάθε καλοκαίρι ὁ Νεῖλος ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Ἀβησσυνίας. Τὰ παρακλάδια τοῦ ποταμοῦ καὶ αἱ τεχνηταὶ διώρυγες διασχίζουν τὴν πλουσίαν πεδιάδα ὅπως βεντάλια, καὶ ποτίζουν τὰ χωράφια τῶν φελλάχων (δηλ. χωρικῶν), τὰ ὅποια δίδουν ἀδιακόπως ἐσοδείας ὅλον τὸ ἔτος. Τὸ βαθύπεδον αὐτὸ τῆς Κάτω Αἰγύπτου μόλις καὶ εἶναι μεγαλύτερον τῆς Πελοποννήσου καὶ ὁμοίως τρέφει δεκαπλάσιον πληθυσμόν. Τόσον εἶναι γόνιμον!

Ἡ Αἴγυπτος ὀφείλει τὴν μεγάλην τῆς γονιμότητα εἰς τὸ θερμὸν κλίμα τῆς Ἀφρικῆς καὶ εἰς τὰ πλούσια νερά τοῦ Νεῖλου. Ἄν ἔλειπεν ὁ ποταμὸς, ἢ πλουσία καὶ πυκνοκατοικημένη αὐτὴ περιοχή, θὰ ἦτο μία φρικτὴ ἔρημος, σκεπασμένη μὲ ἄμμον, ὅπως εἶναι ἡ χώρα ὀλίγον πέραν ἀπὸ τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ, ἐκεῖ ὅπου δὲν φθάνουν τὰ νερά του. Χωρὶς τὸν ποταμόν, μάλιστα, οὔτε κἂν θὰ ὑπῆρχεν ἡ Κάτω Αἴγυπτος, ποὺ τὴν ἐδημιούργησεν ὁ ἴδιος μὲ τὴν λάσπην του. Πρὶν ἐκεῖ—ἔχουν περάσει ἀπὸ τότε χιλιάδες χρόνια—ὑπῆρχε βαθὺς κόλπος τῆς Μεσογείου. Τὸν κόλπον αὐτόν τὸν ἔχωσεν ὁ Νεῖλος μὲ τὰ χῶματα, ποὺ κατεβάζει κάθε καλοκαίρι, ὅταν ἐπάνω εἰς τὰ βουνὰ τῆς Ἀβησσυνίας οἱ καλοκαιρινοὶ μουσσῶνες ρίπτουν τὰς ραγδαίας βροχὰς των. Ἔτσι ἐσχηματίσθη τὸ μέγα αὐτὸ Δέλτα, ἢ Κάτω, Αἴγυπτος, ποὺ ὁ ποταμὸς δὲν ἔπαυσε νὰ τὴν λιπαίνει καὶ νὰ τὴν ποτίζει. Καταλαβαίνετε τώρα διατὶ εἰς τὰ μακρυνὰ χρόνια τῆς ἀρχαιότητος οἱ Αἰγύπτιοι ἔθεω-

18. Ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ.

Ἡ Μεσόγειος ἐπάνω, ὅπου ἐκτίσθη τὸ Πόρτ-Σάϊτ, ἡ Ἐρυθρὰ κάτω, ὅπου εὐρίσκεται τὸ Σουέζ. Εἰς τὸ μέσον, παρὰ τὴν λίμνην Τίμσα, ἔχει κτισθῆ ἡ Ἰσμαηλία. Μακραὶ διώρυγες φέρουν πόσιμον νερὸ ἀπὸ τὸν Νεῖλον εἰς τὰς πόλεις τῆς ἐρήμου αὐτῆς χώρας. Ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ εἶναι ἡ μεγαλυτέρα τοῦ κόσμου. Ἔχει μῆκος 160 χιλιόμετρα (τῆς Κορίνθου 6 χιλμ.) καὶ τὴν διαπλέουν τὰ πλοῖα εἰς διάστημα 10—12 ὥρων. Ἦμποροῦν νὰ περάσουν καὶ τὰ μεγαλύτερα πλοῖα, διότι ἔχει βάθος 12 μέτρα καὶ πλάτος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν 58—100. Ὅλη ἡ συγκοινωνία τῆς Εὐρώπης μετὰ τὰς Ἰνδίας, τὴν Κίναν, τὴν Ἰαπωνίαν, τὴν ἀνατ. Ἀφρικὴν, ἀκόμη καὶ τὴν Αὐστραλίαν γίνεται διὰ τῆς διώρυγος. Προτοῦ τὴν ἀνοίξουν,

ἔπρεπε τὰ πλοῖα νὰ περιπλέουν τὴν Ἀφρικὴν, ταξίδι μακρότατον καὶ γεμᾶτο κινδύνους. Καὶ ἀκόμη παλαιότερα, προτοῦ ἀνακαλυφθῆ ὁ γύρος τῆς Ἀφρικῆς, ἐταξίδευαν μὲ караβάνια ἀπὸ τὰς ἐρήμους τῆς Συρίας καὶ Μεσοποταμίας. Νὰ παρατηρήσετε εἰς τὸν χάρτην καὶ νὰ εὕρετε ποῖαν διαφορὰν ἔχουν οἱ τρεῖς αὐτοὶ δρόμοι.

Τὸ μέγα αὐτὸ τεχνητὸν ἔργον, τὸ ὀφείλομεν εἰς τὴν μεγαλοφυῖαν τοῦ γάλλου μηχανικοῦ **Λεσσέψ**. Αἱ ἐργασίαι διήρκεσαν 10 χρόνια (1860—1869) καὶ εἰργάσθησαν χιλιάδες ἐργάται. Πολὺ ἐβόηθησαν τὸν σοφὸν μηχανικὸν εἰς τὰ ἔργα τῆς διώρυγος οἱ Ἕλληνες καὶ περισσότερον οἱ Κάσσιοι.

ροῦσαν τὸν Νεῖλον πατέρα τῆς πατρίδος των καὶ τὸν ἐλάτρευαν ὡς θεόν!

3. Τὸ ταξίδι μὲ τὸν σιδηρόδρομον ἢ μὲ ποταμόπλοιον ἢμπορεῖ νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ πέραν ἀπὸ τὸ Κάϊρον μέσα εἰς τὴν στενόμακρον, καταπρασίνην κοιλάδα τοῦ Νεῖλου, πού τὸ πλάτος τῆς δὲν περνᾷ τὰ 10-15 χιλιόμετρα. Τὴν κοιλάδα αὐτὴν ὀνομάζουν Μέσην καὶ Ἄνω Αἴγυπτον. Δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ βλέπομεν τὴν καλλιεργημένην λωρίδα γῆς μὲ τὰ χωριὰ καὶ τὰς πόλεις τῆς, τὰ σπαρτὰ καὶ τοὺς φοινικὰς τῆς. Πέραν ὅμως ἀπὸ τὴν πρασίνην λωρίδα εἶναι ἡ ἔρημος, ἡ ἀπέραντος καὶ ξηρὰ ἔρημος, μὲ τοὺς βράχους τῆς καὶ τὴν φλεγόμενην ἄμμον τῆς.

Χίλια χιλιόμετρα ἢμπορεῖ νὰ προχωρήσῃ κανεὶς μέσα ἀπὸ τὸν Νεῖλον, ἕως τὸ Ἄσουάν. Ἐκεῖ ὁ ποταμὸς στενεύει πολὺ, βράχοι δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ κλείνουν τὴν κοίτην του καὶ τὰ νερά του σχηματίζουν ὀρμητικὸν καταρράκτην. Εἰς αὐτὴν τὴν θέσιν, λοιπόν, κατεσκευάσαν τεράστιον φράγμα, τὸ μεγαλύτερον τοῦ κόσμου, πού κρατεῖ τὰ νερά ὑψηλά, καὶ ἔτσι ποτίζουν καὶ τὰ ὑψηλότερα ἀκόμη χωράφια, ὅλον τὸ ἔτος.

4. Ὁ Νεῖλος ἔρχεται ἀπὸ πολὺ μακρὰν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Αἱ πηγαὶ του εὐρίσκονται εἰς τὰς ὑψηλὰς λίμνας καὶ τὰ ὄροπέδια τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ τῆς Ἀβησσυνίας. Ἐπομένως ἔχει πολλὰ νερά τὸ καλοκαίρι, διότι τότε βρέχει εἰς τὰς χώρας ἐκείνας μὲ τοὺς καλοκαιρινούς μουσῶνας.

Ἡ Ἀβησσυνία ἢ Αἰθιοπία ἦτο τὸ μόνον ἀνεξάρτητον κράτος τῆς Ἀφρικῆς ἕως τὰ 1936, ὅποτε κατεκτήθη ἀπὸ τοὺς Ἰταλοὺς. Ἡ πρωτεύουσά του Ἀδδῖς-Ἀμπέμπα συνδέεται σιδηροδρομικῶς μὲ τὸ γαλλικὸν Τζιμπουτί εἰς τὴν ἔξοδον τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Οἱ Ἀβησσυνοὶ εἶναι χριστιανοὶ καὶ ζοῦν καλλιεργοῦντες καφὲ καὶ ἄλλα εἶδη θερμῶν χωρῶν ἢ βόσκοντες ζῶα.

Ἔργασία διὰ τὰ παιδιά. 1. Πῶς ἐδημιουργήθη ἡ γόνιμος λωρὶς τῆς Αἰγύπτου μέσα εἰς τὴν ἔρημον; 2. Τί παρά-

19. Τὸ Ἄλγεριον ἐξάγει μεγάλην ποσότητα κρασιῶν καὶ φρούτων.

γει ἡ Αἴγυπτος, καὶ τί μᾶς προμηθεύει: 3. Εὑρετε τὰς πόλεις, ποῦ γνωρίζετε. Δείξατε τὴν Μεσόγειον, τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. 4. Τί γνωρίζετε ἀπὸ τὴν ἱστορίαν τῆς Αἰγύπτου; 5. Τί χρησιμεύει ἡ διώρυξ Σουέζ; Ποῖος τὴν ἤνοιξε; 6. Εὑρετε τὰς πηγὰς τοῦ Νείλου καὶ παρακολουθήσατε τὴν πορείαν του.

17. Ἡ χώρα τοῦ Ἄτλαντος

1. Εἰς τὴν βορειοδυτικὴν Ἀφρικὴν μεγάλη ὄροσειρά, ὁ Ἄτλας, κλείει πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο τὴν ἔρημον Σαχάραν. Αἱ βόρειαι πλευραὶ τοῦ Ἄτλαντος καταβαίνουν κλιμακωτὰ πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ σχηματίζουν μίαν χώραν με κλίμα, βλάστησιν καὶ προϊόντα ὅμοια με τῆς ἀντικρυνῆς Ἰσπανίας, τῆς Ἰταλίας καὶ τὰ ἰδικὰ μας (δηλ. κλίμα μεσογειακόν, κρασί, λάδι, φρούτα καὶ σιτάρι εἰς μεγάλην ἀφθονίαν). Ἡ Τύνις, τὸ Ἄλγεριον καὶ τὸ Ὀράν, πόλεις καθ'αυτὸ εὐρωπαϊκαί, εἶναι οἱ μεγάλοι λιμένες τῆς περιοχῆς εἰς τὴν Μεσόγειον καὶ ἡ Καζαμπλάγκα εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς χώρας ὑπάρχουν πολλαί, μεγάλαι καὶ πλούσιαι ὀάσεις. Τὸ Μαρόκον εἶναι ἡ μεγαλύτερα ὄλων.

Τὰ παράλια τῆς χώρας αὐτῆς ἦσαν εἰς ἄλλα χρόνια Φωλεαὶ πειρατῶν. Ἀκόμη εἰς τὰ χωριά τοῦ Αἰγαίου καὶ τοῦ Ἴονίου ὁμιλοῦν «γιατὴ τὴ Μπαρμπαραία» καὶ «τοὺς ἀλγερίνοους», ποῦ ἦσαν ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος τῆς Μεσογείου. Σήμερα οἱ κάτοικοι τῆς χώρας αὐτῆς καταγίνονται μετὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Τὴν χώραν τὴν ἐξουσιάζει ἡ Γαλλία, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν μικρὰν περιοχὴν ἔναντι τοῦ Γιβραλτάρ, ποῦ ἀνήκει εἰς τὴν Ἰσπανίαν.

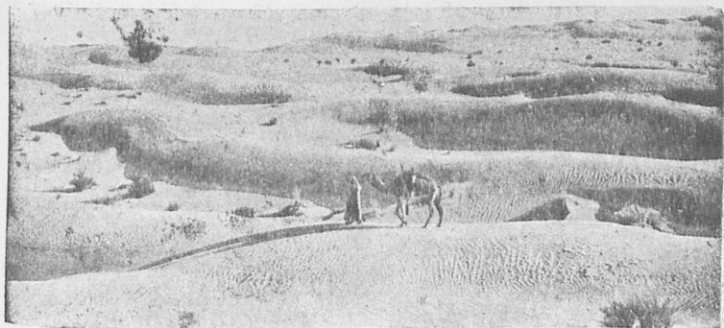
Ἔργασια διὰ τὰ παιδιά. 1. Δείξατε εἰς τὸν χάρτην τὰς χώρας τοῦ Ἄτλαντος καὶ τὰς πόλεις των. 2. Εἰς τί ὁμοιάζει μὲ τὴν χώραν μας; 3. Γνωρίζετε τὸν μῦθον τοῦ Ἄτλαντος; Διατί τὸ Γιβραλτάρ λέγεται «ἡράκλειοι στήλαι»;

18. «Μαύρη Ἡπειρος»

1. Πόσον εὐκόλα ἔμπορεῖ κανεὶς νὰ γνωρίσῃ τὴν χώραν τοῦ Ἄτλαντος καὶ τὴν Αἴγυπτον! Οἱ λιμένες των, ὡς πύλαι ὀρθάνοικοι, θὰ σᾶς ὑποδεχθοῦν, καὶ οἱ σιδηρόδρομοὶ των καὶ ὁ Νεῖλος θὰ σᾶς μεταφέρουν εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ὁ Νεῖλος ἐβοήθησε τὴν Αἴγυπτον νὰ πολιτευθῇ ἀπὸ χρόνια ἀρχαιότατα. Καὶ αἱ ἀκταὶ τοῦ Ἄτλαντος ἀπέκτησαν πόλεις μεγάλας καὶ πλουσίας χάρις εἰς τοὺς λιμένες των.

Ἄλλὰ ἡ ὑπόλοιπος Ἀφρική; ἡ μεγάλη αὕτη ἡπειρος, ποὺ οὔτε κόλπους ἔχει, διὰ νὰ εἰσέλθουν τὰ πλοῖα μας, οὔτε πλωτοὺς ποταμούς, καθὼς ἡ Ἀσία; Αἱ πεδιάδες τῆς ἢ εἶναι ἀχανεῖς ἔρημοι ἢ σκεπάζονται ἀπὸ πυκνά, ἀδιάβατα, παρθένα δάση. Οἱ δύο αὐτοὶ ἐχθροὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἡ ἔρημος καὶ τὸ παρθένον δάσος, — ἐχθροὶ χειρότεροι ἀπὸ τὰ θηρία, τὰ φαρμακερὰ ἔντομα καὶ τοὺς ἀνθρωποφάγους, — ἐστάθησαν τὰ μεγαλύτερα ἐμπόδια, ποὺ δὲν ἄφησαν τοὺς εὐρωπαίους νὰ σπουδάσουν καὶ νὰ πολιτίσουν τὴν Ἀφρικὴν. Ἔτσι ἡ ἀπέραντος αὕτη χώρα μᾶς ἦτο κλειστὴ καὶ ἄγνωστος ἕως τὰ τελευταῖα χρόνια καὶ διὰ τοῦτο ὠνομάσθη «μαύρη ἡπειρος», ὄνομα ποὺ τόσον ταιριάζει μὲ τὸ μαῦρον χρῶμα τῶν κατοίκων τῆς.

2. Τὸ πρῶτον ἐμπόδιον διὰ τοὺς εὐρωπαίους, ποὺ ἠθέλησαν νὰ εἰσχωρήσουν εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς Ἀφρικῆς ἦτο ἡ Σαχάρα. Πόσοι τολμηροὶ ἐξερευνηταὶ δὲν ἀπέθαναν ἐκεῖ ἀπὸ τὴν δίψαν ἢ ἐχάθησαν κάτω ἀπὸ τὰς ἄμμους τῆς! Ἡ Σαχάρα, μεγάλη ὡς ἡ Αὐστραλία, θὰ ἔμποροῦσε νὰ χωρέσῃ 70 κράτη σὰν τὴν Ἑλλάδα! Καὶ ὁμως ἡ ἀπέραντος αὕτη χώρα δὲν εἶναι παρὰ μία κατάξηρος ἔρημος, σκεπασμένη μὲ ἄμμους, χαλίκια καὶ βράχους ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ἕως τὴν Ἐρυθρὰν. Ἡ ἀτμόσφαιρά τῆς κατάξηρος, χωρὶς ἴχνος ὑγρασίας, ἀφήνει τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας νὰ φθάνουν εἰς τὸ ἔδαφος μὲ ὅλον τὸ φῶς των καὶ μὲ ὅλην τὴν φλόγα των. Καὶ τὸ ἔδαφος, γυμνὸν ἀπὸ κάθε βλάστησιν, φλέγεται καθημερινῶς καί, καθὼς ἀναδίδει τὴν φλόγα του, πολλαπλασιάζει τὴν ζέστην, ποὺ βασανίζει τὸν ταξιδιώτην. Ἄν φυσᾷ, τὰ σπειριά τῆς ἀναμένης ἄμμου τοιμποῦν τὸ πρόσωπον σὰν σπίθες φωτιᾶς. Ἄν εἶναι ἰσχυρὸς ὁ ἄνεμος, σηκώνει σύννεφα ἄμμου διὰ νὰ τὰ ρίψῃ μακρύτερα καὶ ἔτσι σχηματίζονται κύματα, ὅπως

20. Εἰς τὴν Σαχάραν.

(Τὰ ἀτελείωτα κύματα τῆς ἄμμου εἰς τὴν Σαχάραν, πού τὰ ὑψώνει καὶ τὰ μετακινεῖ ὁ ἄνεμος. Ὁ ταξιδιώτης ποτέ δὲν ἀποχωρίζεται ἀπὸ τὸ ἄσπρο του φόρεμα, πού τὸν προστατεύει ἀπὸ τὸν ἥλιον καὶ τὴν ἄμμον, οὔτε ἀπὸ τὴν κάμηλόν του, τὸ «πλοῖον τῆς ἐρήμου». Εἰς τὴν εἰκόνα μας φαίνονται καὶ τὰ «φυτὰ» τῆς Σαχάρας, χαμηλοὶ ξυλεροὶ θάμνοι μὲ ἀγκάθια ἀντὶ φύλλων).

τῆς τρικυμισμένης θαλάσσης. Βασανιστικός εἶναι ὁ φοβερός Σιμούν, ἄνεμος ξηρότατος καὶ θερμότατος.

Καὶ ὅμως ἡ φρικτὴ αὐτὴ ἐρημος δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀκατοίκητος. Εἰς τὴν ἀπέραντον ἔκτασίν της ὑπάρχουν κάποιαι θέσεις μὲ νερόν καὶ βλάστησιν, αἱ ὁ ἄ σ ε ι ς, μικροὶ παράδεισοι σκιᾶς καὶ δροσιᾶς μέσα εἰς τὴν τεραστίαν κόλλασιν τῆς ζέστης. Ἐκεῖ θὰ εὔρη ὁ ταξιδιώτης νερόν, διὰ νὰ σβύσῃ τὴν δίψαν του, φοίνικας διὰ νὰ χορτάσῃ τὴν πείναν του, καλύβας, διὰ νὰ ἀναπαυθῇ. Εἰς τὰς ὁάσεις κατοικοῦν οἱ βεδουῖνοι μὲ τὰς καμήλους των.

Σήμερον εἶναι γνωστὰ ὅλαι αἱ ὁάσεις τῆς Σαχάρας, ἀπὸ τὴν μεγαλυτέραν καὶ πλουσιωτέραν, τὴν Αἴγυπτον, ἕως τὴν μικροτέραν καὶ πλέον ἀπομακρυσμένην. Τὰ καραβάνια τῶν ταξιδιωτῶν δὲν φοβοῦνται πλέον μήπως περιπλανηθοῦν καὶ χαθοῦν. Εἰς πολλὰς ὁάσεις μεταβαίνουν τώρα αὐτοκίνητα καὶ τὰ ἀεροπλάνα πετοῦν ἐπάνω ἀπὸ τὴν ἀφιλόξενον χώραν. Ἡ ἐρημος ἐνίκηθη!

Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Σαχάρας τὸ κατέχει ἡ Γαλλία, μὲ κέντρον τὸ Τομπουκτού. Ἐν ἄλλο καμμάτι, τὴν Λιβύην, τὴν κατέχει ἡ Ἰταλία, μὲ πρωτ. τὴν Τριπολίτιδα. Καὶ τὸ ἀνατολικώτερον τμήμα της ἀνήκει εἰς τὴν Αἴγυπτον.

3. Συνέχεια τῆς Σαχάρας, πρὸς νότον, εἶναι τὸ Σουδῶν δηλ. «ἡ χώρα τῶν μαύρων». Ἐδῶ ἀρχίζει ἡ βλάστησις. Κατ' ἀρχάς πρὸς τὸ μέρος τῆς Σαχάρας, ἀραιὰ στέππη, ἀνακατευμένη μὲ ἐρημον, χόρτα μαζί καὶ ἄμμος, ἀλλὰ καὶ καλλιέργειαι ἐκεῖ, ὅπου ὑπάρχει νερό.

“Ὅσον ὁμῶς ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν Σαχάραν καὶ πλησιάζομεν εἰς τὸν Ἰσημερινόν, ὅσον δηλ. φεύγομεν ἀπὸ τὰς ξηροτέρας περιοχὰς καὶ πηγαίνομεν πρὸς βροχερωτέρας, τόσον ἡ βλάστησις γίνεται πυκνότερα. Ἐδῶ πλέον, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν, ἡ ἀπεράντος χώρα σκεπάζεται ἀπὸ χόρτα πυκνὰ καὶ ὕψηλά, ὕψηλότερα ἀπὸ τὸ ἀνάστημα τοῦ ἀνθρώπου, μέσα ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν ἐξέχουν παρὰ δένδρα μεμονωμένα ἐδῶ καὶ ἐκεῖ. Αὐτὴ εἶναι ἡ σαβάνα τῆς Ἀφρικῆς, ἡ ὁποῖα, ὅσον πλησιάζει πρὸς τὸν Ἰσημερινόν, ἀποκτᾷ φωλεὰς δένδρων ἕως ὅτου φθάνομεν πλέον εἰς τὴν περιοχὴν τῶν πολὺ μεγάλων βροχῶν, ὅπου πνίγει τὰ πάντα ἡ ζούγκλα, τὸ πυκνόν, παρθένον δάσος τῶν τροπικῶν χωρῶν.

Εἰς τὰς ἀπεράντους αὐτὰς ἐκτάσεις τῶν στεππῶν καὶ τῶν σαβανῶν ζῆ τὸ μέγα πλῆθος τῶν χορτοφάγων ζῴων τῆς Ἀφρικῆς, ἀντιλόπαι, ζέβροι, βουβάλια, καμηλοπαρδάλεις καὶ στρουθοκάμηλοι ἀκόμη καὶ ἐλέφαντες καὶ ρινοκέρωτες, ποὺ κοντεύει νὰ τοὺς ἐξοντώσῃ τὸ κυνήγι. Τὰς ἀγέλας τῶν χορτοφάγων ζῴων παρακολουθοῦν εἰς τὰς ἀδιακόπους μετακινήσεις τῶν τὰ ἀρπακτικὰ ζῶα: λέοντες, λεοπαρδάλεις, ὕαιναι καὶ ἄλλα.

Οἱ σουδανοί, λαὸς νέγρων, εἶναι μωαμεθανοί, διότι οἱ ἄραβες ἠμπόρεσαν, μαζὶ μὴ τὴν Σαχάραν νὰ κατακτήσουν καὶ τὸ Σουδάν. Ἐκεῖ τοὺς ἐσταμάτησε τὸ παρθένον δάσος. Οἱ σουδανοὶ ζοῦν ἀπὸ τὴν γεωργίαν καὶ καλλιεργοῦν βαμβάκι, μπανάνες, φυσιῖκι ἀράπικο, κακάο, καφέ καὶ ἄλλα.

Τὸ Σουδάν διοικεῖται μέρος ἀπὸ τοὺς γάλλους καὶ μέρος ἀπὸ τοὺς ἄγγλους. Πρωτεύουσα τοῦ ἀγγλικοῦ Σουδάν εἶναι τὸ Χαρτούμ εἰς τὸν Νεῖλον.

4. Τὰ παρθένα δάση εὐρίσκονται γύρω ἀπὸ τὸν Ἰσημερινόν καὶ ἀποτελοῦν μίαν τεραστίαν ζώνην, ἀπὸ τὸν κόλπον τῆς Γουϊνέας ἕως τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν. Εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν ἀκριβῶς πίπτουν καὶ αἱ περισσότεραι βροχαί. Ἡ βροχερὰ ἐποχὴ ἐκεῖ διαρκεῖ δέκα μῆνας καὶ αἱ βροχαὶ εἶναι ραγδαιόταται. Μὲ τόσῃν ὑγρασίαν καὶ μὲ τὴν ζέστην τοῦ Ἰσημερινοῦ ἡ βλάστησις παίρνει ἀπίστευτον ἀνάπτυξιν. Τὰ πυκνότερα δένδρα τοῦ δάσους διὰ νὰ ἠμποροῦν νὰ ἀναπνέουν, γίνονται ὕψηλότατα, 50-60 μέτρα, καὶ εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο ἔχουν τὸ πυκνὸν φύλλωμά των, τὰ ἄνθη καὶ τοὺς καρπούς των. Φυσικά, ἐκεῖ ὕψηλά, εἰς τὸ «ἐπάνω πάτωμα» τοῦ δάσους, ζοῦν οἱ πίθηκοι καὶ οἱ παπαγάλοι, οἱ ὁποῖοι τρέφονται ἀπὸ τοὺς καρπούς τῶν δένδρων. Κάτωθεν τοῦ πυκνοῦ φυλλώματος οἱ κορμοὶ δὲν εἶναι γυμνοὶ· πλῆθος ἀναρριχώμενα φυτὰ ἐνδύουν τοὺς ὑγροὺς κορμούς τῶν πανυψηλῶν δένδρων καὶ μὲ τοὺς κλάδους τῶν ἐνώνουν δένδρον μὲ δένδρον καὶ γε-

21. Ἐξερευνητικὴ ἀποστολὴ εἰς Σουδάν.

(Μέσα εἰς τὰ ὕψηλά χόρτα τῶν ἐλωδῶν ἐκτάσεων ταξιδεύουν μὲ πλοιάρια, γιὰ νὰ γνωρίσουν καὶ μελετήσουν τὸν τόπον, νὰ εὔρουν κατάλληλα περάσματα διὰ τὴν συγκοινωνίαν καὶ καλὰ μέρη διὰ καλλιέργειαν. Πολλοὶ ἐξερευνηταὶ ἔπεσαν θύματα τῶν δηλητηριωδῶν ἐντόμων καὶ τῶν φιδιῶν).

μίζουν ὅλον τὸν χρόνον. Χαμηλότερα ἐπάνω εἰς τὸ ὑγρὸν ἔδαφος, αἱ ρίζαι, ποὺ στέκουν συχνὰ εἰς τὸν ἀέρα, καὶ οἱ θάμνοι σχηματίζουν ἄλλο ἀδιαπέραστον στρώμα.

Ἐδῶ, λοιπόν, ἡμποροῦν νὰ ζήσουν μὲ μεγάλην εὐκολίαν φυτοφάγα ζῷα. Ἐδῶ ἔχουν καταφύγει οἱ ἐλέφαντες καὶ οἱ γορίλλαι, ποὺ ἡμποροῦν νὰ προφυλάσσωνται ἀπὸ τοὺς κυνηγούς, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀνοίγουν εὐκόλα δρόμον μὲ τὰ ὀγκώθη καὶ ἰσχυρὰ σώματά των. Ἐδῶ ζοῦν πληθος ἔντομα, κουνούπια καὶ μυρμήγκια καὶ ἄλλα.

Ἄνθρωποι (πυγμαῖοι) μόνον εἰς μέρη ἀραιότερα κάπως, ἡμποροῦν νὰ ζήσουν τὴν ἀγρίαν καὶ πρωτόγονον ζωὴν των, συντηρούμενοι ἀπὸ τοὺς ἔτοιμους καρποὺς τοῦ δάσους.

Μεγάλον μέρος τῶν παρθένων δασῶν τῆς Ἀφρικῆς εὐρίσκεται εἰς τὸ βελγικὸν Κογκό, τὸ ὁποῖον προμηθεύει εἰς τὸ βιομηχανικὸν Βέλγιον πολύτιμον ξυλείαν (μαόνι, ἔβενον), καουτσούκ, φοινικέλαιον, καρπούς, δέρματα καὶ πτερά ἀγρίων ζῶων, ἐλεφαντόδοντα κτλ.

5. Ἐπειτα ἀπὸ τὰ παρθένα δάση τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀκολουθεῖ, εἰς τὴν νότιον Ἀφρικὴν, μία σειρά χωρῶν, ὅπως καὶ εἰς τὴν βόρειον. Πλησίον τῶν παρθένων δασῶν σαβάν-

22. Κάτοικοι του Κεγκέ.

Τὰ τροχισμένα δόντια εἶναι παλαιὰ συνήθεια τῶν ἀνθρωποφάγων.

ναι μὲ καλλιέργειαν βαμβακιοῦ, μπανάνας κτλ., ἔπειτα στέπαι καὶ ἡ ἔρημος Καλαχάρι καὶ τέλος εἰς τὴν νοτιωτάτην παραλίαν, ἐκτάσεις μὲ κλίμα μεσογειακόν, ὅπως τοῦ Ἄτλαντος, μὲ καλλιέργειαν ἀμπέλων καὶ δένδρων, ὅπως τὰ ἰδικά μας. Καὶ εἶναι φυσικὸν αὐτό, ἀφοῦ καὶ τοῦ Ἄτλαντος τὰ παράλια καὶ τοῦ νοτίου ἀκρωτηρίου εὐρίσκονται εἰς τὴν ἴδιαν ἀπόστασιν ἀπὸ τὸν Ἰσημερινόν.

Οἱ Ἰθαγενεῖς τῆς Ν. Ἀφρικῆς, μαῦροι καὶ αὐτοί, εἶναι οἱ περισσότεροὶ πυγμαῖοι ἀπολίτιστοι.

Ἡ νοτιωτέρα ὁμῶς ἄκρα μὲ τὸ εὐκρατον μεσογειακόν κλίμα, κατοικεῖται ἀπὸ εὐρωπαίους. Ἐκεῖ, ὅπως καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου, πόλεις μεγάλαι ἔχουν σχηματισθῆ, τὸ Κεῖπτάουν, ἡ Δάρμπαν κτλ. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ἐκεῖ ὅπου ὑπάρχουν πλούσια χρυσορυχεῖα καὶ ἀδαμαντωρυχεῖα, ἔχει σχηματισθῆ ἡ μεγάλη πόλις Τιοχάνεσμπουργκ.

Ὁλόκληρος ἡ νότιος Ἀφρικῆ, ἐκτὸς ἀπὸ δύο ἀποικίας τῆς Πορτογαλλίας, ἀνήκει εἰς τὴν Βρεττανικὴν αὐτοκρατορίαν καὶ ἀποτελεῖ κράτος αὐτοκυβέρνητον, τὴν «Νοτιὰφρικανικὴν Ἐνωσιν».

6. Ἡ Ἀφρικῆ δὲν περιβάλλεται, καθὼς ἡ Ἀσία, ἀπὸ σπουδαίαν νησιωτικὴν περιοχὴν. Ἡ μεγαλύτερα νῆσος τῆς εἶναι ἡ Μαδαγασκάρη, ποῦ ἀνήκει εἰς τὴν Γαλλίαν. Εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν εἶναι μερικαὶ ὁμάδες νήσων

ὄπως αἱ Ἀζόραι, ἡ Μαδέρα (κρασι Μαδέρα), αἱ Κανάριοι νῆσοι (καναρίνια) καὶ ἄλλαι. Εἶναι ὄλαι σπουδαῖοι σταθμοὶ τῆς συγκοινωνίας Εὐρώπης καὶ Ν. Ἀφρικῆς μετὰ τὴν Ἀμερικὴν.

Ἔργασια διὰ τὰ παιδιὰ. 1. Διατί ἡ Ἀφρικὴ ἔμεινε ἄγνωστος καὶ ἀπολίτιστος μέχρι τῆς ἐποχῆς μας, ἐνῶ ἡ Ἀσία εἶχε πολιτισθῆ πρὸ χιλιάδων ἐτῶν; 2. Ποίας φυσικὰς ζώνας παρουσιάζει ἡ Ἀφρικὴ ἀπὸ τὴν Μεσόγειον ἕως τὸ ἀκρωτήριον τῆς Καλῆς Ἑλπίδος; Διατί τὰ παρθένα δάση εἶναι εἰς τὸ μέσον; καὶ ποῖοι μεγάλοι ποταμοὶ ἔχουν ἐκεῖ τὰς πηγὰς τῶν; 3. Τί μᾶς προμηθεύει ἡ Ἀφρικὴ; 4. Εἰς ποῖα μέρη προτιμοῦν νὰ κατοικοῦν οἱ Εὐρωπαῖοι; Ποίας πόλεις ἔχουν κτίσει; Δείξατε εἰς τὸν χάρτην τὰ νησιὰ τῆς Ἀφρικῆς. 5. Ποίας χώρας τῆς Ἀφρικῆς κατέχει ἡ Γαλλία; ἡ Ἀγγλία; ἡ Ἰταλία; ἡ Πορτογαλία; τὸ Βέλγιον;

Η ΑΜΕΡΙΚΗ

19. Πρῶται γνωριμίαι μετὰ τὴν Ἀμερικὴν

1. Ὁλος ὁ κόσμος γνωρίζει κάτι διὰ τὴν Ἀμερικὴν, ἀφοῦ ἀπὸ παντοῦ ἔχουν φύγει μετὰ τὰς ἀνάστασις διὰ τὴν μεγάλην καὶ μακρινὴν αὐτὴν χώραν. Εἰς ὄλα τὰ χωρία καὶ τὰς πόλεις τῆς Ἑλλάδος θὰ συναντήσετε «ἀμερικάνους», δηλ. μετανάστας, πού ἐπέστρεψαν νὰ ζήσουν πλέον εἰς τὴν πατρίδα τῶν. Εἶναι τόσοι οἱ Ἕλληνες, πού ἐργάζονται εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὥστε ἂν ἐκατοικοῦσαν ὅλοι εἰς τὸ ἴδιον μέρος, θὰ ἐσχημάτιζαν μίαν πόλιν μεγαλυτέραν ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ ἢ τὴν Θεσσαλονίκην.

Διὰ τὴν Ἀμερικὴν, θὰ ἔχετε ἀκούσει καὶ εἰς ἄλλας περιστάσεις. Ἴσως γνωρίζετε ὅτι 4 ἢ 5 μῆνας κάθε χρόνον τρώγομεν σιτάρι ἀμερικανικόν, διότι δὲν παράγομεν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅσον μᾶς χρειάζεται. Καὶ θὰ ἔχετε ἰδεῖ εἰς τὰ παντοπωλεῖα «ζάχαριν Ἀμερικῆς», εἰς τὰ ὄπωροπωλεῖα «μῆλα Καλλιφρονίας», εἰς τὰ καφεκοπτεῖα «καφέ Βραζιλίας», εἰς τὰ καραμελλοπωλεῖα «τσιχλες Ἀμερικῆς» καὶ ἄλλοι ἄλλα ἀμερικανικὰ προϊόντα. Ἀκόμη θὰ ἔχετε ἀκούσει ὅτι ὁ ἐφευρέτης τοῦ φωνογράφου, Ἦδισον, ἦτο ἀμερικανός· ὅτι καὶ ὁ Σίγγερ, πού ἐγέμισε τὴν οἰκουμένην ἀπὸ ραπτομηχανὰς καὶ ὁ Φόρντ, πού κατασκευάζει εἰς τὰ ἐργοστάσιά του τὰ εὐθηνὰ αὐτοκίνητα, τὰ «φορτάκια» πού λέγουν, εἶναι ἀμερικανοί.

Καὶ ἂν εἶναι κανεὶς πού νομίζει ὅτι δὲν ἔχει μεταχει-

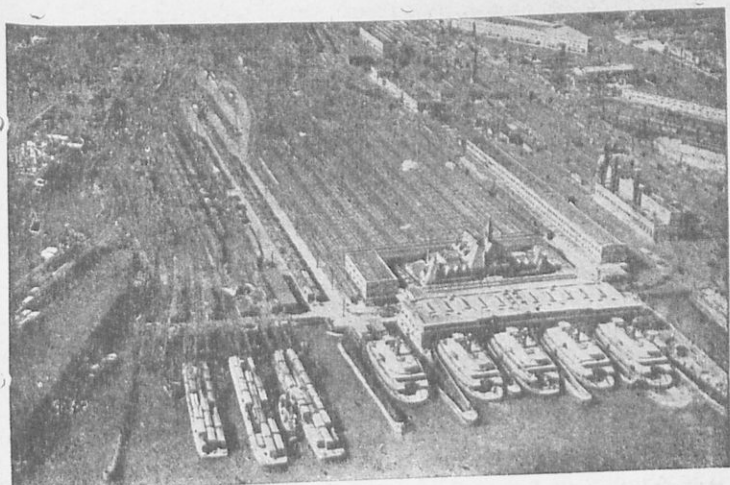

23. Ἡ Νέα Ὑόρκη με τοὺς πανυψηλοὺς οὐρανοξύστες της.
Εἶναι ἡ μεγαλύτερα πόλις τοῦ κόσμου.

ρισθῆ ποτέ του τίποτε ἀμερικανικόν, ἄς μάθῃ ὅτι ἡ πατάτα καὶ ἡ τομάτα, ἂν καὶ γίνονται εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας χώρας, εἶναι φυτὰ, ποὺ μᾶς ἤλθαν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν. Ἀμερικανικόν φυτὸν εἶναι καὶ ὁ καπνός, ἀπὸ τὸν ὁποῖον κερδίζει τόσα χρήματα ἡ χώρα μας.

2. Καὶ ὅμως πρὸ 4—5 αἰώνων δὲν ὑπῆρχεν εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην ἕνας ἄνθρωπος, ποὺ νὰ γνωρίζῃ διὰ πέραν ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν εὐρίσκειται ἡ μεγάλη αὐτὴ ἥπειρος τῆς γῆς. Οὐτε ὁ Χριστόφορος Κολόμβος δὲν τὸ ὑποψιάζετο, καί, ὅταν τὴν ἀνεκάλυψεν (1492), ἐνόμισεν ὅτι εἶχε φθάσει εἰς τὰς Ἰνδίας. Ὁ μέγας αὐτὸς θαλασσοπόρος ἐξῆσε καὶ ἀπέθανε, χωρὶς νὰ μάθῃ ποτέ διὰ εἶχεν ἀνακαλύψει ἕνα νέον κόσμον. Ἀργότερα ἄλλοι θαλασσοπόροι εἶδαν ὅτι δὲν εἶναι ἐκεῖ αἱ Ἰνδίαί. Ὁ Μαγγελάνος μάλιστα κατῶρθωσε νὰ περάσῃ ἀπὸ ἕνα πορθμὸν τῆς Ν. Ἀμερικῆς, νὰ βγῆ εἰς τὸν Εἰρηρικὸν Ὠκεανόν, νὰ τὸν διαπλεύσῃ καὶ τέλος νὰ φθάσῃ εἰς τὰς πραγματικὰς Ἰνδίας καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Εὐρώπην. Μὲ τὸν πρῶτον αὐτὸν γῦρον τῆς γῆς, ἔμαθαν ὅλοι τότε διὰ τὴν μεγάλην ἀμερικανικὴν ἥπειρον τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὸν ἄλλον κόσμον δύο ὠκεανοί: ὁ Ἀτλαντικὸς ἀπὸ τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀφρικὴν, ὁ Εἰρηρικὸς ἀπὸ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Αὐστραλίαν.

Ἔργασια διὰ τὰ παιδιά. 1. Διηγηθῆτε διὰ ἄλλο ἔχετε ἀκούσει διὰ τὴν Ἀμερικὴν. 2. Δείξατε εἰς τὸν χάρτην καθὼς καὶ ἐπάνω εἰς τὴν σφαῖραν, τὴν Ἀμερικὴν, τὸν Ἀτλαντικόν, τὸν Εἰρηρικόν. 3. Τί γνωρίζετε διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Ἀμερικῆς; 4. Δείξατε εἰς τὴν σφαῖραν τὰ ταξίδια τοῦ Χρ. Κολόμβου, τοῦ Μαγγελάνου. 5. Ποῖα προϊόντα τῆς Ἀμερικῆς ἔρχονται εἰς τὴν Ἑλλάδα;

24. Οἱ πλωτοὶ σιδηρέεργεῖ.

(Κάθε ἓν ἀπὸ τὰ εἰδικὰ αὐτὰ πλοῖα χωρεῖ εἰς τὸ κατάστρωμά του τρεῖς ἀμαξοστοιχίας. Δεξιὰ ἄλλα πλοῖα, πλευρισμένα μεταξὺ ἀποβαθρῶν, ἔτοιμα νὰ μεταφέρουν χιλιάδας ἐπιβατῶν εἰς τὴν Ν. Ὑόρκην. Ὅπισθεν τῶν πλοίων φαίνονται τὰ ὑπόστεγα τοῦ τεραστίου σιδηροδρομικοῦ σταθμοῦ).

20. Ἡ Νέα Ὑόρκη,

ἡ μεγαλύτερα πόλις τοῦ κόσμου

1. Οἱ περισσότεροι μετανάσται μας, ὅταν φθάνουν εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἀποβιβάζονται εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην τὸν μεγαλύτερον καὶ σπουδαιότερον λιμένα τῆς ἡπείρου. Τὸ ταξίδι Πειραιῶς—Ν. Ὑόρκης διαρκεῖ 14 ἡμέρας. Ὅπως θὰ παρατηρήσετε εἰς τὸν χάρτην, ἀρκετὸν μέρος τοῦ ταξιδίου γίνετε εἰς τὴν Μεσόγειον, ἕως τὸ Γιβραλτάρ. Τὸ ὑπόλοιπον εἰς τὸν ὠκεανόν. Ὁ Κολόμβος μὲ τὰ μικρὰ ἱστιοφόρα τοῦ ἐχρειάσθη 70 ἡμερονύκτια, διὰ νὰ περάσῃ τὸν ὠκεανόν. Ἀλλὰ τὸ νεώτερον καὶ μεγαλύτερον ὑπερωκεάνειον τοῦ κόσμου, ἡ Νορμανδία, ἐχρειάσθη μόνον 4 ἡμερονύκτια, καὶ ὁ Λίντμπεργκ μὲ τὸ ἀεροπλάνον τοῦ μόνον 30 ὥρας!

2. Ὁ μετανάστης, πού πηγαίνει πρώτην φοράν εἰς τὴν Ν. Ὑόρκην, θὰ τὰ χάσῃ κυριολεκτικῶς. Τὸ ὑπερωκεάνειον, πού τὸν μεταφέρει, θὰ εἰσέλθῃ κατὰ πρῶτον εἰς ἓνα στενὸν κόλπον. Μαζὶ του θὰ εἰσέλθουν καὶ ἄλλα

πολλά πλοία, μεγαλύτερα και μικρότερα, έπιβατικά και φορτηγά, που έρχονται από διάφορα μέρη του κόσμου. Συγχρόνως άλλα πλοία φεύγουν προς τον ώκεανόν.

Δεξιά και άριστερά άτελείωτος σειρά πόλεων σκεπά-
ζει τας άκτάς του κόλπου. Είς τó βάθος θά συναντήσωμεν στενόμακρον νήσον φορτωμένην πανύψηλα σπίτια. Είναι οί ο ύ ρ α ν ο ξ ύ σ τ α ι με τὰ 40, 50 και 80 πατώματα, μέσα είς τὰ όποια έργάζονται ή κατοικοϋν χιλιάδες άν-
θρωποι. Είς την νήσον αύτην έκτίσθη ή πρώτη, ή μικρά Ν. 'Υόρκη' τώρα ή τεραστία αύτή πόλις έχει άπλωθή είς με-
γάλην έκτασιν και έχει ένωθη με πολλές άλλας πόλεις. Τό πλοϊον μας όλονέν προχωρεί ήρέμα. Πρέπει να φθάση είς την ίδιικήν του θέσιν, δια να άγκυροβολήση. Κάθε άτμοπλοία έχει την ίδιικήν της άποβάθραν, όπου πλευρίζουν τὰ πλοία της. Μόνον έτσι ήμπορεί να ύπάρχη τάξις μέσα είς τόν άτελείωτον αύτόν λιμένα, που ό γυρος του είναι 55 χιλιομέτρα! δηλ. μία άπόστασις από τας 'Αθή-
νας έως την 'Ελευσίνα με έπιστροφήν! 'Εντύπωσιν θά μάς κάνουν οί π λ ω τ ο ί σ ι δ η ρ ό δ ρ ο μ ο ι, που διαρκώς δισταυρώνονται με τό πλοϊον μας. Είναι είδικά πλοία με σιδηροδρομικάς γραμμάς είς τό κατάστρωμά των. 'Επάνω είς τὰ πλοία αύτά, καθώς είς σταθμόν, περνοϋν 2—3 άμαξοστοιχίαι και μεταφέρονται από την μίαν πλευράν του λιμένος είς την άλλην, δια να συνεχίσουν τό ταξίδιον των.

3. "Αμα θά άποβιβασθώμεν, θά εύρεθώμεν είς κόσμον ξένον, είς έν μίγμα από όλας τας φυλάς και τὰ έθνη της γης, που καθένα όμιλεί την γλώσσαν του, όλα όμως συνεννοϋνται άγγλικά. 'Η άγγλική είναι ή γλώσσα της Βορείου 'Αμερικης. Τους συμπατριώτας μας θά τους συναντήσωμεν είς την συνοικίαν των. 'Εκει θά εύρωμεν καταστήματα, ξενοδοχεία, καφενεία ελληνικά. Κάθε έθνικότης έχει την ίδιικήν της συνοικίαν είς την Ν. 'Υόρκην. Πολλοί από τας συνοικίας αύτάς είναι και μόναι των μεγάλαι πόλεις. Είς την Ιταλικήν συνοικίαν, την «Μικράν 'Ιταλίαν», όπως λέγεται, κατοικοϋν περισσότεροι Ιταλοί παρά είς την Ρώμην, την πρωτεύουσαν της 'Ιταλίας. 'Η Ιρλανδική συνοικία έχει διπλάσιους κατοίκους από τό Δουβλίνον, την πρωτ. της 'Ιρλανδίας. 'Η γερμανική συνοικία είναι μεγαλύτερα από τό Μόναχον. Τέλος ή έβραϊκή έχει 2.000.000 έβραίους, όσους δέν είχε ή 'Ιερουσαλήμ ούτε είς την ένδοξον έποχήν του Σολομώντος!

'Η Ν. 'Υόρκη είναι ή μεγαλύτερα πόλις του κόσμου με 7.000.000 κατοίκους, χωρίς τὰ προάστειά της, δηλ. περισσότερους από τόν πληθυσμόν όλοκληρου της 'Ελλάδος. Τὰ σπίτια, αί πλατεΐαι και οί δρόμοι της πιάνουν μίαν έκτασιν μεγαλύτεραν από την νήσον μας Χίον ή από

25. Αὐτοκίνητον ἄρτρον.

(Μετρήσατε τὰ ὕνιά καὶ παρατηρήσατε πόσον βαθιὰ ἀνασκάπτουν τὸ ἔδαφος. Τὰ μηχανήματα αὐτὰ ἐκτελοῦν, τὸ καθένα, τὴν ἐργασίαν πολλῶν ἑκατοντάδων ζευγαριῶν. Τὸ μυστικὸν τῆς μεγάλης γεωργικῆς παραγωγῆς τῆς Ἀμερικῆς εἶναι ἡ μηχανικὴ καλλιέργεια)

τὴν Κεφαλληνίαν μαζί με τὴν Ἰθάκην, ἢ ἀπὸ τὴν πεδιάδα τῶν Σερρῶν.

Τὴν καταπληκτικὴν τῆς ἀνάπτυξιν ἡ Ν. Ὑόρκη τὴν ὀφείλει εἰς τὴν θαυμασίαν θέσιν τῆς, τὸν ἐξαιρετικὸν λιμένα τῆς καὶ τὴν πυκνὴν συγκοινωνίαν τῆς μετὴν ἄλλην Ἀμερικῆν (διώρυγες, σιδηρόδρομοι, αὐτοκίνητα, πλοῖα).

Ἔργασια διὰ τὰ παιδιὰ. 1. Δεῖξατε τὴν Ν. Ὑόρκη καὶ τὸ δρομολόγιον Πειραιῶς - Ν. Ὑόρκης. 2. Παρακολουθήσατε εἰς τὸν χάρτην τὰς συγκοινωνίας Ν. Ὑόρκης μετὰς ἄλλας πόλεις τῆς Ἀμερικῆς. 3. Παρατηρήσατε πόσας μοίρας ἀπέχει ἡ Ν. Ὑόρκη ἀπὸ τὸν Ἰσημερινόν, καὶ ἀπαντι ποῖας εὐρωπαϊκῆς χώρας εὐρίσκεται.

Μία παρατήρησις. Ταξιδεύοντες ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ εἰς τὴν Ν. Ὑόρκην, προχωροῦμεν δυσρκῶς δυτικά. Ἡ γραμμὴ, ποὺ ἀκολουθοῦμεν, οὔτε πλησιάζει εἰς τὸν Ἰσημερινόν, οὔτε καὶ ἀπομακρύνεται. Εἶναι παράλληλος μετ' αὐτόν. Ὅσον ἀπέχει ἡ Ἑλλάς ἀπὸ τὸν Ἰσημερινόν, τόσον ἀπέχει καὶ ἡ περιοχὴ τῆς Ν. Ὑόρκης. Ἐχουν δηλ. αἱ δύο χώραι τὸ ἴδιον πλάτος. Πρέπει, λοιπόν, νὰ ἔχουν καὶ τὸ ἴδιον κλίμα, (ἀφοῦ εἶναι καὶ αἱ δύο παραθαλάσ-

σαι). Καί ὁμῶς οἱ Ἕλληνες πού πηγαίνουν εἰς τὴν Ν. Ὑόρκην, εὐρίσκουν κλίμα βαρύ. Τὸν χειμῶνα τὸ κρῦο εἶναι πολὺ δυνατόν, τὰ χιόνια καὶ οἱ πάγοι πολλοί. Προπάντων εἶναι παγερά τὰ νερά τῆς θαλάσσης, σὰν νὰ προέρχωνται ἀπὸ πάγον καὶ συχνὰ τὸν χειμῶνα παγώνουν. Αὐτὸ συμβαίνει, διότι ἔρχονται ἀπὸ τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν. Ἐνα ρεῦμα θαλάσσιον, ὡς πλατὺς ποταμὸς, καταβαίνει ἀπὸ τὸν Πόλον καὶ βρέχει τὰ παράλια τῆς Ν. Ὑόρκης. Τὸ ρεῦμα αὐτὸ προκαλεῖ τὸ μεγάλο ψυχρὸς τῶν μερῶν αὐτῶν.

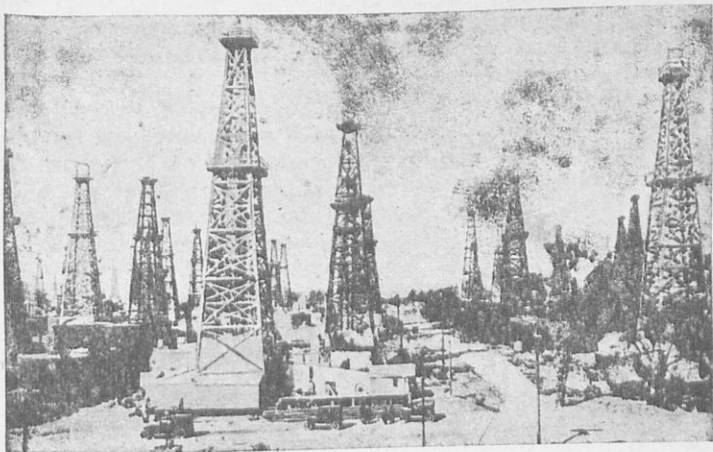
Διὰ νὰ εὔρουν οἱ ἀμερικανοὶ κλίμα εὐχάριστον, ὅπως τὸ ἑλληνικόν, πρέπει νὰ μεταβοῦν πολὺ νοτιώτερον, εἰς τὴν χερσόνησον Φλωρίδα, πού εἶναι πλησιέστερον πρὸς τὸν Ἰσημερινόν (ὅσον καὶ ἡ Ἄνω Αἴγυπτος). Ἐκεῖ εἶναι ὁ πλέον πολυσύχναστος τόπος, κέντρον θαλασσιῶν διασκεδάσεων τῶν ἀμερικανῶν.

Ἔργασια διὰ τὰ παιδιά. 1. Διατί λέγομεν ὅτι ἡ Ἑλλάς καὶ ἡ Ν. Ὑόρκη εὐρίσκονται εἰς τὸ αὐτὸ γεωγραφικόν πλάτος; 2. Ποῖαι ἄλλαι χῶραι ἔχουν τὸ ἴδιον μὲ ἡμᾶς γεωγραφικόν πλάτος; 3. Διατί εἰς τὴν Ν. Ὑόρκην κάμνει βαρὺν χειμῶνα;

21. Ἄλλα μέρη τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

1. Εἰς τὸν χάρτην θὰ παρατηρήσετε πολλὰς πόλεις συγκεντρωμένας εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς τὸ μέρος τῆς Ν. Ὑόρκης. Θὰ εὔρετε τὴν Βοστώνην εἰς τὰ βόρεια, τὴν Φιλαδέλφειαν, τὴν Βαλτιμόρην, τὴν Οὐάσιγκτων εἰς τὰ νότια. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι ἡ περιοχὴ αὐτῆ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἶναι καὶ ἡ βιομηχανικωτέρα τῆς Ἀμερικῆς. Τὰ Ἀλλεγάνια βουνά, πού τὴν χωρίζουν ἀπὸ τὸ ἐσωτερικόν τῆς χώρας, δίδουν, εἰς μεγάλην ἀφθονίαν, σίδηρον, πετρέλαιον, γαιάνθρακα, ἀκόμη καὶ φυσικὸν φωταέριον, πού βγαίνει μέσα ἀπὸ τὴν γῆν. Διὰ τοῦτο, εἰς τὸ μέρος αὐτό, εἶναι συγκεντρωμένη μεγάλη βιομηχανία σιδηροδρομικῶν καὶ ἄλλων μηχανῶν, δερμάτων, βαμβάκων ὑφασμάτων καὶ πολλῶν ἄλλων εἰδῶν.

2. Πέραν ἀπὸ τὰ Ἀλλεγάνια ἀπλώνονται τεράστια πεδιάδες, τὰς ὁπίας ποτίζει ὁ Μισισσιπῆς μὲ τοὺς παραποτάμους του, ὁ μακρότερος ποταμὸς τοῦ κόσμου. Εἰς τὰς ἀπεράντους αὐτὰς πεδιάδας παράγουν οἱ Ἀμερικανοὶ τεράστια ποσὰ προϊόντων. Εἰς τὰ θερμὰ μέρη, ἕως τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ, ζαχαροκάλαμον καὶ ρύζι, ὑψηλότερα β α μ β ά κ ι, ἔπειτα κ α π ν ά καὶ ά ρ α β ό σ ι τ ο ν καὶ εἰς τὰ βορειότερα σ ι τ ά ρ ι. Ἐδῶ ἡ καλλιέρ-

26. Πετρελαιοπηγαί εις τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας.

(Οἱ πανύψηλοι αὐτοὶ πύργοι, ποὺ σχηματίζουν πολλάκις δάσος, ἀντιστοιχοῦν εἰς τὰ φρέατα τῶν πετρελαιοπηγῶν. Κάθε πύργος χρησιμεύει διὰ νὰ ἐργασθῇ τὸ γεωτρύπανον καὶ νὰ ἀνοιχθῇ τὸ φρέαρ ἕως κάτω εἰς τὸ πετρελαιοφόρον στρώμα. Ἐπειτα χρησιμεύει διὰ νὰ ἐργασθῇ ἡ ἀντλία, ποὺ ἀντλεῖ τὸ πετρέλαιον. Τοιαῦτα «δάση» πύργων ὑπάρχουν πολλὰ εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Εἰς τὴν Καλλιφορνίαν εὐρίσκονται οἱ πύργοι μέσα εἰς τοὺς κήπους τῶν πορτοκαλλεῶν).

γεια δὲν γίνεται ὅπως εἰς τὴν Ἑλλάδα, μὲ τὰ χέρια. Τεράστια μηχανήματα πετρελαιοκίνητα, διατρέχουν τὰς πεδιάδας πρὸς ὄλας τὰς διευθύνσεις, διὰ νὰ ὀργώσουν, νὰ σπείρουν, νὰ θερίσουν, νὰ ἀλωνίσουν, νὰ ἐκτελέσουν ὄλας τὰς ἐργασίας. Κάθε γεωργὸς καλλιεργεῖ μὲ τὰ μηχανήματά του μεγάλας ἐκτάσεις καὶ παράγει προϊόντα, ποὺ δὲν τὰ δίδει εἰς τὸν τόπον μας οὐδὲ ἡ ἐργασία ὀλοκληρου χωρίου.

Τὸ μεγαλεῖον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν εἶναι ὁ ἀμέτρητος πλοῦτος τῶν. Ἡ χώρα αὕτη εἶναι πρώτη εἰς τὴν γεωργίαν, πρώτη εἰς τὴν βιομηχανίαν, πρώτη εἰς τὰ ὀρυκτά. Παράγει τριπλάσιον σιτάρι ἀπὸ ὅσον γίνεται εἰς τὰς Ἰνδίας, τριπλάσιον καλαμπόκι ἀπὸ ὅσον παράγουν ὄλαι μαζί αἱ ἄλλαι χώραί τοῦ κόσμου, καὶ ἀκριβῶς τὸ ἡμισυ βαμβάκι τῆς γῆς! Βγάζει ἀκόμη αὕτη, μόνη τῆς, διπλάσιον πετρέλαιον, ἀπὸ ὅσον δίδουν ὄλαι μαζί αἱ ἄλλαι πετρελαιοπηγαὶ τοῦ κόσμου. Καὶ αἱ ἀνευρακόφοροι λεκάνας τῆς εἶναι αἱ πλουσιώτεραι τῆς γῆς.

3. Εἰς τὰ βόρεια εὐρίσκεται μία μεγάλη περιοχή λιμνῶν, εἰς τὰς ὄχθας τῶν ὁποίων ὑπάρχουν μεγάλαι καὶ

πλούσιαι πόλεις. Τὸ Σικάγον, εἶναι ἡ μεγαλύτερα καὶ φημίζεται διὰ τὰ ἀπέραντα ἐργοστάσια κρέατος, ὅπου σφάζονται ἑκατομμύρια ζώων καὶ κατασκευάζονται ἀλλαντικά καὶ κονσέρβες.

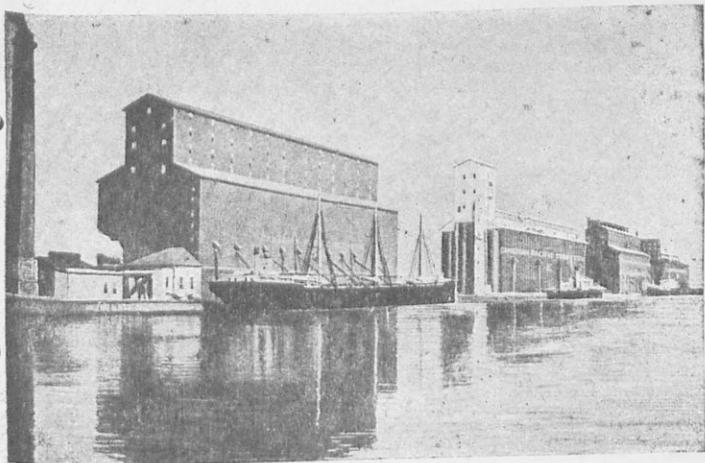
Αἱ λίμναι αὗται ἐνώνονται μεταξύ των. Εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἐνώσεις αὐτὰς σχηματίζεται ὁ περίφημος καὶ ξακουστός εἰς ὅλον τὸν κόσμον καταρράκτης τοῦ Νιαγάρα. Οἱ ἀμερικανοὶ κατεσκεύασαν ἀπὸ λίμνης εἰς λίμνην καὶ διώρυγας τόσοσ μεγάλας, ὥστε ἡμποροῦν τὰ πλοῖα τῆς θαλάσσης νὰ ταξιδεύουν εἰς τὰς λίμνας, εἰς τὰς ὁποίας φθάνουν διὰ τοῦ ποταμοῦ Ἄγ. Λαυρεντίου.

4. Πέραν ἀπὸ τὰς ἀπεράντους πεδιάδας τοῦ Μισισσιπὴ ὑψώνονται αἱ μεγάλαι ὄροσειραὶ τῶν Βραχωδῶν ὁρέων μὲ τὰ πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ καὶ μολύβδου. Διὰ νὰ καταβῶμεν ἔπειτα πάλιν εἰς χαμηλὰς πεδιάδας, πρέπει νὰ διαβῶμεν ὀλόκληρον τὴν μεγάλην αὐτὴν περιοχὴν τῶν βουνῶν καὶ ὄροπεδίων, ἀπὸ τὰ Βραχώδη ὄρη ἕως τὸν Εἰρηρικὸν ὠκεανόν. Ἐκεῖ πλέον θὰ συναντήσωμεν τὰς στενάς, χαμηλὰς, πεδιάδας τῆς Καλλιφορνίας, τὸ περιβόλι τῆς Ἄμερικῆς.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι οἱ πρῶτοι ἀποικοὶ ποῦ ἦλθον εἰς τὴν Καλλιφορνίαν, δὲν ἀπεφάσισαν τὸ ἐπικίνδυνον αὐτὸ ταξίδιον, ἐπάνω ἀπὸ τὰ Βραχώδη ὄρη, τὰ ἄγρια ὄροπέδια καὶ τοὺς ὄρητικοὺς ποταμοὺς, μὲ σκοποὺς καλλιεργητικούς, ἀλλὰ μὲ τὴν ἐλπίδα τοῦ χρυσοῦ, ποῦ θὰ εὔρισκαν. Τὰ χρυσορυχεῖα ὁμῶς γρήγορα ἐξηντλήθησαν καὶ τότε μόλις ἀντελήφθησαν οἱ ἀπογοητευμένοι χρυσοθηραὶ ὅτι ὑπάρχει καὶ ἄλλος «χρυσός» ἐκεῖ, ποῦ ποτὲ δὲν θὰ ἐξαντληθῆ, ὁ γεωργικὸς πλοῦτος. Ἐπεδόθησαν, λοιπόν, εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἐφοδιάζουν σήμερον τὴν Ἄμερικὴν καὶ τὸν ἄλλον κόσμον μὲ τὴν μεγάλην παραγωγὴν, ποῦ κάμνουν, ἀπὸ πορτοκάλλια, μήλα, σταφίδα, λάδι καὶ πολλὰ ἄλλα φρούτα. Εἰς τοῦτο τοὺς βοηθεῖ τὸ γλυκὺ θαλάσσιον κλίμα τοῦ τόπου, ποῦ τόσοσ ὁμοιάζει μὲ τὸ ἰδικόν μας. Εἶναι τόσοσ μεγάλη ἡ παραγωγὴ αὐτῶν τῶν καρπῶν, ὥστε τὸ διάλεγμά των καὶ ἡ συσκευασία των γίνεται μὲ μηχανάς.

Ἐδῶ ἔχουν ἀναπτυχθῆ αἱ μεγάλαι πόλεις Ἅγιος Φραγκῖσκος, Λὸς Ἄντζελες καὶ, πρὸς βορρᾶν, τὸ Σίτλ καὶ ἡ Ὀλυμπία. Τέσσαρες μεγάλαι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ, αἱ μεγαλύτεραι τοῦ κόσμου, ἐνώνουν τὰς πόλεις τοῦ Εἰρηρικοῦ μὲ τὰς πόλεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ἡ Καλλιφορνία, μὲ τὴν μεγάλην παραγωγὴν σταφίδος, καρπῶν καὶ ἐλαίου εἶναι πολὺ ἐπικίνδυνος συναγωνιστῆς τῶν ἐλληνικῶν αὐτῶν προϊόντων.

5. Τὰ 120.000.000 κατοίκων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν εἶναι: λευκοὶ (εὐρωπαῖοι), κίτρινοὶ (ἀσιαῖται) μαυροὶ (ἀφρικανοὶ) καὶ ἐρυθρόδερμοὶ. Οἱ τελευ-

27. Φορτωταί σίτου εις τὸ Μοντρεάλ τοῦ Καναδά.

(Διὰ νὰ προφθάνουν οἱ Καναδοὶ τὸ πλῆθος τῶν μεγάλων ἐμπορικῶν πλοίων, πού πηγαίνουν νὰ φορτώσουν σιτάρι, κατεσκευάσαν τοὺς πανυψηλοὺς αὐτοὺς φορτωτάς εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ἁγ. Λαυρεντίου. Τεράστιαι ἀτμοκίνητοι ἀντλῖαι γεμίζουν ἀδιακόπως τοὺς φορτωτάς μὲ σιτάρι. Οἱ κρουνοί, πού βλέπετε εἰς τὸν τοῖχον τοῦ φορτωτοῦ, ἀνοίγουν καὶ τρέχει τὸ σιτάρι μέσα εἰς τὰ φορτηγὰ πλοία, ὅπως τὸ νερὸ ἀπὸ τὴν βρύσιν. Ἔτσι τὰ πλοία φορτῶνται ταχύτατα καὶ χωρὶς κόπον).

ταῖοι αὐτοὶ εἶναι οἱ μόνοι Ἰθαγενεῖς τῆς Ἀμερικῆς, ἀπόγονοι τῶν κατοίκων, πού εὗρηκεν ἐκεῖ ὁ Κολόμβος. Σήμερον ὅμως ὁ ἀριθμὸς τῶν ἔχει ἐλαττωθῆ πάρα πολὺ καὶ δὲν ἀπομένουν παρὰ 300.000 περίπου, ἀποτραβηγμένοι πρὸς τὰ Βραχώδη ὄρη καὶ τὰ σύνορα τοῦ Καναδά, ὅπου ζοῦν ἀπὸ τὸ κυνήγιον.

Τοὺς μαύρους τοὺς ἔφεραν ἀπὸ τὴν Ἀφρικὴν διὰ τῆς βίας νὰ καλλιεργοῦν τὰς ἀπεράντους φυτείας τοῦ ζαχαροκαλάμου καὶ τοῦ ρυζιοῦ, εἰς τὰς χαμηλὰς πεδιάδας τῶν ἐκβολῶν τοῦ Μισισσιπῆ. Οἱ πρῶτοι εὐρωπαῖοι ἄποικοι τοὺς ἠγόραζον ἀπὸ δουλεμπόρους, οἱ ὅποιοι τοὺς ἔπιαναν εἰς τὴν Ἀφρικὴν κυνηγώντας τους, ὅπως τὰ ἄγρια ζῶα. Σήμερον ἡ Λουϊζιάνα κατοικεῖται τὸ περισσότερον ἀπὸ μαύρους. Διὰ τοῦτο λέγεται καὶ «μικρὰ Ἀφρικὴ». Οἱ μαῦροι εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας εἶναι περίπου 13.000.000. Τὶ ζῶν ἔπερασαν οἱ μαῦροι δοῦλοι τῆς Ἀμερικῆς διηγεῖται τὸ ὠραῖον βιβλίον «Τὸ καλύβι τοῦ Μπάρμπα Θωμᾶ». Οἱ λευκοὶ εἶναι εὐρωπαῖοι ἄποικοι ἢ ἀπόγονοί των.

Ἔργασία διὰ τὰ παιδιά. 1. Παρατηρήσατε ποῖαι πό-

28. 'Ο καφές και

(Εἰς τὰς θερμὰς χώρας τῆς Βραζιλίας
καὶ ἡ καφέα ἀποτελοῦν τὰς σπουδαιο-
πλουσιώτερα

λεις εἶναι εἰς τὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ποῖαι εἰς τὰς ὄχθας τῶν μεγάλων λιμνῶν καὶ ποῖαι εἰς τὰ παράλια τοῦ Εἰρηνικοῦ. 2. Παρακολουθήσατε τὰς σιδηροδρομικὰς γραμμάς, πὺ ἐνώνουν τὰς πόλεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ Εἰρηνικοῦ. 3. Διατί οἱ χειμῶνες εἰς τὴν Ν. Ὑόρκην εἶναι τόσο ψυχροί; 4. Πὼς εὐρέθησαν οἱ μαῦροι εἰς τὴν Ἀμερικὴν;

22. Καναδᾶς

1. Ὁ Καναδᾶς εἶναι ἡ βορειότερα χώρα τῆς Ἀμερικανικῆς ἡπείρου. Μεγάλῃ ὅσον καὶ ἡ Εὐρώπη, δὲν ἔχει παρά 10 μόνον ἑκατομμύρια κατοίκους, συγκεντρωμένους εἰς τὴν νοτιωτέραν περιοχὴν τῆς, γύρω ἀπὸ τὰς λίμνας καὶ τὰς ὄχθας τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου.

Ὁ Καναδᾶς ἔχει μεγάλην ὁμοιότητα μετὰ τὴν Σιβηρίαν.

Ὅπως ἐκεῖ, ἔτσι καὶ ἐδῶ, διακρίνονται τρεῖς ζῶναι: α) Ἡ ζώνη τῶν τούντρας εἰς τὰ παράλια τῶν βορείων παγωμένων θαλασσῶν. Οἱ κάτοικοί τῆς εἶναι Ἑσκιμῶσι καὶ ζοῦν μετὰ τὸ κυνήγιον τῆς φώκης. β) Ἡ ζώνη τῶν δασῶν νοτιώτερον, ὅπου ζοῦν ἐρυθρόδερμοι μέσα εἰς σκηνὰς ἀπὸ δέρματα ζῴων. Κυνηγοῦν ἄγρια ζῶα, πὺ ἔχουν καλὴν γούναν (κάστορας, ἀλώπεκας, κουνάβια κλπ.) καὶ πωλοῦν τὰ δέρματά των εἰς τοὺς εὐρωπαίους ἀποίκους.

ἡ ζάχαρι. 29.

καὶ τῶν Ἀντιλλῶν τὸ ζαχαροκάλαμον
τέρας καλλιέργειας καὶ δίδουν τὰ
εἰσοδήματα).

Ἀπὸ τὰ δάση αὐτά, πού εἶναι τὰ μεγαλύτερα τῆς γῆς,
ἐξάγεται πολλὴ ξυλεία δι' ἔπιπλα καὶ πατώματα. γ) Ἡ
ζώνη τοῦ σίτου πρὸς τὰ νοτιώτερα. Ἐδῶ εἶναι ἡ γνω-
στὴ περιφέρεια Μανιτόμπα, πού παράγει τὴν φημισμένην
ποιότητα σιταριοῦ. Εἰς τὴν ζώνην αὐτὴν τοῦ σίτου εἶναι
καὶ αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τοῦ Καναδά· ἀπὸ αὐτὴν περ-
νοῦν αἱ δύο μεγάλοι σιδηροδρομικαὶ γραμμαί, πού ἐνώνουν
τὰς πόλεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ μὲ ἐκείνας τοῦ Εἰρηνικοῦ.

Ἡ μακροτέρα ἀπὸ τὰς γραμμάς αὐτάς ἀρχίζει ἀπὸ
τὸ Χάλιφαξ, περνᾷ τὴν ζώνην τοῦ σίτου, ἀναβαίνει τὰ
Βραχώδη ὄρη καὶ καταλήγει εἰς τὸ Βανκούβερ τοῦ Εἰρη-
νικοῦ. Ἡ μεγαλύτερα πόλις τοῦ Καναδά εἶναι τὸ Μον-
τρέαλ, τὸ μεγαλύτερον συγχρόνως σιταρολίμανον τοῦ
κόσμου.

Ἡ ὄρεινὴ Ἀλάσκα μὲ τὰ χρυσορυχεῖα τῆς ἀνήκει εἰς
τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας.

Ἔργασια διὰ τὰ παιδιά. 1. Συγκρίνατε τὰς φυσικὰς
ζώνας τῆς Σιβηρίας καὶ τοῦ Καναδά. 2. Παρακολουθή-
σατε τὰς σιδηροδρ. γραμμάς καὶ προσέξατε ἀπὸ ποίας
πόλεις περνοῦν. 3. Τί μᾶς προμηθεύει ὁ Καναδᾶς;

23. Κεντρικὴ Ἀμερικὴ

1. Ἡ κλειστὴ θάλασσα τῶν Ἀντιλλῶν, πού ἔχει γύρω
τῆς τὰς μεγάλας καὶ μικρὰς Ἀντίλλας καὶ τὸν ὄρεινόν

Ισθμόν, ὃ ὁποῖος ἐνώνει βόρειον καὶ νότιον Ἀμερικὴν, εἶναι περιοχὴ θερμὴ. Ὅπως βλέπετε, εὐρίσκεται ὀλόκληρος μέσα εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην.

Εἰς τὰς νήσους αὐτάς τὰς Ἀντίλλας, ἔφθασε πρώτην φοράν ὁ Κολόμβος καὶ ἐνόμισε ὅτι εἶναι νησιά τῶν Ἰνδιῶν. Ἀπὸ τότε τοὺς ἔμεινε τὸ ὄνομα Δυτικά Ἰνδία καὶ εἰς τοὺς ἐρυθροδέρμους τὸ ὄνομα Ἰνδοὶ ἢ Ἰνδιάνοι. Ἐπετα οἱ μενανάσαι Ἴσπανοὶ καὶ Πορτογάλλοι ἠκολούθησαν τὸ δρομολόγιον τοῦ Κολόμβου καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Κεντρικὴν καὶ νότιον Ἀμερικὴν. Ἐνῶ οἱ Ἄγγλοι, ἐπρωτίμησαν τὴν βόρειον Ἀμερικὴν, πού εἶναι πλησιέστερα πρὸς τὴν πατρίδα των. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν Β. Ἀμερικὴν ὀμιλοῦν ἀγγλικά, ἐνῶ εἰς τὴν κεντρικὴν καὶ νότιον ὀμιλοῦν Ἰσπανικά καὶ πορτογαλλικά.

2. Ἡ μεγαλύτερα νήσος τῆς κεντρικῆς Ἀμερικῆς εἶναι ἡ Κούβα. με πρωτ. τὴν Ἀβάνα, καὶ τὴν διοικοῦν αἱ Ἦν. Πολιτεῖται. Ἡ Κούβα παράγει περισσότερον ἀπὸ τὴ μισὴ ζάχαριν τοῦ κόσμου. Ἡ Κούβα κατοικεῖται σχεδὸν ἀποκλειστικὰ ἀπὸ μαύρους, οἱ ὅποιοι καλλιεργοῦν ζαχαροκάλαμον καὶ καπνὰ (πούρα Ἀβάνας).

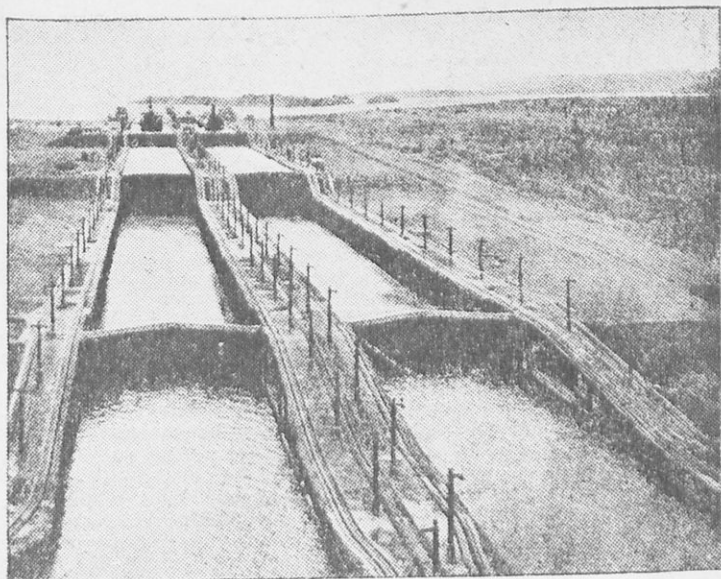
Τὸ Μεξικὸν εἶναι χώρα μεγάλη καὶ πλουσία εἰς πετρέλαιον καὶ μέταλλα. Πρὶν ἀνακαλυφθῆ ἡ Ἀμερικὴ, ἐκατοικεῖτο ἀπὸ τοὺς πλέον πολιτισμένους ἐρυθροδέρμους. Διὰ τοῦτο ἐδῶ καὶ εἰς τὴν νότιον Ἀμερικὴν οἱ ἐρυθρόδερμοι δὲν ἔφυγαν μακρὰν ἀπὸ τοὺς λευκοὺς, νὰ ζήσουν ἀπομονωμένοι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας, ὅπως ἔγινε εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν. Ἀπεναντίας ἔμειναν μαζί με τοὺς λευκοὺς καὶ διὰ τοῦτο συναντᾷ κανεὶς ἐδῶ λευκοὺς, ἐρυθροδέρμους καὶ μιγάδας. Οἱ μιγάδες κατάγονται ἀπὸ προγόνους λευκοὺς καὶ ἐρυθροδέρμους.

Ἡ Δημοκρατία τοῦ Παναμᾶ εὐρίσκεται εἰς τὸ στενότερον μέρος τοῦ Ἰσθμοῦ. Ἐκεῖ ἔχουν κατασκευάσει τὴν διώρυγα τοῦ Παναμᾶ, διὰ τὴν συγκοινωνίαν Ἀτλαντικοῦ καὶ Εἰρηνικοῦ. Τὴν διώρυγα τὴν κατέχουν αἱ Ἦνωμένοι Πολιτεῖται.

Ἔργασία διὰ τὰ παιδιὰ. 1. Ποῖον εἶναι τὸ σπουδαιότερον προϊόν τῆς Κούβας, καὶ διατί κατοικεῖται ἀπὸ τόσους πολλοὺς μαύρους; 2. Δείξατε τὸ Μεξικὸν, τὴν πρωτεύουσάν του, τὴν διώρυγα τοῦ Παναμᾶ.

24. Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ

1. Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ, καθὼς καὶ ἡ βόρειος εἶναι ὀρεινὴ πρὸς τὸ μέρος τῶν ὠκεανῶν, χαμηλὴ καὶ πεδινὴ εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Εἰς τὸν γεωφυσικὸν χάρτην βλέπομεν καθαρὰ τὴν μεγάλην, πολὺ ὕψηλὴν καὶ πολὺ μακρὰν ὄρσειράν τῶν Ἄνδεων, πού κλείει τὴν ἡπειρον ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ Εἰρηνικοῦ. Πρὸς τὸ μέρος τοῦ Ἀτλαντικοῦ εὐρί-

30. Ἡ διώρυξ τοῦ Παναμᾶ.

(Ἡ διώρυξ τοῦ Παναμᾶ δὲν ἐνώνει τὰς θαλάσσας καθὼς ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ καὶ τῆς Κορίνθου. Ἡ παλλίρροια ἐδῶ εἶναι τόσο ἰσχυρά, ὥστε θὰ ἠμπόδιζε τὰ πλοῖα νὰ περάσουν καὶ θὰ κατέστρεφε τὰ ἔργα. Τὰ πλοῖα διὰ νὰ περάσουν, κλείονται μέσα εἰς δεξαμενάς, αἱ ὁποῖαι γεμίζουν μὲ τὰ νερὰ μιᾶς μεγάλης λίμνης. Ὅταν ἡ κάθε δεξαμενὴ γεμίση ἀνοίγει μιὰ μεγάλη θύρα καὶ τὸ πλοῖον περνᾷ εἰς ἄλλας δεξαμενάς, ὑψηλοτέρας. Ἐπειτα διαπλέει τὴν λίμνην καὶ καταβαίνει πρὸς τὴν ἄλλην θάλασσαν πάλιν μὲ δεξαμενάς).

σκονταὶ τὰ χαμηλότερα ὀροπέδια τῆς Γουϊάνας, καὶ τῆς Βραζιλίας.

Ἄν ἐπιχειρήσωμεν νὰ διαβῶμεν τὴν ἐσωτερικὴν χαμηλὴν περιοχὴν ἀπὸ τὰ βόρεια εἰς τὰ νότια θὰ περάσωμεν μίαν σειρὰν φυσικὰς ζώνας ὁμοίας μὲ τῆς Ἀφρικῆς. Θὰ συναντήσωμεν λοιπὸν κατὰ πρῶτον τὰς στέππας τοῦ Ὀρενόκου (λάνος πορτογαλλικὰ) μὲ τὰ ὑψηλά των χόρτα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν. Ἐπειτα θὰ μᾶς φράξει τὸν δρόμον ἡ ἀπέραντος ἔκτασις τῶν παρθένων δασῶν τοῦ Ἀμαζονίου. Εἰς καμμίαν ἄλλην χώραν τὰ παρθένα δάση δὲν εἶναι τόσο πυκνά, ὅσον ἐδῶ. Οἱ ἐρυθροδερμοὶ τῶν μερῶν αὐτῶν δὲν ἔχουν ἄλλον δρόμον παρὰ τὸν ποταμόν, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον ταξιδεύουν μὲ τὰ μονόξυλά των. Καὶ εἶναι σπουδαῖος δρόμος ὁ Ἀμαζόνιος μὲ τοὺς παραποτάμους του, ἀφοῦ ἠμποροῦν καὶ μεγάλα

31. Τὸ σφάγισμα τῶν βοδιῶν εἰς τὴν Ἀργεντινὴν.

(Εἰς τὰς πεδιάδας τοῦ παμπᾶς τὰ ζῶα τῶν κτηνοτρόφων, ἄλογα καὶ βόδια, ζοῦν ἐλεύθερα. Διὰ νὰ γνωρίζῃ ὁ καθείς τὰ ἰδικά του, τὰ σφραγίζουν μὲ καυτὸ σίδερο, ἀφοῦ τὰ συλλάβουν μὲ ἕνα πετακτὸ σχοινί, πού εἰς τὰ ἄκρα του ἔχουν δεμένα βαρῦδια. Κάθε κτηνοτρόφος ἔχει 50—100 000 ἢ καὶ περισσότερα ζῶα. Εἰς τὸ Μπουένος-Ἀηρες καὶ τὸ Μοντεβίδεο ὑπάρχουν μεγάλα ἐργοστάσια κρέατος (σφαγεῖα, ψυγεῖα, κονσερβοποιεῖα κλπ.), καὶ ἐκεῖθεν φορτώνουν διὰ τὴν Εὐρώπην μεγάλα ποσὰ παγωμένου κρέατος, τριχῶν, δερμάτων, κεράτων κλπ).

θαλάσσια πλοῖα νὰ τὸν ἀναπλεύσουν ἕως τὰς Ἄνδεις. Ἐχει πλατεῖαν καὶ βαθεῖαν κοίτην, διακόσιοι δὲ παραπόταμοι τὸν τροφοδοτοῦν, πού πολλοὶ ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι μεγάλοι σάν τοὺς πλωτοὺς ποταμοὺς τῆς Ἀσίας. Ὅταν πλημμυρίζῃ, σκεπάζει μὲ τὰ νερά του ἕκτασιν μεγάλην ὄσον ἡ Μεσόγειος θάλασσα. Τὰ δάση τοῦ Ἀμαζονίου δίδουν καουτσούκ καὶ πολύτιμον ξυλείαν, ἰδίως χρωματιστὰ ξύλα, τὰ λεγόμενα βραζίλ. Ἀπὸ αὐτὰ ὠνομάσθη καὶ ἡ χώρα Βραζιλία.

Ἄν κατορθώσωμεν ποτὲ νὰ περάσωμεν τὰ ἀδιαπέραστα αὐτὰ δάση τοῦ Ἰσημερινοῦ, θὰ βγοῦμεν εἰς τὴν περιοχὴν τῶν ποταμῶν Παράνα καὶ Οὐραγουάη, καὶ θὰ εὑρεθῶμεν μέσα εἰς ἄλλην μεγάλην ζώνην στεππῶν, πού τὰς λέγουν οἱ ἐρυθρόδερμοι παμπᾶς.

Ἐδῶ θὰ συναντήσωμεν τὰ μεγάλα κτήματα τῶν ἀποίκων καὶ τῶν μιγάδων μὲ τὰ ἀπέραντα λιβάδια, ὅπου βόσκουν ἑκατομμύρια βόδια, ἄλογα καὶ πρόβατα. Καλλιεργεῖται ἐδῶ ἄφθονο σιτάρι, ἀπὸ τὸ ὅποιον τρώγομεν πολὺ, πού μᾶς τὸ πωλεῖ ἡ Ἀργεντινὴ. Ἐὰν προχωρήσωμεν νοτιώτερον, θὰ εὑρεθῶμεν εἰς τὰς φοβερὰς ἐρήμους τῆς Παταγωνίας, πού εἶναι σκεπασμένα μὲ χαλίκια καὶ τὰς δέρνουν διαρκῶς πότε παγεροὶ ἄνεμοι τοῦ νοτίου πόλου, πότε φλογεροὶ ἄνεμοι τῶν βορειοτέρων στεππῶν.

2. Ἡ Βραζιλία, ἡ χώρα τοῦ καφέ ἔχει πρωτεύουσαν τὸ Ρίον Ἰανέϊρον εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. Ἄλλαι πόλεις τῆς εἶναι: τὸ Σάντος καφεδολίμανον, τὸ Περναμπούκ ζαχαρολίμανον, καὶ τὸ Παρά καουτσουκολίμανον.

Τῆς Ἀργεντινῆς ἡ πρωτεύουσα εἶναι τὸ Μπουένος Ἄηρες, σωσὴ «Νέα Ὑόρκη» τῆς νοτίου Ἀμερικῆς.

Εἰς τὴν Βραζιλίαν ὀμιλοῦν πορτογαλλικά καὶ εἰς τὴν Ἀργεντινὴν ἰσπανικά.

3. Μία ἄλλη χώρα ἀξιοπερίεργος εἶναι ἡ Χιλή. Εὐρίσκεται εἰς τὰς δυτικὰς πλευρὰς τῶν Ἄνδεων, πού καταβαίνουν ἀποτόμως εἰς τὸν ὠκεανὸν καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν στενόμακρον λωρίδα. Ἄν καὶ παραθαλασσία χώρα, δὲν ἔχει τὴν εὐτυχίαν τῆς Καλλιφορνίας. Ψυχρὸν θαλάσσιον ρεῦμα ἀναβαίνει ἀπὸ τὸν νότιον παγωμένον ὠκεανόν, περνᾷ ἐμπρὸς ἀπὸ τὴν Χιλήν καὶ ἐμποδίζει τὰς βροχὰς τοῦ ὠκεανοῦ νὰ τὴν ποτίσουν. Καθὼς ἔρχονται πρὸς τὴν ξηρὰν οἱ ἀτμοὶ τοῦ ὠκεανοῦ μὲ τοὺς δυτικοὺς ἀνέμους, περνοῦν ἐπάνω ἀπὸ τὸ ψυχρὸν ρεῦμα, κρυαίνουσι, γίνονται βροχὴ καὶ πίπτουσι μέσα εἰς τὴν θάλασσαν, ἐνῶ, πέραν εἰς τὴν ξηρὰν, αἱ δυτικαὶ κλιτύες τῶν Ἄνδεων, ξηραὶ καὶ ἔρημοι, ματαίως περιμένουσι βροχὴν νὰ ζωογονηθοῦν. Διὰ τοῦτο μόνον εἰς τὸ νότιον ἡμισυ τῆς Χιλῆς βρέχει καὶ μόνον ἐκεῖ ὑπάρχουσι δάση. Εἰς τὸ βόρειον τμήμα τῆς χώρας κατάγινονται μόνον μὲ ὄρυκτά καὶ μέταλλα (ἄργυρον, μόλυβδον, νίτρον). Ὁ πληθυσμὸς τῆς περιέργου αὐτῆς χώρας εἶναι συγκεντρωμένος εἰς τὸ ἄκρον τῆς βροχερᾶς ζώνης, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι γλυκὺ καὶ τὸ ἔδαφος πλούσιον εἰς ὀπωροφόρα, ἀμπέλους καὶ σιτηρά. Ἐκεῖ εἶναι ἡ πρωτεύουσα Σαντιάγον καὶ ὁ λιμὴν Βαλπαραΐζον.

Ἔργασία διὰ τὰ παιδιὰ. 1. Ὁ χάρτης σημειώνει ὅλας τὰς δημοκρατίας τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, ἐπίσης δὲ καὶ τὴν Γουϊάναν τὴν μόνην χώραν τῆς Ἠπείρου, πού ἀνήκει εἰς εὐρωπαϊκὰ κράτη. Μάθετε τὰς μεγαλυτέρας. 2. Ποῖαι εἶναι αἱ φυσικαὶ ζῶναι τῆς νοτίου Ἀμερικῆς; 3. Τί μᾶς προμηθεύει ἡ Βραζιλία; ἡ Ἀργεντινὴ; ἡ Χιλή;

ΟΙ ΩΚΕΑΝΟΙ

25. Ὁ Ἀτλαντικὸς

1. Ὁ Ἀτλαντικὸς εἶναι ὁ σπουδαιότερος ὠκεανός, διότι δι' αὐτοῦ συγκοινωνοῦν αἱ πλέον πολιτισμένοι καὶ πλούσιοι χῶραι τῆς γῆς, ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀμερικὴ. Ἔως πρὸ 4—5 αἰώνων, κανεὶς θαλασσοπόρος δὲν εἶχε διαπλεύσει τὸν Ἀτλαντικόν, πού τὸν ἐνόμιζαν ὡς τὸ ἄκρον τῆς

γῆς. Πρῶτος ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἐτόλμησε εἰς τὰ 1492, μὲ τρία μικρὰ ἱστιοφόρα, τρεῖς καραβέλας, νὰ τὸν περάσῃ ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν εἰς τὰς Ἀντίλλας. Τὸ πρῶτον αὐτὸ ταξίδι ἐκράτησεν 70 ἡμερονύκτια. Τὸ παράδειγμα τοῦ Κολόμβου ἠκολούθησαν ἔπειτα ἄλλοι θαλασσοπόροι καὶ ἀπὸ τότε ὁ Ἀτλαντικὸς ἔγινε ἡ πλέον πολυσύχναστος μεγάλη θάλασσα.

2. Ὄταν παρατηρῆ κανεῖς τὸν Ἀτλαντικὸν εἰς τὸν χάρτην, νομίζει ὅτι ἡ Ἀμερικὴ ἦτο ἠνωμένη μὲ τὴν Εὐρώπην καὶ Ἀφρικὴν καὶ ἐχωρίσθη μέσα δὲ εἰς τὸ χωρίσμα ἐσχηματίσθη ὁ ὠκεανός. Αἱ προεξοχαὶ καὶ αἱ ἐσοχαὶ δυτικῶν καὶ ἀνατολικῶν ἡπείρων ἀντιστοιχοῦν τόσον πολὺ μεταξύ των! Ὁ Ἀτλαντικὸς μὲ τὰς προεξοχὰς καὶ ἐσοχὰς αὐτὰς παίρνει σχῆμα ζιγκ-ζάγκ.

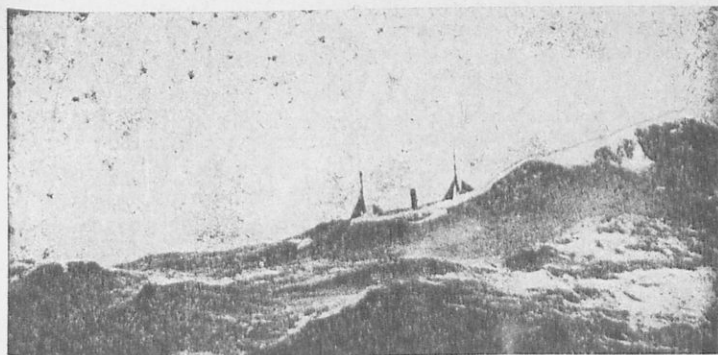
Τὸ περιεργότερον εἶναι ὅτι καὶ τοῦ βυθοῦ του αἱ ἀνωμαλῖαι ἔχουν τὸ ἴδιον σχῆμα. Ἔτσι μία μεγάλη ὄροσειρὰ τοῦ βυθοῦ, ὄροσειρὰ ὑποθαλασσία, ἀρχίζει ἀπὸ τὴν Ἰσλανδίαν καὶ φθάνει ἕως κάτω, μεταξύ τῶν ἀκρωτηρίων Καλῆς Ἐλπίδος καὶ Χόρν. Ἡ ὄροσειρὰ αὐτὴ χωρίζει τὸν βυθὸν τοῦ ὠκεανοῦ εἰς δύο στενόμακρα βυθίσματα, ποὺ ἔχουν καὶ αὐτὰ σχῆμα ζιγκ-ζάγκ, Αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῆς ὑποθαλασσίας αὐτῆς ὄροσειρᾶς ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ νερὰ καὶ σχηματίζουν τὰς Ἀζόρας, τὰς νήσους τῆς Ἀναλήψεως καὶ ἄλλας. Ὡστε τὰ βαθύτερα μέρη τοῦ Ἀτλαντικοῦ δὲν εἶναι εἰς τὸ μέσον του, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἡπείρους.

3. Μὲ τὸν Ἀτλαντικὸν ἐνώνονται μικρότεραι, κλεισταὶ θάλασσαι, πολὺ σπουδαῖαι διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ναυτιλίαν. Ἡ σπουδαιότερα ἀπὸ τὰς θαλάσσας αὐτὰς εἶναι ἡ ἰδική μας Μεσόγειος, ἡ ὁποία μὲ τὰς πολλὰς νήσους τῆς καὶ τοὺς βαθεῖς κόλπους τῆς ἐβοήθησε τὸν ἄνθρωπον νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον καὶ νὰ πολιτισθῇ ἀπὸ πολὺ παλαιὰν ἐποχὴν. Ἄλλαι κλεισταὶ θάλασσαι, ποὺ εἰσχωροῦν βαθειὰ μέσα εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἀνοίγουν εὐκόλον δρόμον συγκοινωνίας εἶναι ἡ Μάγχη, ἡ Βόρειος θάλασσα καὶ ἡ Βαλτικὴ.

Εἰς τὴν Ἀμερικὴν πάλιν εἶναι ὁ κόλπος τοῦ Μεξικου καὶ ἡ θάλασσα τῶν Ἀντιλλῶν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν, μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Παναμᾶ, διεξάγεται ἡ συγκοινωνία Ἀτλαντικοῦ καὶ Εἰρηνικοῦ.

Καὶ ὁ Βόρειος Παγωμένος Ὦκεανός εἶναι ἐπίσης μία κλειστὴ θάλασσα καὶ θὰ ἦτο πολὺ ὠφέλιμος εἰς τὴν συγκοινωνίαν τῶν τριῶν ἡπείρων Ἀσίας, Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς, ἂν δὲν ἦτο... παγωμένος.

4. Γνωρίζετε ὅτι δὲν ἔχει μόνον ἡ ξηρὰ τοὺς ποταμοὺς τῆς, ἀλλὰ καὶ ἡ θάλασσα; Οἱ ποταμοὶ αὐτοὶ εἶναι τὰ

32. Κύματα εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

(Τὰ νερά τῶν θαλασσῶν δὲν ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὴν θέσιν τῶν μὲ τὰ κύματα, καθὼς γίνεται μὲ τὰ ρεύματα. Τὸ νερὸ τοῦ κύματος ὑψώνεται καὶ χαμηλώνει, ἀλλὰ καὶ μένει εἰς τὴν ἰδίαν πάντοτε θέσιν).

θαλάσσια ρεύματα. Ἐν ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα θαλάσσια ρεύματα εἶναι τὸ «ρεῦμα τοῦ κόλπου» ἢ, ὅπως λέγεται ἀγγλικά, τὸ γκόλφστρημ.

Τὸ «ρεῦμα τοῦ κόλπου» πηγάζει—ὅπως θὰ ἐλέγομεν δι' ἓνα ποταμὸν— ἀπὸ τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ, περνᾷ μετὰξὺ Κούβας καὶ Φλωρίδος, διασχίζει τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ φθάνει εἰς τὴν Εὐρώπην. Βρέχει τὰ παράλια τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Νορβηγίας καὶ χάνεται εἰς τὸν Βόρειον Παγωμένον Ὠκεανόν.

Παρωμοιάσαμεν τὸ «ρεῦμα τοῦ κόλπου» μὲ ποταμόν, ἀλλὰ καὶ ὅλοι οἱ ποταμοὶ τῆς γῆς, ἂν ἐνωθοῦν, δὲν θὰ σχηματίσουν ρεῦμα τόσον βαθύ καὶ τόσον πλατύ ὅπως αὐτό. Πραγματικὰ τὸ «ρεῦμα τοῦ κόλπου» ἔχει πλάτος 60 χιλιομέτρων καὶ βάθος 400 περίπου μέτρων. Μόνον ποῦ δὲν ἔχει τὴν ταχύτητα τῶν ποταμῶν. Τὰ νερά του δὲν τρέχουν περισσότερον ἀπὸ 5-10 χιλιόμετρα τὴν ὥραν.

5. Πολλὰ ρεύματα ὑπάρχουν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τοὺς ἄλλους ὠκεανούς, ἀλλὰ τὸ «ρεῦμα τοῦ κόλπου» εἶναι τὸ σπουδαιότερον ὅλων. Τὸ ρεῦμα τοῦτο μὲ τὰ θερμὰ νερά του γλυκαίνει τὸ κλίμα τῆς Ἀγγλίας, τοῦ Βελγίου, τῆς Ὀλλανδίας, τῆς Νορβηγίας. Τὰ παράλια τῆς Νορβηγίας, ποῦ εἶναι ἡ βορειότερα χώρα τῆς Εὐρώπης, χαίρονται γλυκὺ θαλάσσιον κλίμα, ἐνῶ ἡ ἀντικρυνὴ τῆς Γροιλανδίας, ποῦ δὲν βρέχεται ἀπὸ τὸ θερμὸν ρεῦμα τοῦ κόλπου, εἶναι σκεπασμένη ἀπὸ αἰωνίους πάγους ἕως μέσα εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἐὰν τὸ «ρεῦμα τοῦ κόλπου», τὸ φυσικὸν αὐτὸ καλορι-

φέρ, δὲν ὑπῆρχε, ἡ θάλασσα τῆς ΒΔ Εὐρώπης θὰ ἦτο παγωμένη καὶ ἡ Νορβηγία καὶ μέρος τῆς Ἀγγλίας θὰ ἦσαν χῶραι ψυχραὶ καὶ σχεδὸν ἀκατοίκητοι.

Τὸ «ρεῦμα τοῦ κόλπου» προξενεῖ καὶ ἄλλο καλὸν εἰς τὰς χῶρας τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Τὰ θερμὰ νερά του ἀναδίδουν ἀφθόνους ἀτμούς, οἱ ὅποιοι γίνονται βροχαὶ καὶ ποτίζουν τὰς χῶρας αὐτάς. Ἡ Νορβηγία, ἡ Ὁλλανδία καὶ τὰ Βρετανικὰ νησιά χρεωστοῦν τὸ ὥραϊον κλίμα των, τὴν πλουσίαν βλάστησίν των καὶ τὴν γονιμότητα τοῦ ἐδάφους των εἰς τὸ «ρεῦμα τοῦ κόλπου».

Ἔργασια διὰ τὰ παιδιά. 1. Ποίας χῶρας χωρίζει ὁ Ἀτλαντικὸς καὶ διατί τὸν θεωροῦμεν ὡς τὸν σπουδαιότερον ὠκεανόν; 2. Ποῖαι εἶναι αἱ κλεισταὶ θάλασσαί του καὶ τί μᾶς προσφέρει κάθε μία; 3. Δείξατε εἰς τὸν χάρτην ἢ τὴν σφαῖραν τὴν πορείαν τοῦ μεγάλου «ρεύματος τοῦ κόλπου».

26. Μέγας ἢ Εἰρηνικὸς Ὠκεανὸς

1. Δικαίως λέγεται Μέγας, διότι εἶναι πραγματικὰ ὁ μεγαλύτερος. Πιάνει μόνος του τὸ ἕν. τρίτον ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς καὶ ἀφήγει τὰ δύο τρίτα διὰ τοὺς ἄλλους ὠκεανούς καὶ ὄλας τὰς ἠπείρους. Ἐάν παρατηρήσετε εἰς τὴν σφαῖραν, θὰ ἰδῆτε ὅτι εἶναι μεγαλύτερος ἀπὸ ὄλας μαζὶ τὰς ἠπείρους. Θὰ ἐχώροσαν δηλ. ὄλοι εἰς τὴν θέσιν του καὶ θὰ ἐπερίσσευαν καὶ πλατεῖς πορθμοὶ διὰ τὴν συγκοινωνίαν.

Ἄλλὰ διατί λέγεται Εἰρηνικὸς; Τὸ ὄνομα αὐτὸ δὲν φαίνεται καὶ πολὺ δικαιολογημένον. Οἱ κάτοικοι τῶν δυτικῶν νήσων του ὑποφέρουν συχνὰ ἀπὸ καταστρεπτικὰς θυέλλας. Τὸ ὄνομα «Εἰρηνικὸς» τοῦ τὸ ἔδωσε ὁ Μαγελλάνος. Ἦτο πρῶτος, πού τὸν διέπλευσε, καὶ δὲν τοῦ εἶχε τύχει τρικυμία.

Ἐως τὴν ἐποχὴν τοῦ Μαγελλάνου, οἱ εὐρωπαῖοι δὲν ἐγνώριζον ὅτι ὑπάρχει ὁ μέγας αὐτὸς ὠκεανός. Ὁ Κολόμβος, μάλιστα, ἐφαντάζετο ὅτι μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἰνδιῶν ὑπῆρχε μόνον ὁ Ἀτλαντικὸς. Ἀπὸ τότε ὄμως πολλοὶ ἐξερευνηταὶ τὸν ἐξηρεύνησαν καὶ ἀνεκάλυψαν τὰ ἀμέτρητα νησιά του, ἄλλα ἠφαιστειογενῆ ὑψηλά καὶ ἀπόκρημνα, ἄλλα κοραλλιογενῆ χαμηλά, πού μόλις καὶ ἐξέχουν ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

2. Γύρω γύρω εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ἑκατὸν καὶ πλέον ἠφαιστεια, ἀπὸ τὴν Ἰαπωνίαν ἕως τὴν Ν. Ζηλανδίαν καὶ ἀπὸ τὴν Ἀλάσκαν ἕως τὴν Χιλήν, σχηματίζουν μίαν πραγματικὴν «ζώνην πυρός».

3. Ὁ βυθὸς τοῦ Εἰρηνικοῦ, ρηχότερος πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἀμερικῆς, βαθαίνει ὅσο προχωρεῖ πρὸς τὴν Ἀσίαν. Ἐξω ἀπὸ τὰς Φιλιππίνας παίρνει τὸ μεγαλύτερον βάθος του (10 000 μέτρα). Μέσα εἰς τὸ τεράστιον αὐτὸ βάθος θὰ ἤμποροῦσαν νὰ καταποντισθοῦν τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς γῆς, τὰ Ἰμαλάια, καὶ νὰ μείνῃ ἀκόμη χιλίων καὶ πλέον μέτρων βάθος.

4. Εἰς τὸν Εἰρηνικόν, ὅπως καὶ εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, ὑπάρχουν ρεύματα. Τὸ Κουροσίβο εἶναι τὸ θερμὸν ρεῦμα, ποὺ ἀναβαίνει ἀπὸ τὸν Ἰσημερινόν, θερμαίνει καὶ γλυκαίνει τὸ κλίμα τῆς Ἰαπωνίας, καὶ ἔπειτα βρέχει τὰ δυτικὰ παράλια τοῦ Καναδά καὶ τὴν Καλλιφορνίαν. Εἰς τὸ Κουροσίβο ὀφείλεται τὸ ὠραῖον κλίμα καὶ ὁ μεγάλος γεωργικὸς πλοῦτος Ἰαπωνίας καὶ Καλλιφορνίας.

Ἔργασία διὰ τὰ παιδιά. 1. Δείξατε τὸν Εἰρηνικὸν εἰς τὸν χάρτην ἢ τὴν σφαῖραν. 2. Ποῦ εἶναι τὰ μεγάλα του βάθη; 3. Δείξατε τὰς χώρας ποὺ θερμαίνει τὸ Κουροσίβο. Τί γεωργικὰ προϊόντα παράγουν; 4. Δείξατε εἰς τὸν χάρτην ἢ τὴν σφαῖραν τὴν «ζώνην τοῦ πυρός».

27. Ἰνδικὸς ὠκεανὸς

Ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανὸς εἶναι ἡ θάλασσα, ὅπου διασταυρῶνται αἱ συγκοινωνίαι Αὐστραλίας, Ἰνδιῶν καὶ Ἀν. Ἀφρικῆς. Ἀλλὰ τὴν μεγαλυτέραν συγκοινωνιακὴν ἀξίαν τὴν ἔχουν αἱ στεναὶ θάλασσαί, ποὺ εἰσχωροῦν βαθιὰ εἰς τὴν ξηράν: ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα, ποὺ τελειοποιημένη μὲ τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ, ἀποτελεῖ εἶδος διαδρόμου ἀπὸ τῆ Μεσόγειον εἰς τὸν Ἰνδικόν· ὁ Περσικὸς κόλπος ποὺ μὲ τὸς ποταμοὺς τῆς Μεσοποταμίας καὶ τὰ караβάνια τῆς Συρίας ἀποτελεῖ δεῦτερον διάδρομον Μεσογείου-Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ· ὁ κόλπος τῆς Βεγγάλης καὶ ἡ Μαλαϊκὴ θάλασσα μὲ τὰ ἀμέτρητα στενά της ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ πυκνοκατοικημένα νησιά της.

Ὁ βυθὸς τοῦ Ἰνδικοῦ, ἰδίως πλησίον εἰς τὴν Κεϋλάνην καὶ εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον, εἶναι γεμάτος σπόγγους καὶ μαργαριτοφόρα ὄστρακα. Καὶ τὰ νερά τοῦ ὠκεανοῦ τὴν νύκτα φωσφορίζουν ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν μικροσκοπικῶν πυγολαμπίδων, ποὺ ζοῦν ἐκεῖ.

Ὁ Νότιος Παγωμένος ὠκεανὸς εἰς τὴν πραγματικότητά δὲν εἶναι παρά μία ζώνη θαλασσία γύρω ἀπὸ τὴν νοτιᾶν ἡπειρον. Ἡ ἡπειρος αὐτὴ, μεγαλυτέρα τῆς Αὐστραλίας, σκεπάζεται ἐξ ὀλοκλήρου ἀπὸ πάγους.

28. Συμπληρωματικά παρατηρήσεις καί πληροφορίες

1. Πόσας ήπειρους ἔχει ἡ γῆ; Πόσους ὠκεανούς; Συγκρίνατε τὸ μέγεθος ξηρᾶς καί θαλάσσης (σχεδ. 34). Σημειώσατε εἰς τὸν χάρτην ποῦ εἶναι τὸ ὑψηλότερον μέρος τῆς γῆς ("Ἐβερεστ) καί τὸ βαθύτερον σημεῖον θαλάσσης.

2. Ἐχετε δοκιμάσει τὸ νερὸ τῆς θαλάσσης; Εἶναι πικρὸν, διότι περιέχει μαγνησίαν. Ἄλμυρόν διατὶ εἶναι; Παρατηρήσατε τὴν εἰκόνα 33, ποῦ μᾶς διδὲι μίαν ἰδέαν τοῦ πόσον εἶναι τὸ ἀλάτι τῶν θαλασσῶν. Ὅμως τὸ νερὸ ὅλων τῶν θαλασσῶν δὲν ἔχει τὴν ἴδιαν ἀλμυρότητα. Ποία ἀπὸ τὰς τρεῖς θαλάσσης εἶναι ὀλιγώτερον καί ποία περισσότερον ἄλμυρά; Ὁ Εὐξείνιος Πόντος, τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἢ ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα; Τὴν ἀπάντησιν θὰ εὑρετε εἰς τὸν χάρτην. Ἐκεῖ θὰ παρατηρήσετε ὅτι εἰς τὸν Εὐξείνιον χύνονται πολλοὶ καί μεγάλοι ποταμοί, εἰς τὸ Αἰγαῖον μικροὶ καί εἰς τὴν Ἐρυθρὰν κανένας. Μάλιστα ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα εἶναι εἰς τὴν θερμὴν ζώνην, ἀνάμεσα εἰς δύο φλογισμένας ἐρήμους καί φυσικὰ ἢ δυνατὴ ζέστη τῆς ἐξατμίζει πολλὰ νερά καί τὸ ἀλάτι περισσεύει. Σχηματίσατε τώρα μόνοι σας ἰδέαν ποῖαι θάλασσαί εἶναι ἀλμυρότεραι. (Ἐδῶ εἰς τὴν πατρίδα μας, τὰ πλεον ἄλμυρά νερά ἔχει ἡ λιμνοθάλασσα τοῦ Μεσολογγίου. Διατὶ;

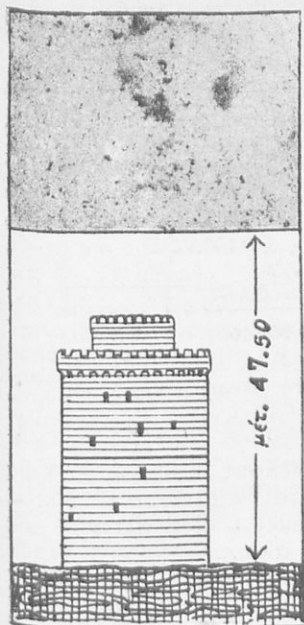
3. Τὸ «ρεῦμα τοῦ κόλπου» καί τὸ «Κουροσίβο» εἶναι θερμὰ ρεύματα. Εἰς τοὺς ὠκεανούς σχηματίζονται καί ἄλλα ρεύματα θερμά, καθὼς καί ψυχρά. Δύο ψυχρά ρεύματα ἠμποροῦμεν νὰ τὰ ἐνθυμούμεθα.

Τὸ ἐν καταβαίνει ἀπὸ τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν, περιλούει τὴν Γροιλανδίαν, βρέχει τὰ παράλια τοῦ Καναδά καί φθάνει ἕως τὴν Ν Ὑόρκη. Ἀποτέλεσμα: ἡ Ν. Ὑόρκη ἔχει ψυχροὺς χειμῶνας, ἢ δὲ Γροιλανδία εἶναι ἐντελῶς σκεπασμένη μὲ πάγους, ἐνῶ ἡ ἀντικρυνὴ τῆς Νορβηγίας εἶναι χώρα στολισμένη μὲ πλοῦσι δάση καί μὲ καλλιεργημένα παράλια.

Τὸ ἄλλο ψυχρὸν ρεῦμα ἔρχεται ἀπὸ τὸν Νότιον Παγωμένον ὠκεανόν καί περνᾷ ἐμπρὸς ἀπὸ τὰ βόρεια παράλια τῆς Χιλῆς. Τί κακὰ προξενεῖ;

Οἱ ναυτικοὶ γνωρίζουν ὅλα τὰ ρεύματα καί τὰ χρησιμοποιοῦν εἰς τὰ ταξίδια των.

4. Γνωρίζετε ὅτι αἱ θάλασσαί κατοικοῦνται ἀπὸ ἀμέτρητα εἶδη ζῴων καί φυτῶν, ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειάν των ἕως

33. Πόσον είναι τὸ θαλάσσιον ἅλας.

(Ἐάν ἐβγάξωμεν ὅλον τὸ ἅλατι ποῦ περιέχουν τὰ νερὰ θαλασσῶν καὶ ὠκεανῶν, καὶ τὸ ἀπλώσωμεν ἐπάνω εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, θὰ ἐσχηματίζετο στρώμα παχὺ 47,50 μέτρα. Ὁ Λευκὸς Πύργος τῆς Θεσσαλονίκης θὰ ἐθάπτετο μέσα εἰς τὸ στρώμα αὐτοῦ τοῦ ἁλατος).

αὐτοῦ τοῦ εἴδους λάσπη καμωμένη ἀπὸ μικροσκοπικὰ κογχύλια.

τὰ μεγαλύτερα βάθη. Ὅσοι, μάλιστα, κατοικεῖτε εἰς μέρη παραθαλάσσια, θὰ ξέρετε πολλά ἀπὸ τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ αὐτά, μὲ τὸ ὄνομά των. Ἐκτὸς ὅμως αὐτῶν ὑπάρχουν καὶ ἄπειρα ἄλλα, ποῦ δὲν τὰ γνωρίζει ὅλος ὁ κόσμος, διότι δὲν φαίνονται μὲ τὸ μάτι, ἀλλὰ μόνον μὲ τὸ μικροσκόπιον. Καὶ ὅμως αὐτὰ τὰ μικροσκοπικὰ ζῷα φέρουν μεγάλας ἀλλαγὰς εἰς τὸν πυθμένα τῶν ὠκεανῶν.

Ἀπὸ αὐτὰ τὰ μικροσκοπικὰ ζῶα τῶν ὠκεανῶν μερικὰ εἶδη μένουν προσκολλημένα εἰς τὸν βυθόν, ὅπως τὰ Κοράλλια τῶν θερμῶν θαλασσῶν καὶ ἐκεῖ πολλαπλασιάζονται. Σιγὰ - σιγὰ, λοιπόν, σχηματίζουν μὲ τὰ ὄστρακά των βράχους μεγάλους, οἱ ὁποῖοι, ὅταν φθάσουν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, γίνονται χαμηλὰ νησιά. Ἄλλα πάλιν ἀπὸ τὰ μικροσκοπικὰ ζῶα ζοῦν μετέωρα μέσα εἰς τὰ νερὰ καί, ὅταν ἀποθνήσκουν, κατακαθίζει τὸ μικρὸν των ὄστρακον. Ἀπὸ αὐτὰ τὰ κατακοσμίματα σχηματίζεται εἰς τὸν πυθμένα τῶν ὠκεανῶν σιγὰ-σιγὰ παχὺ στρώμα λάσπης. Ἡ κιμωλία, ποῦ γράφετε εἰς τὸν πίνακα, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

29. Ἡ ἀτμόσφαιρα

1. Τὴν γῆν μας τὴν τυλίσσει ἀπὸ παντοῦ ἡ ἀτμόσφαιρα. Πόσον ὑψηλὴ εἶναι δὲν γνωρίζομεν. Καὶ εἰς τὸ ὑψηλότερον ὄρος, ἂν ἀναβῶμεν, θὰ εὕρωμεν ἄερα διὰ νὰ ἀναπνεύσωμεν. Τὰ ἀεροπλάνα μας ἠμποροῦν νὰ πετοῦν εἰς ὕψος 5 καὶ 7 χιλιομέτρων καὶ ἀκόμη ὑψηλότερα, διότι

ΑΣΙΑ 44 Έυατομ. τετρ. χιλ.	ΕΙΡΗΝΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ 175 έυατομ. τετραμ. χιλιοόμετρα
ΑΦΡΙΚΗ 30	
ΑΜΕΡΙΚΗ 41	ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ 100
ΕΥΡΩΠΗ 10 ΩΚΕΑΝΙΑ 8	ΙΝΔΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ 70
ΝΟΤΙΑ ΗΠΕΙΡΟΣ 10	ΠΑΓΩΜΕΝΟΙ ΩΚΕΑΝΟΙ 22

34. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶναι 510.000.000 τετρ. χιλιομ. (Τὸ σχεδιάγραμμα αὐτὸ μᾶς δεικνύει συγκριτικὰ τὰ μεγέθη ἡπείρων καὶ ὠκεανῶν. Πόση εἶναι ἡ ξηρὰ καὶ πόση ἡ θάλασσα;)

ὑπάρχει ἀτμόσφαιρα. Ὁ Πικάρ, βέλγος καθηγητῆς, κατάρθωσε ν' ἀναβῆ με ἓν ἀερόστατον, εἰς ὕψος 18 χιλιομέτρων. Διὰ τὴν ζήσιν εἰς τὸ ὕψος ἐκεῖνο εἶχε κλεισθῆ μέσα εἰς μίαν σφαῖραν ἀπὸ χονδρὸν ἀλουμίνιον.

Ὅσον ὑψηλότερα ἀναβαίνομεν, τόσον ὁ ἀέρας εἶναι ἀραιότερος. Καταντᾷ τὴν μὴν κάμνη διὰ τὴν ἀναπνοήν. Ὁ Πικάρ, ὄσας ὥρας ἔμεινε ἐκεῖ ὑψηλά, ἀνέπνεε τὸν ἀέρα τῆς κλειστῆς σφαίρας του, ὁ ὁποῖος ἦτο ἀπὸ αὐτόν, ποὺ ἀναπνέομεν καὶ ἡμεῖς ἐδῶ κάτω.

2. Μέσα εἰς τὸν ἀέρα ὑπάρχει ὀξυγόνον καὶ ἄζωτον. Τὸ ἄζωτον εἶναι πολὺ περισσότερον ἀπὸ τὸ ὀξυγόνον. Τέσσαρα με ἓνα. Αὐτὸ μόνον σας ἤμπορεῖτε νὰ τὸ παρατηρήσετε με ἓνα πείραμα, ποὺ θὰ κάμετε. Διὰ τὸ πείραμά σας χρειάζεται ἓν ἄδειον ποτήρι καὶ μίαν λεκάνην γεμάτην νερό. Βάζετε τὸ ποτήρι ἀνάποδα μέσα εἰς τὴν λεκάνην καὶ τὸ βυθίζετε, νερὸ δὲν μπαίνει εἰς τὸ ποτήρι. Ποιὸς τὸ ἐμποδίζει, τὸ καταλαβαίνετε.

Ἐπειτα βάζετε εἰς τὸ νερὸ ἓνα κομματάκι ξύλον ἢ φελλὸν καὶ ἐπάνω μικρὸ-μικρὸ κεράκι καὶ τὸ ἀνάβετε. Κατόπιν σκεπάζετε τὸ κερί με τὸ ποτήρι καὶ τὸ βυθίζετε λιγάκι. Τὸ κερί θὰ σβύσῃ καὶ τὸ νερὸ θὰ ἀναβῆ μέσα εἰς τὸ ποτήρι, ἀλλὰ δὲν θὰ τὸ γεμίσῃ. Θὰ περάσῃ τόσο νερὸ μόνον, ὅσον ἦτο τὸ ὀξυγόνον, ποὺ ἐκάη.

Τώρα κλείσατε τὸ ποτήρι με ἓνα χαρτόνι ἢ κομματι γυαλί, πρὶν τὸ βγάλετε ἀπὸ τὸ νερὸ, καὶ γυρίσατέ το ὄρθιον. Ἐχετε ἐκεῖ μέσα νερὸ καὶ ἄζωτον. Ἐὰν βάλετε ἓνα ἀναμμένον σπίρτο, θὰ σβῆσῃ. Ἐὰν πετάξῃ μέσα εἰς τὸ ποτήρι μίαν μυῖγα, θὰ σκάσῃ, δηλ. θὰ πάθῃ ἀσφυξίαν. Χωρὶς ὀξυγόνον οὔτε φωτιά καίει, οὔτε ζωὴ ὑπάρχει.

3. Εἰς τὸν ἀέρα ὑπάρχει καὶ ἄλλο ἀέριον τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἀλλὰ πολὺ ὀλίγον. Εἶναι ἐκεῖνο ποῦ βγαίνει μὲ τὴν ἀναπνοὴν μας. Πολὺ ἀνθρακικὸν ὀξύ παράγεται, ὅταν καίωνται ξύλα, κάρβουνα, πετρέλαιον ἢ ὄ,τι δῆποτε ἄλλο. Ὅταν εἰς τὸν ἀέρα τοῦ δωματίου μας μαζευθῆ πολὺ ἀνθρακικὸν ὀξύ, παθαίνομεν ἀσφυξίαν. Εὐτυχῶς τὸ ἐξοδεύουν ὅλο τὰ φυτὰ καὶ μᾶς δίδουν ὀξυγόνον.

Ἔργασια διὰ τὰ παιδιὰ. 1. Διατί ἀνοίγετε τὰ παράθυρα εἰς τὸ διάλειμμα ; καὶ διατί εἶναι ὑγιεινὸν νὰ ζῶμεν εἰς τὸ ὑπαιθρον ; 2. Γνωρίζετε ἂν ἔπαθε κανεὶς ἀσφυξίαν καὶ πῶς συνέβη αὐτό ; 3. Διατί δὲν πρέπει νὰ καίμε κάρβουνα εἰς κλειστὰ δωμάτια ; 4. Ἐμπορεῖτε νὰ ἀγοράσετε ἀπὸ τὰ φαρμακεῖα ὀξυγόνον καὶ νὰ κάμετε πολλὰ πειράματα.

30. Οἱ ἄνεμοι

1. **Τὸ τρεμούλιασμα τοῦ ἀέρος.** Ἐχετε παρατηρήσει κατὰ τὸ καλοκαίρι, ἓνα τρεμούλιασμα ἐπάνω ἀπὸ τὰ θερμισμένα χωράφια, καὶ τὰ κεραμίδια τῶν σπιτιῶν ; Αὐτὸ συμβαίνει, ὅταν ὁ ἥλιος καίη πολὺ. Γνωρίζετε πῶς γίνεται αὐτὸ τὸ τρεμούλιασμα ; Ἀκούσατε :

Ὁ ἥλιος περνᾷ μέσα ἀπὸ τὸν ἀέρα καὶ θερμαίνει δυνατὰ τὸ ἔδαφος. Τὸ ἔδαφος πάλιν, ἀφοῦ καλὰ ζεσταθῆ, θερμαίνει τὸν ἀέρα, ποῦ κάθεται ἐπάνω του. Ὁ θερμὸς ἄερας εἶναι ἐλαφρότερος καὶ ἀνεβαίνει ὕψηλά. ἐνῶ ἄλλος, ψυχρότερος, καταβαίνει εἰς τὴν θέσιν του. Τότε, εἶναι ποῦ βλέπομεν τὸ τρεμούλιασμα.

Αὐτὸ τὸ φαινόμενον τὸ παρατηροῦμεν καὶ ἐπάνω ἀπὸ τὰ ἀναμμένα καμίνια καὶ τοὺς φούρνους.

Ἐχετε κάμει παρομοίας παρατηρήσεις ; Τί ὥρα ἦτο καὶ ποῖα ἐποχὴ ;

2. **Ἡ αὔρα.** Ὅσοι κατοικεῖτε εἰς μέρη παραθαλάσσια, θὰ ξεύρετε τὴν θαλασσίαν αὔρα, τὸν μπάτη. Ὅταν ὁ ἥλιος θερμαίνῃ τὸ ἔδαφος, ἡ θαλασσία αὔρα ἔρχεται καὶ μᾶς δροσίζει, φέρει τὴν ὑγρασίαν τῆς θαλάσσης εἰς τὰ μαραμμένα φυτὰ. Ὅλην τὴν ἡμέραν φυσᾷ ἡ θαλασσία αὔρα καὶ δροσίζει τὰ παράλια μέρη. Οἱ ναυτικοί, ποῦ τὸ ξεύρουν, μεταχειρίζονται τὸν μπάτη, διὰ νὰ φέρῃ τὰ ἱστιοφόρα τῶν εἰς τὸν λιμένα.

Ἄλλὰ ποῖος κινεῖ τὸν ἀέρα ἀπὸ τὴν θάλασσαν πρὸς τὴν ξηράν ; Ἡ ζέση. Συμβαίνει καὶ ἐδῶ ὄ,τι καὶ εἰς τὸ τρεμούλιασμα. Ὁ ἥλιος θερμαίνει δυνατὰ τὸ ἔδαφος τὸ ἔδαφος μεταδίδει τὴν θερμότητά του εἰς τὸν ἀέρα, ποῦ κάθεται ἐπάνω του ὁ ἀέρας γίνεται ἐλαφρότερος καὶ ἀνεβαίνει ὕψηλά. Ὁρμᾷ τότε, νὰ πιάσῃ τὴν θέσιν του, ὁ ἀέ-

ρας τῆς θαλάσσης, πού εἶναι ψυχρότερος. Καί νά, λοιπόν, ἡ θαλασσία αὔρα!

Τήν νύκτα συμβαίνει ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον.

Ἡ ξηρὰ τότε χάνει γρήγορα τήν ζέστην τῆς, ὁ ἀέρας τῆς κρυαίνει καί γίνεται πυκνότερος καί βαρύτερος· ἐνῶ ἡ θάλασσα κρατεῖ τήν θερμότητα, πού τῆς ἔδωσεν ὁ ἥλιος, καί διατηρεῖ θερμὸν τὸν ἀέρα τῆς. Ὅρμᾶ τότε ὁ πυκτός, βαρὺ ἀέρας τῆς ξηρᾶς πρὸς τὴν θάλασσαν καί ἔτσι ἔχομεν τὴν ἀπόγειον αὔραν.

Τὰ ἰστιοφόρα, πού θέλουν νά φύγουν ἀπὸ τὸν λιμένα των, αὐτὴν τὴν στιγμὴν περιμένουν μὲ ἀπλωμένα τὰ πανιό των. Ἡ ἀπόγειος αὔρα τῆς νυκτός θά τὰ παρασύρῃ μακρὰν ἀπὸ τὴν ξηρὰν, εἰς τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν.

Τὸ συμπέρασμα: Οἱ δύο αὐτοὶ ἄνεμοι, ἡ θαλασσία αὔρα καί ἡ ἀπόγειος φυσοῦν ὁ ἓνας τὴν ἡμέραν καί ὁ ἄλλος τὴν νύκτα, καθένας μὲ τὴν σειρὰν του· εἶναι δηλαδὴ περιοδικοί.

Καί μία σπουδαία παρατήρησις: ὁ ἄνεμος φυσᾷ πάντοτε ἀπὸ τὰ ψυχρὰ μέρη πρὸς τὰ θερμά.

Ἔργασίαι διὰ τὰ παιδιὰ. 1. Ὅσοι κατοικεῖτε εἰς μέρη παραθαλάσσια, προσέξατε ποίας ὥρας τῆς ἡμέρας φυσᾷ θαλασσία αὔρα; καί πότε ἀρχίζει τὴν νύκτα ἀπόγειος; 2. Τί χρειάζονται εἰς τοὺς θαλασσινοὺς τοῦ τόπου σας οἱ δύο αὐτοὶ ἄνεμοι καί πῶς τοὺς ὀνομάζουν; 3. Προσφέρουν καμμίαν ἄλλην ὠφέλειαν εἰς τὸ κλίμα σας;

3 Καί ἄλλοι περιοδικοὶ ἄνεμοι. Ἐχετε ἀκούσει νά ὀμιλοῦν διὰ τὰ μελτέμια; Οἱ ἄνεμοι αὐτοὶ εἶναι βόρειοι καί φυσοῦν τὸ καλοκαίρι, προπάντων τὴν ἡμέραν. Ἀλλὰ ἀπὸ ποῦ ἔρχονται καί ποῦ πηγαίνουν;

Εἰς τὸν χάρτην ἢ τὴν σφαιραν ἡμπορεῖτε νά εὑρετε τὴν ἐξήγησιν καί μόνοι σας. Πρὸς νότον τῆς Ἑλλάδος, πέραν ἀπὸ τὴν Μεσόγειον, ἀπλώνονται αἱ ἀπέραντοι ἔρημοι τῆς Σαχάρας καί τῆς Ἀραβίας. Αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες περνοῦν μέσα ἀπὸ τὴν ξηρὰν ἀτμόσφαιράν των καί φθάνουν εἰς τὸ γυμνὸν ἔδαφος τῶν ἄμμων καί τῶν βράχων μὲ ὄλην τὴν θερμότητά των. Τὸ ἔδαφος ἀμέσως φλογίζεται καί τὴν φλόγα του τὴν μεταδίδει εἰς τὸν ἀέρα, πού θερμαίνεται, ἀραιώνεται καί ἀναβαίνει ὑψηλά. Τὴν ἴδιαν στιγμὴν ἄλλος ἀέρας, ἀπὸ τὰ βορειότερα καί ψυχρότερα μέρη, ὀρμᾷ πρὸς τὰς ἐρήμους καί ἰδοὺ τὸ μελτέμι.

Ὅλην τὴν ἡμέραν, πού ὁ ἥλιος φλογίζει τὴν ἔρημον, φυσᾷ ὁ βόρειος αὐτὸς ἄνεμος. Τὴν νύκτα, πού ἡ ἔρημος γίνεται ψυχρὰ, ὁ ἄνεμος αὐτὸς σταματᾷ.

Τὰ μελτέμια, οἱ ἐτήσιοι, ὅπως τοὺς ἔλεγαν οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες, φυσοῦν μόνον τὸ καλοκαίρι καί κατὰ προτίμησιν

τὴν ἡμέραν. Ἔχουν δηλ. τὴν ἐποχὴν τῶν καὶ τὴν ὥραν τῶν. Μὲ ἄλλους λόγους εἶναι περιοδικοί.

Οἱ ἐτησῖαι μᾶς ἔρχονται ἀπὸ τὴν Ρωσσίαν καὶ τὴν Σιβηρίαν καὶ εἶναι ξηροί, χωρὶς καθόλου ὑγρασίαν, ἀφοῦ ἔρχονται ἀπὸ τὴν ξηράν. Καὶ ὄχι μόνον δὲν μᾶς φέρουν ὑγρασίαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰδικὴν μας διώχνουν πρὸς τὴν θάλασσαν. Σαρώνουν κυριολεκτικῶς τὴν χώραν μας, καθαρίζουν τὴν ἀτμόσφαιράν μας καὶ τὴν κάμνουν διαυγεστάτην. Ὁ οὐρανὸς τότε φαίνεται ὀλογάλανος καὶ αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες φθάνουν εἰς τὸ ἔδαφος μὲ ὄλον τὸ φῶς καὶ μὲ ὄλην τὴν θερμότητά τῶν.

Σημ. Περιοδικοί ἄνεμοι εἶναι καὶ οἱ μουσῶνες τῆς Ἀσίας. Τὸ καλοκαίρι φυσοῦν ἀπὸ τοὺς ὠκεανούς πρὸς τὴν ἠπειρον καὶ φέρουν ὀρμητικὰς καὶ πλουσίας βροχάς. Τὸν χειμῶνα, ἀντιθέτως, καταβαίνουν ἀπὸ τὰ ὑψηλὰ ὄρη καὶ τὰ παγωμένα ὄροπέδια πρὸς τὰ θερμὰ παράλια καὶ τοὺς ὠκεανούς.

4. **Διαρκεῖς ἄνεμοι.** Ὅσοι ταξιδεύουν εἰς τοὺς ὠκεανούς, γνωρίζουν καὶ ἀνέμους, ποὺ εἶναι παντοτινοὶ καὶ ὀνομάζονται ἀληγεῖς. Παρατηρήσατε τὴν σφαῖραν σας: γύρω εἰς τὸν ἰσημερινὸν ἢ διακεκαυμένη ζώνη μὲ τὴν μεγάλην τῆς ζέστην. Εἰς τοὺς δύο πόλους αἱ κατεψυγμένοι ζῶναι μὲ τοὺς ἀπεράντους πάγους τῶν. Ἐννοεῖτε, λοιπόν, τί συμβαίνει; Ὁ ἀέρας τῆς διακεκαυμένης ζώνης θερμαίνεται, ἀραιώνεται καὶ ἀναβαίνει ὑψηλά. Ὁ ἀέρας τῶν πόλων ψυχρὸς, πυκνὸς καὶ βαρὺς τρέχει πρὸς τὸν ἰσημερινὸν, ἐπάνω ἀπὸ τοὺς ὠκεανούς, ὅπου δὲν εὐρίσκει ἐμπόδια. Αὐτοὶ εἶναι οἱ ἀληγεῖς, ἄνεμοι ὀλοχρονικοί, μόνιμοι. Οἱ ναυτικοὶ τοὺς γνωρίζουν καὶ ὠφελοῦνται ἀπὸ αὐτοὺς εἰς τὰ ταξίδια τῶν.

Περίληψις: 1. α) ἄνεμοι **περιοδικοί:** αἱ αὔραι, οἱ ἐτησῖαι καὶ οἱ μουσῶνες· β) ἄνεμοι **διαρκεῖς:** οἱ ἀληγεῖς· γ) ὑπάρχουν καὶ ἄνεμοι **μεταβλητοὶ** καὶ ἄλλοι **τοπικοί.** 2. Τοὺς ἀνέμους προκαλεῖ ἢ διαφορετικὴ θερμοκρασία ἐνὸς καὶ ἄλλου τόπου.

3. Οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι εἶναι ὑγροὶ καὶ φέρουν βροχάς. Οἱ χερσαῖοι ἄνεμοι εἶναι ξηροὶ καὶ κατορθώνουν σιγά-σιγά νὰ μεταβάλλουν τὰς χώρας, ὅπου φυσοῦν, εἰς ἐρήμους. Εἰς ὅλας τὰς ἐρήμους φυσοῦν ἄνεμοι χερσαῖοι. Εἰς τὰ πολὺ βροχερὰ μέρη (Ἀμαζόνιος) οἱ συχνότεροι, φυσικά, ἄνεμοι εἶναι οἱ θαλάσσιοι.

Ἔργασια διὰ τὰ παιδιά. 1. Εἰς τὸν τόπον σας φυσᾷ ὁ μπάτης; Ἐχετε μελτέμια τὸ καλοκαίρι; 2. Ποῖος ἄνεμος σᾶς φέρει τὴν βροχὴν; ποῖος σᾶς φέρει χιόνι; ποῖος προκαλεῖ ξηρασίαν; 3. Πῶς λέγονται οἱ διάφοροι ἄνεμοι εἰς τὸν τόπον σας;

31. Τὰ κλίματα τῆς γῆς

1. Τὸ θαλάσσιον κλίμα. Ἡ θερμοκρασία, οἱ ἄνεμοι καὶ αἱ βροχαὶ κανονίζουσι τὸ κλίμα κάθε χώρας.

Εἰς τὴν Ἑλλάδα π. χ. ἡ θερμοκρασία δὲν εἶναι οὔτε τὸ καλοκαίρι πολὺ ὑψηλὴ, οὔτε τὸν χειμῶνα πολὺ χαμηλὴ. Ἡ ζέστη μας δὲν εἶναι ἀνυπόφορος καθὼς τῆς Ἀφρικῆς, καὶ τὰ χιόνια μας δὲν κρατοῦν περισσότερον ἀπὸ 2 ἢ 3 ἡμέρας. Αὐτὸ εἶναι πολὺ φυσικόν, διότι ἡ χώρα μας εἶναι παραθαλασσία καὶ ἡ αὔρα τὴν δροσιζει τὸ καλοκαίρι καὶ τὴν γλυκαίνει τὸν χειμῶνα. Εἰς τὴν Ἑλλάδα βρέχει τὸν χειμῶνα, καὶ ὄχι πολὺ, ἐνῶ κατὰ τὸ καλοκαίρι, μὲ τοὺς ξηροὺς βορείους ἀνέμους ἐπικρατεῖ ξηρασία.

Τὸ κλίμα μας, λοιπόν, εἶναι μέτριον, ἐλαφρόν, ὑγιεινὸν μὲ ἓνα λόγον εὐκρατον θερμόν. Ὅλα τὰ παράλια τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἀπὸ τὸν Καύκασον ἕως τὸν Ἄτλαντα ἔχουσι τὸ ἴδιον θερμὸν εὐκρατον κλίμα· δι' αὐτὸ καὶ ὀνομάζεται κλίμα τῆς Μεσογείου θαλάσσης ἢ κλίμα μεσογειακόν.

Εἰς ποίας ἄλλας χώρας τῆς γῆς εὐρήκαμεν κλίμα ὡς τὸ ἰδικόν μας δηλ. μεσογειακόν;

Σημ. Εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, τὴν Ἀγγλίαν π. χ., τὸ κλίμα εἶναι ἐπίσης θαλάσσιον, ἀλλὰ ὄχι μόνον θερμόν, ὅπως τὸ μεσογειακόν, οὔτε τόσον ξηρόν. Ὁ χειμὼν ἐκεῖ εἶναι ψυχρότερος καὶ αἱ βροχαὶ πολὺ ἀφθονώτεραι καὶ διακοῦν περισσότερον. Τὸ κλίμα τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης εἶναι εὐκρατον ὠκεάνειον.

2. Τὸ ἠπειρωτικὸν κλίμα. Εἰς τὸ ἐσωτερικόν τῆς Μ. Ἀσίας, ὅπου δὲν φθάνει ἡ εὐεργετικὴ πνοὴ τῆς θαλάσσης, καὶ εἰς τὴν Μεσοποταμίαν, Περσίαν, βόρειον Κίναν καὶ τὸ ἐσωτερικόν τῆς Β. Ἀμερικῆς, εὐρήκαμεν χειμῶνα βαρύτερον μὲ πολλὰ χιόνια καὶ τὸ καλοκαίρι θερμότερον. Καὶ ὅμως εἰς τὰς χώρας αὐτάς καλλιεργοῦνται ὄχι μόνον σιτηρά, ἀλλὰ καὶ πολλὰ καρποφόρα δένδρα. Τὸ κλίμα ἐκεῖ δὲν εἶναι θαλάσσιον, εἶναι ἠπειρωτικόν ἀλλὰ εὐκρατον.

Εἰς τὴν Σιβηρίαν ὅμως καὶ τὸν βόρειον Καναδά ὁ χειμὼν εἶναι πολὺ βαρὺς καὶ τίποτε ἄλλο δὲν ἠμπορεῖ νὰ καλλιεργηθῇ ἐκεῖ παρὰ μόνον σιτηρά. Τὰ μέρη αὐτὰ μένουσι ὅλον τὸν χειμῶνα σκεπασμένα ἀπὸ τὰ χιόνια, τὸ δὲ καλοκαίρι τῶν εἶναι ἄρκετὰ θερμόν, ἀλλὰ πολὺ σύντομον. Ἐκεῖ πλέον ἐπικρατεῖ βαρὺ ἠπειρωτικὸν κλίμα. Εἰς τὴν πόλιν τῆς Σιβηρίας Βερκογιάνσκ, ἐνῶ τὸ καλοκαίρι ἡ ζέστη εἶναι ὅση ἐδῶ τὴν ἄνοιξιν, (+15°), κατὰ τὸν χειμῶνα τὸ ψῦχος εἶναι φοβερόν, (-51°), ἀφοῦ πῆζει καὶ ὁ ὑδράργυρος μέσα εἰς τὸ θερμόμετρον.

Ἐκαταλάβετε ποῖα εἶναι ἡ μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ τῶν θαλάσσιων καὶ τῶν ἠπειρωτικῶν κλιμάτων; Εἰς τὰς χώρας, ποὺ ἔχουν θαλάσσιον κλίμα, τὸ καλοκαίρι καὶ ὁ χειμὼν δὲν διαφέρουν καὶ πολὺ κατὰ τὴν θερμοκρασίαν (Ἀθῆναι $+9^{\circ}$ τὸν χειμῶνα, $+27^{\circ}$ τὸ καλοκαίρι δηλ. 18 βαθμοὶ διαφορὰ).

Ἀπεναντίας εἰς τὰς χώρας, ὅπου ἐπικρατεῖ κλίμα ἠπειρωτικόν, ἡ διαφορὰ εἶναι ὑπερβολικὴ. Παράδειγμα τὸ Βερκογιάνσκ, ποὺ διαφέρει τὸ καλοκαίρι ἀπὸ τὸν χειμῶνα τοῦ 66 βαθμοῦς.

3. Τὸ κλίμα τῶν ἐρήμων. Πολὺ βαρύτερον ἀπὸ τὸ ἠπειρωτικόν εἶναι τὸ κλίμα τῶν ἐρήμων. Γυμναὶ καθὼς εἶναι, ἀρχίζουσι νὰ φλέγονται ἀμέσως μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου καὶ κρυαίνουσι ὑπερβολικὰ ἀμέσως μετὰ τὴν δύσιν. Οἱ ταξιδιώται τῆς ἐρήμου, ποὺ ὄλην τὴν ἡμέραν ὑποφέρουσι ἀπὸ τὴν ὑπερβολικὴν ζέσθην, ἀναγκάζονται πολλάκις τὴν νύκτα νὰ ἀνάβουσι φωτιά, διὰ νὰ μὴ παγώσουσι. Τόση εἶναι ἡ καθῆμερινὴ διαφορὰ εἰς τὴν θερμοκρασίαν ἡμέρας καὶ νυκτός, μέσα εἰς τὰς ἐρήμους. Ὁμοίως εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Νείλου αἱ ὑπερβολαὶ αὐταὶ μετριάζονται ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν τοῦ ποταμοῦ.

4. Τὸ κλίμα τῶν τροπικῶν. Αἰώνιον καλοκαίρι, πολὺ θερμόν, μετὰ ἐνοχλητικὴν ὑγρασίαν, ραγδαίας βροχᾶς ἐπὶ πολλοὺς μῆνας καὶ ἀδιάκοπον βλάστησιν, ἄνθησιν καὶ καρποφορίαν. Αὐτὸ εἶναι τὸ κλίμα τῶν τροπικῶν χωρῶν, (εἰς πολλὰ μέρη τῶν Ἰνδιῶν, εἰς τὸ Μαλαϊκὸν πολύνησον, εἰς τὴν κεντρῶαν Ἀφρικὴν, εἰς τὸν Ἀμαζόνιον). Οἱ εὐρωπαϊοὶ δύσκολα ἠμποροῦσι νὰ ζήσουσι ἐκεῖ, ὑποφέρουσι πολὺ, καὶ δὲν μένουσι παρὰ ὀλίγα μόνον ἔτη.

Ἔργασια διὰ τὰ παιδιὰ. 1. Τί διαφέρει τὸ ἠπειρωτικόν ἀπὸ τὸ θαλάσσιον κλίμα; 2. Διὰ νὰ εὐρωμεν πόσον διαφέρει κατὰ τὴν θερμοκρασίαν ὁ χειμὼν καὶ τὸ καλοκαίρι εἰς τὰς Ἀθῆνας, ἐκάμαμεν ἀφαιρέσιν, ἐνῶ διὰ τὸ Βερκογιάνσκ ἐκάμαμεν πρόσθεσιν. Διατί; Θὰ εὕρετε τὴν ἀπάντησιν εὐκολώτερα, ἐὰν σχεδιάσετε ἓν θερμόμετρον μετὰ ὄλους τοὺς βαθμοῦς, ποὺ χρειάζονται διὰ νὰ φαίνεται καὶ τοῦ Βερκογιάνσκ ἢ θερμοκρασία καὶ τῶν Ἀθηνῶν.

32. Αἱ μεγάλοι ἀνακαλύψεις

1492. Τὸ ἔτος ἐκεῖνο ὑπῆρξε τὸ σπουδαιότερον εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀνακαλύψεων. Ἐνας Ἰταλός, ἀπὸ τὴν Γένουαν, ὁ Χριστόφορος Κολόμβος ἔφευγε ἀπὸ τὴν πόλιν Πάλον τῆς Ἰσπανίας μετὰ 3 μικρὰ ἱστιοφόρα, τρεῖς κάρα-

βέλας. Τί ἐζητοῦσεν αὐτὸς ὁ ξένος, κανεὶς ἰσπανὸς δὲν ἤξευρε. Πολλοὶ τὸν ἐνόμιζον τρελὸν καὶ κανεὶς δὲν ἤθελε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Τοὺς ναύτας τοῦ ἡ ἀστυνομία τοὺς συνέλαβε εἰς τὸν λιμένα καὶ τοὺς ἔβαλε διὰ τῆς βίας εἰς τὰ πλοῖα τοῦ. Ἦτο ἡ 3 Αὐγούστου, δταν ἐξέπλευσε ἀπὸ τὸν λιμένα. Οἱ ναῦται τοῦ κατατρομαγμένοι παρετήρησαν ὅτι δὲν ἠκολούθει τὴν παραλίαν, ὅπως οἱ ἄλλοι θαλασσοπόροι, ἀλλὰ ἔβαλε γραμμὴν πρὸς τὸν ὠκεανόν. Εἶχε ἀνοίξει ὄλα τοῦ τὰ πανιά, καὶ τὰ μικρὰ ἰστιοφόρα ἐπετοῦσαν ἐπάνω εἰς τὰ κύματα. Τὴν ἄλλην ἡμέραν δὲν ἐφάνετο πλέον ἡ ξηρά, καὶ τότε ἡ ἀνησυχία καὶ ὁ φόβος τῶν ναυτῶν ἐκορυφώθη. Ἐνόμιζον ὅτι πέραν ἀπὸ τὸν ὠκεανὸν ὑπάρχει μεγάλος καταρράκτης, μέσα εἰς τὸν ὁποῖον θὰ κατεκρημνίζοντο. Ὁ Κολόμβος τοὺς ἔδιδε θάρρος ἢ τοὺς ὑπέσχετο δῶρα πολλὰ, διὰ νὰ εἶναι ἡσυχοί.

— Μὴ φοβῆσθε, τοὺς ἔλεγε, δὲν ὑπάρχει κανένας καταρράκτης. Θὰ περάσωμεν τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ θὰ φθάσωμεν εἰς . . . τὰς Ἰνδίας. Ἐχω συστατικά γράμματα διὰ τοὺς βασιλεῖς τῶν Ἰνδιῶν, οἱ ὁποῖοι, θὰ μᾶς φορτώσουν δῶρα. Ἐπειτα θὰ ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν

Εὐτυχῶς δὲν ἐγνώριζε ὅτι τοὺς χωρίζουν δύο Ὁκεανοὶ ἀπὸ τὰς Ἰνδίας.

Ὁ Αὐγούστος ἐπέρασεν ὄλος χωρὶς νὰ φανῇ πουθενὰ ξηρά. Ἐπέρασε καὶ ὁ Σεπτέμβριος καὶ αἱ μικραὶ καραβέλαι ἐταξίδευσαν ὄλονεν εἰς τὸν ἀπέραντον ὠκεανόν. Ἐπειτα ἦλθεν ὁ Ὀκτώβριος. Οἱ ναῦται ἀπηλπίσθησαν καὶ θὰ ἐφόνευον τὸν Κολόμβον, ἐάν δὲν ἐσυλλογίζοντο ὅτι δὲν εἶχον ποῖος νὰ τοὺς φέρῃ ὀπίσω εἰς τὴν πατρίδα τῶν. Τέλος ἐξημέρωσε ἡ 12 Ὀκτωβρίου. Μόλις ἔφεξε, μία φωνὴ ἐγέμισε χαρὰν τὰς καρδίας τῶν βασανισμένων ναυτῶν :

— Γῆ, γῆ!

Ἦτο πραγματικά γῆ. Ἐπειτα ἀπὸ ὀλίγας ὥρας ἀπεβιάσθησαν εἰς ἓνα νησί, ἔστησαν τὴν ἰσπανικὴν σημαίαν καὶ τὸ ὠνόμασαν Σάν Σαλβατώρ, (Ἅγιος Σωτήρ). Ἀργότερα ἀνεκάλυψαν τὴν Κούβαν καὶ τὴν Αἴτην. Ἐτσι ἀνεκαλύφθησαν αἱ Ἀντίλλαι.

Εἰς τὴν Ἰσπανίαν τοὺς ἐθεωροῦσαν χαμένους καὶ δταν τοὺς εἶδον νὰ ἐπιστρέφουν φορτωμένοι μὲ παράδοξα φυτὰ καὶ καρπούς, μὲ ἄφθονα χρυσο κοσμήματα τῶν ἰθαγενῶν καὶ νὰ φέρουν μαζί τῶν μερικοὺς ἐρυθροδέρμους, τότε δὲν ἐκρατήθησαν πλέον. Πλοῖα ἰσπανικά, πορτογαλλικά, ἀγγλικά, ὀλλανδικά, ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος περισσότερα, ὤρμησαν πρὸς τὸν ὠκεανόν. Ἐπειτα ἀπὸ ὀλίγα χρόνια εἶχον ἐξερευνηθῆ ὄλα τὰ νησιά τοῦ νέου κόσμου, τὰ παράλιά του, οἱ πλωτοὶ ποταμοὶ του, οἱ κόλποι του καὶ εἰς πολλὰ μέρη ἤρχισαν νὰ κτίζονται πόλεις, νὰ καλλιεργοῦνται ἐκτάσεις, νὰ ἀνοίγωνται μεταλλεῖα, μὲ ἓνα λόγον νὰ ἀποικίζεται ἡ Ἀμερική.

Πρὸ 500 περίπου ἐτῶν, μὲ τὸ πρῶτον αὐτὸ ταξίδιον τοῦ Κολόμβου ἤρχισεν ἡ πρώτη ἐποχὴ τῶν μεγάλων ἀνακαλύψεων. Πρὸ 50 περίπου ἐτῶν ἤρχισεν ἡ δευτέρα ἐποχὴ τῶν ἀνακαλύψεων μὲ τὰς ἐξερευνησεις τῶν πολικῶν χωρῶν.

Σήμερον συνεχίζονται αἱ ἐξερευνησεις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν ἠπειρῶν καὶ εἰς τοὺς πόλους. Ἄλλὰ, μὲ τὰς μεγάλας τεχνικὰς τελειοποιήσεις τῆς ἐποχῆς μας, οἱ τολμηροὶ ἐξερευνηταὶ διευθύνονται τῶρα πρὸς δύο ἄλλας ἀγνώστους περιοχάς: τὴν στρατόσφαιραν, δηλ. τὰ ὑψηλὰ στρώματα τῆς ἀτμοσφαίρας, ὅπου ἀνέβη πρῶτος ὁ καθηγητῆς Πικάρ καὶ τὴν βυθόσφαιραν, δηλ. τὰ μεγάλα βάθη τῶν ὠκεανῶν.

Ἔργασία διὰ τὰ παιδιά Δείξατε εἰς τὴν σφαῖραν τὸ ταξίδιον τοῦ Κολόμβου, τὸν γύρον τῆς γῆς ἀπὸ τὸν Μαγελλάνον, τὸ ταξίδιον τοῦ Βάσκο δὲ Γκάμα εἰς τὰς Ἰνδίας.

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

33. Τί μᾶς διδάσκει ἓνα πορτοκάλλι

1. Ὁ ἄξων καὶ ἡ περιστροφή τῆς γῆς. Ἐνα πορτοκάλλι, περασμένον εἰς σκληρὸν σύρμα, ἠμπορεῖ νὰ παραστήσῃ τὴν γῆν. Ἐχει μάλιστα καὶ δύο σημεῖα ἀντικρινὰ κάπως πεπεσμένα, ὅπως καὶ ἡ γῆ. Ἐάν προσέξωμεν ὦστε τὸ σύρμα μας νὰ τρυπήσῃ τὸ πορτοκάλλι ἀκριβῶς εἰς τὰ δύο αὐτὰ πεπεσμένα σημεῖα, τότε πλέον ἡ ὁμοιότης μὲ τὴν γῆν εἶναι πλήρης.

Ἄς δώσωμε τῶρα εἰς τὸ πορτοκάλλι μας μίαν, νὰ γυρίσῃ γύρω εἰς τὸ σύρμα, δηλ. εἰς τὸν ἄξονά του. Ἐταὶ ἀκριβῶς στρέφεται καὶ ἡ γῆ γύρω εἰς τὸν ἰδικὸν τῆς ἄξονα, ποῦ δὲν εἶναι βέβαια συρμάτινος, ἀλλὰ μίαν εὐκολονόητος γραμμὴ. Μήπως καὶ τοὺς βόλους ἢ τὸ τόπι σας δὲν τὰ κάμνετε νὰ περιστρέφονται χωρὶς σύρμα; Ὡστε ἡ γῆ περιστρέφεται γύρω εἰς τὸν ἄξονά της καὶ μάλιστα ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς.

Ἐχει ὁμοίως ἡ περιστροφή τῆς γῆς κάποιαν διαφορὰν ἀπὸ τὴν περιστροφήν τοῦ πορτοκαλλιῦ. Τὸ πορτοκάλλι ποῦ εἶναι μικρόν, παίρνει εἰς μίαν στιγμὴν πολλὰς στροφάς, καὶ ἡ σβούρα σας πολὺ περισσοτέρας. Ἡ γῆ, ποῦ εἶναι πολὺ μεγάλη, διὰ νὰ κάμῃ μίαν καὶ μόνην στροφήν, χρειάζεται 24 ὥρας.

Καὶ ὁμοίως ἡ γῆ κινεῖται μὲ καταπληκτικὴν ταχύτητα.

Παίρνει περίπου 500 μέτρα τὸ δευτερόλεπτον, ἐνῶ τὸ ἀεροπλάνον παίρνει μόνον 80.

Συμπληρώνομεν, λοιπόν, τὴν πρώτην παρατήρησίν μας: «Ἡ γῆ περιστρέφεται γύρω εἰς τὸν ἄξονά της εἰς 24 ὥρας, δηλ. εἰς ἓν ἡμερονύκτιον.

2. Οἱ πόλοι. Τὸ σύρμα ἐτύπησε τὸν φλοιὸν τοῦ πορτοκαλλιοῦ μας εἰς δύο ἀντίθετα σημεῖα, καὶ ὄσον καὶ ἂν περιστρέφεται, τὰ σημεῖα αὐτὰ δὲν ἀπομακρύνονται ἀπὸ τὸν ἄξονα. Εἶναι οἱ δύο πόλοι τοῦ πορτοκαλλιοῦ. Οἱ πόλοι τῆς γῆς εἶναι τὰ δύο ἄκρα τοῦ ἄξονός της.

Ἡμπορεῖτε νὰ δεῖξετε εἰς ποῖον σημεῖον τοῦ ὀρίζοντος εἶναι ὁ βόρειος πόλος καὶ εἰς ποῖον ὁ νότιος; Ἐὰν ἔχετε καὶ «μαγνητικὴν βελόνην», θὰ σᾶς τὸ δεῖξη καὶ ἐκείνη.

Ὁ βόρειος πόλος τῆς γῆς εὐρίσκεται εἰς τὸν Βόρειον Παγωμένον ὠκεανόν. Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ποὺ κατῴρθωσε νὰ φθάσῃ ἐκεῖ καὶ νὰ ὑψώσῃ τὴν σημαίαν του εἶναι ὁ ἀμερικανὸς Πῆρυ (1909).

Ὁ νότιος πόλος πάλιν εὐρίσκεται ἐπάνω εἰς τὸ παγωμένον ὀροπέδιον, ποὺ σχηματίζει ἡ νοτιά ἠπειρος. Ἐκεῖ ἐπρόλαβε νὰ φθάσῃ πρῶτος ὁ νορβηγὸς Ἀμοῦνδσεν τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1912. ἓνα μῆνα πρὶν ἀπὸ τὸν ἄγγλον Σκῶττ.

Εἰς τοὺς γενναίους αὐτοὺς καὶ πολλοὺς ἄλλους ἐξερευνητὰς χρεωστοῦμεν ὅτι γνωρίζομεν διὰ τὰς ἀπεράντους παγωμένας ἐκτάσεις τῶν πολικῶν περιοχῶν.

34. Ἴσημερινός καὶ παράλληλοι

1. Ἴσημερινός καὶ παράλληλοι. Καὶ τώρα τὸ πορτοκάλλι μας θὰ μᾶς μάθῃ κάτι ἀκόμη δυσκολώτερον. Καθὼς αὐτὸ περιστρέφεται μὲ μεγάλην ταχύτητα, πλησιάζομεν εἰς τὸ μέσον τοῦ κοπιτερὸν μαχαίρι ὥστε νὰ τὸ χαράξῃ γύρω - γύρω, χωρὶς νὰ τὸ σταματήσῃ. Ἄν ἔπειτα κόψωμεν τὸ πορτοκάλλι σύμφωνα μὲ αὐτὴν τὴν γραμμὴν, θὰ ἔχωμεν ἀκριβῶς δύο ἴσα μέρη, δύο ἡμισφαίρια. Ἡ τομὴ αὐτὴ παριστάνει τὸν Ἴσημερινόν.

Ὁ Ἴσημερινός τῆς γῆς τὴν χωρίζει ἐπίσης εἰς δύο ἴσα μέρη: τὸ βόρειον ἡμισφαίριον καὶ τὸ νότιον ἡμισφαίριον. Λέγεται Ἴσημερινός, διότι εἰς τὰς χώρας ποὺ περνᾷ, εἶναι ἴση ἡ ἡμέρα μὲ τὴν νύκτα.

Οἱ ναυτικοὶ μας καὶ οἱ ταξιδιωταί, διὰ νὰ φθάσουν εἰς τὴν Αὐστραλίαν, τὴν Νότιον Ἀφρικὴν καὶ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν πρέπει νὰ περάσουν ἀπὸ τὸν Ἴσημερινόν. Ποῖαι χῶραι εὐρίσκονται εἰς τὸν Ἴσημερινόν, ἡμπορεῖτε νὰ τὸ παρατηρήσετε εἰς τοὺς χάρτας τῶν ἠπείρων ἢ τὴν σφαῖρα. Τί κλίμα ἐπικρατεῖ ἐκεῖ; ποῖα βλάστησις; τί φυτὰ καλ-

λιεργοῦνται; Ὅλα αὐτὰ θὰ τὰ εὔρετε εἰς τὰ μαθήματα περὶ Ἰνδικοῦ Πολυνήσου, κεντρικῆς Ἀφρικῆς, Ἀμαζονίου.

2. Βόρειον καὶ νότιον πλάτος. Ἐνῶ τὸ πορτοκάλι μας περιστρέφεται, χαράσσομεν καὶ ἄλλας γραμμὰς μακρύτερα ἀπὸ τὸν ἰσημερινόν, εἰς τὸ ἓν ἢ τὸ ἄλλο ἡμισφαίριον. Θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι αἱ γραμμαὶ αὐταὶ εἶναι παράλληλοι μὲ τὸν ἰσημερινόν. Ἐπάνω εἰς τὴν σφαῖραν τοῦ σχολείου θὰ εὔρετε πολλοὺς παραλλήλους σχεδιασμένους, ἄλλους πλησιέστερα εἰς τὸν ἰσημερινόν καὶ ἄλλους μακρύτερα. Ἄν δὲν ἔχη παράλληλον, πὺ νὰ περνᾷ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, ἠμπορεῖτε εὐκόλα νὰ τὸν χαράξετε μὲ καλοξυσμένο μολύβι, ἀφοῦ δώσετε εἰς τὴν σφαῖραν σας περιστροφικὴν κίνησιν.

Παρατηρήσατε, λοιπόν, ἀπὸ ποίας ἄλλας χώρας περνᾷ ὁ «παράλληλος τῶν Ἀθηνῶν». Ὅλοι αὐταὶ αἱ χῶραι ἀπέχουν ἀπὸ τὸν ἰσημερινόν, ὅσον καὶ αἱ Ἀθῆναι, ἔχουν δηλ. τὸ ἴδιον πλάτος μὲ ἡμᾶς. (Ποῖαι χῶραι ἔχουν τὸ ἴδιον πλάτος μὲ τὸ Κάϊρον; μὲ τὸ Μοντρεάλ τοῦ Καναδά; μὲ τὴν Μοζαμβίκην τῆς Ἀνατ. Ἀφρικῆς; μὲ τὸ ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς Ἑλπίδος;)

Προσέξατε ὁμοίως: οἱ παράλληλοι, πὺ εἶναι εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον μᾶς δεικνύουν τὸ βόρειον πλάτος καὶ οἱ παράλληλοι τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου τὸ νότιον πλάτος. Καὶ θὰ ἔχετε παρατηρήσει ἴσως ὅτι ὑπάρχουν χῶραι τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου καὶ χῶραι τοῦ νοτίου, πὺ ἀπέχουν τὸ ἴδιον ἀπὸ τὸν ἰσημερινόν δηλ. ἔχουν τὸ ἴδιον πλάτος. ἠμπορεῖτε, λοιπόν, νὰ εὔρετε εὐκόλα ποῖαι χῶραι τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου ἔχουν τὸ ἴδιον πλάτος μὲ τὸ Κάϊρον.

Αἱ Ἀθῆναι ἔχουν βόρειον πλάτος 38° (διάβασε 38 μοιρών). Εὔρετε τὰς χώρας, πὺ ἔχουν νότιον πλάτος 38° καὶ ἐνθυμηθῆτε εἰς τί ὁμοιάζουν μὲ τὴν πατρίδα μας. (Κοιτάξετε εἰς τὰς σελ. 46 καὶ 61).

33. Οἱ μεσημβρινοὶ

Εἰς τοὺς χάρτας σημειώνονται καὶ ἄλλαι γραμμαὶ, ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω, οἱ μεσημβρινοί. Ἄν παρατηρήσετε τὴν σφαῖραν, θὰ ἰδῆτε ὅτι ὅλοι οἱ μεσημβρινοὶ περνοῦν ἀπὸ τοὺς πόλους.

Ἡ σφαῖρα σας ἔχει μεσημβρινόν, πὺ νὰ περνᾷ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἐὰν δὲν ἔχη, παίρνετε μίαν κλωστήν, τὴν τεντώνετε ἀπὸ τὸν ἓνα πόλον εἰς τὸν ἄλλον, ἀλλὰ μὲ τρόπον πὺ νὰ περνᾷ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καὶ ὁ μεσημβρινός μας εἶναι ἔτοιμος.

Ποῖαι ἄλλαι χῶραι εὐρίσκονται ἐπάνω εἰς τὸν ἴδιον μεσημβρινόν μὲ ἡμᾶς; Ἐ, λοιπόν, εἰς ὅλας αὐτὰς τὰς χῶρας τὰ ὠρολόγια κτυποῦν μεσημέρι τὴν ἴδιαν στιγμὴν.

35. Ένα τμήμα του μεσημβρινού των Ἀθηνῶν.

Ὁ μεσημβρινός τῶν Ἀθηνῶν περνᾷ καί ἀπὸ χώρας τῆς Ἀφρικῆς, μετὰς ὁποίας ἔχομεν τὴν ἴδιαν στιγμήν μεσημέρι. Τὰ δύο σπίτια τοῦ σχεδίου εἶναι τὸ ἓν εἰς τὴν Ἑλλάδα (βόρειον ἡμισφαίριον) τὸ ἄλλο εἰς τὴν νότιον Ἀφρικὴν (νότιον ἡμισφαίριον). Εἶναι μεσημέρι καὶ αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου μπαίνουν ἀπὸ τὸ μεσημβρινὸν παράθυρον εἰς τὸ σπίτι. Ἀλλὰ προσέξατε, τὸ «μεσημβρινόν» παράθυρον εἰς τὴν Ἑλλάδα βλέπει πρὸς νότον, ἐνῶ τὸ «μεσημβρινόν» παράθυρον τῆς νοτίου Ἀφρικῆς βλέπει πρὸς βορρᾶν.

Ὁ μεσημβρινός τῶν Ἀθηνῶν εὐρίσκεται σχεδὸν 23° ἀνατολικά ἀπὸ τὸν «πρῶτον μεσημβρινόν». Αὐτὸ οἱ ναυτικοὶ τὸ λέγουν ἔτσι: αἱ Ἀθῆναι ἔχουν 23° ἀνατολικὸν μῆκος. (Τὸ μικρὸν μηδενικὸν διαβάζεται πάντοτε «μοῖραι»). Παρατηρήσατε ποῖα νησιά τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἔχουν 28° δυτικὸν μῆκος.

36. Πῶς σώζονται οἱ ναυαγοὶ

SOS=σώσατέ μας. Πλοῖον, ποῦ κινδυνεύει εἰς τὸν ὠκεανόν, στέλλει μετὰ τὸν ἀσύρματόν του αὐτὴν τὴν εἰδοποίησιν: SOS SOS SOS δηλ. «σώσατέ μας», «σώσατέ μας», «σώσατέ μας». Ὅλα τὰ πλοῖα, ποῦ παίρνουν αὐτὸ

Εἶναι ἀκριβῶς ἡ στιγμή, ποῦ ὁ ἥλιος περνᾷ ἀπὸ τὸν μεσημβρινόν μας διὰ νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὴν δύσιν του.

Διὰ νὰ μετρήσετε τοὺς μεσημβρινούς τῆς σφαιρας σας, πρέπει νὰ ἀρχίσετε ἀπὸ κάποιον. Οἱ ναυτικοὶ καὶ οἱ ἐπιστήμονες ἐσυμφώνησαν νὰ μετροῦν ἀρχίζοντες ἀπὸ τὸν μεσημβρινὸν τοῦ Γκρίνουιτς. Μετὰ τὸ παρῶξενον αὐτὸ ὄνομα ὀνομάζεται τὸ ἀστεροσκοπεῖον τοῦ Λονδίνου. Ὁ μεσημβρινός τοῦ Γκρίνουιτς δὲν ἔχει ἀριθμόν, εἶναι πρῶτος μεσημβρινός καὶ σημειώνεται εἰς τὴν σφαιραν μετὰ 0° . Ἀπὸ ἐκεῖ λοιπὸν ἀρχίζουν τὸ μέτρον εἴτε ἀνατολικά εἴτε δυτικά.

τὸ τηλεγράφημα. θὰ τρέξουν ἀμέσως νὰ σώσουν τοὺς ναυαγούς Ἄλλὰ ποῦ νὰ τρέξουν; Ὁ ὠκεανὸς εἶναι μεγάλος, ἀπέραντος. Ταξιδεύεις ἐκεῖ ἐπὶ πολλὰ ἡμερονύκτια, χωρὶς νὰ βλέπῃς ἄλλο παρὰ οὐρανὸν καὶ θάλασσαν. Εἰς ποῖον ἀκριβῶς σημεῖον τοῦ ὠκεανοῦ εὐρίσκεται τὸ πλοῖον, ποῦ κινδυνεύει; Ἐάν εἶναι πλησίον εἰς μίαν νῆσον, εἰς μίαν πόλιν, εἰς ἓν ἀκρωτήριον, οἱ ναυαγοὶ ἤμποροῦν νὰ τηλεγραφήσουν τὸ ὄνομα τοῦ μέρους. Ἄλλ' ἂν εἶναι εἰς τὸν ὠκεανόν; Τότε δὲν τοὺς μένει ἄλλο παρὰ οἱ μεσημβρινοὶ καὶ οἱ παράλληλοι.

Τηλεγραφεῖ λοιπὸν π.χ. τὸ πλοῖον, ποῦ κινδυνεύει :

«45° βόρειον πλάτος, 30° δυτικὸν μῆκος, SOS, SOS».

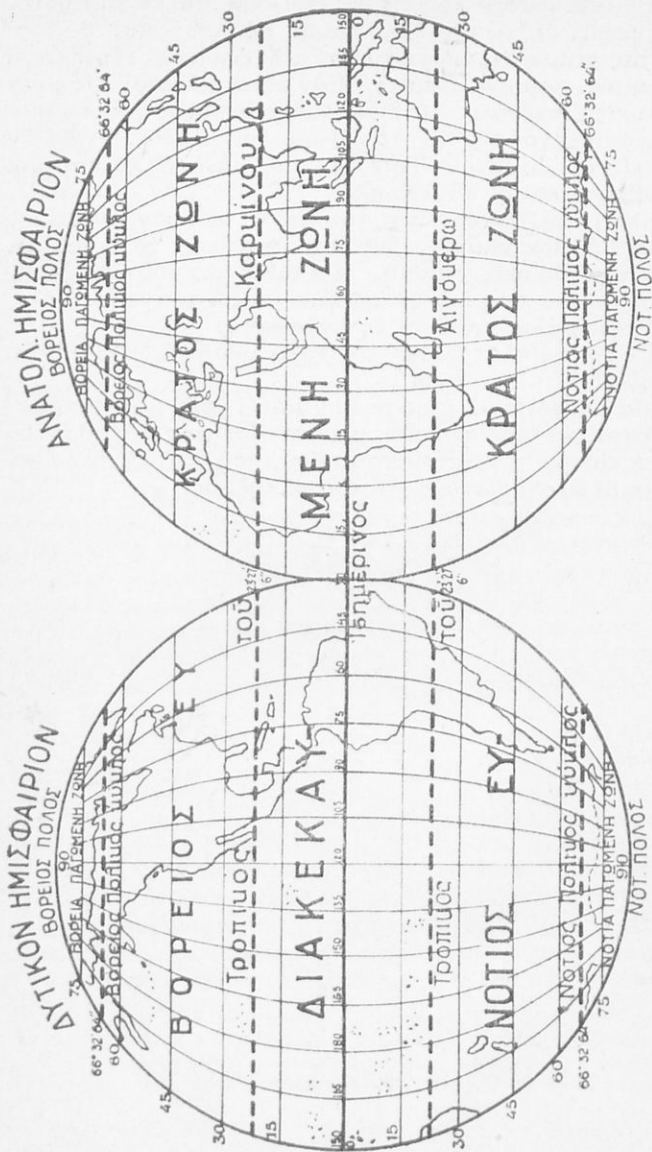
Ἐάν εἴσθε σεῖς, παιδιά, οἱ πλοίαρχοι, ποῦ θὰ ὀδηγήσετε τὰ πλοῖα σας διὰ νὰ σώσετε τοὺς ναυαγούς;

Ἄλλοι πάλιν ναυαγοὶ τηλεγραφοῦν :

«15° νότιον πλάτος, 105° ἀνατολικὸν μῆκος SOS, SOS».

Ποῦ εἶναι οἱ ναυαγοί;

Σεῖς μπορεῖτε νὰ κάμετε καὶ μόνοι σας πολλὰ παραδείγματα. Νὰ ἴδουμε ποῖοι συμμαθηταὶ σας θὰ φθάσουν πρῶτοι εἰς τὸν τόπον τοῦ ναυαγίου, ποῦ θὰ τοὺς τὸν ὑποδείξετε μὲ μεσημβρινούς καὶ παραλλήλους.

36. Αι ζώναι τῆς γῆς. (Χρωματίσατε προσεκτικὰ τὴν ἑρπᾶν κατὰ ζώνας [κόκκινον τὴν διακεκαυμένην, τριανταφυλλί τὰς δύο εὐκράτους, λευκὸν τὰς δύο παγωμένας καὶ τὴν θάλασσαν κυανῆν].)

37. ΑΙ ΠΕΝΤΕ ΖΩΝΑΙ ΤΗΣ ΓΗΣ.

1. Βλέπετε αυτά τὰ δύο ἡμισφαίρια; Τὸ «ἀνατολικόν» εἶναι τὸ ἰδικόν μας, ἐκεῖνο ὅπου εὐρίσκεται καὶ ἡ Ἑλλάς. Τὸ «δυτικόν ἡμισφαίριον» εἶναι, ἄς ποῦμε, τὸ ὄπισθεν μέρος τῆς γῆς. Τὰ δύο αὐτὰ ἡμισφαίρια, μᾶς παρουσιάζουν ὁλόκληρον τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς. Ποιοὶ ὠκεανοὶ καὶ ποῖα ἤπειρα εὐρίσκονται εἰς κάθε ἡμισφαίριον;

2. Ἡ γῆ χωρίζεται εἰς 5 ζώνας: **Ἡ διακεκαυμένη ζώνη**, δηλ. ἡ πλεον θερμῆ, εὐρίσκεται εἰς τὸ μέσον τῆς γῆς, βορείως καὶ νοτίως τοῦ Ἰσημερινοῦ. Τὰ ἄκρα τῆς τὰ δεκνύουσι οἱ δύο παράλληλοι μὲ τὴν διακεκομμένην γραμμὴν, ποὺ ὀνομάζονται **τροπικοί**. Οἱ δύο τροπικοὶ ἔχουν ἰδιαίτερα ὀνόματα: ὁ βόρειος λέγεται **τροπικὸς τοῦ καρίνου** καὶ ὁ νότιος **τροπικὸς τοῦ Αἰγέκρου**. Λέγονται «τροπικοὶ» διότι ἕως ἐκεῖ ρίπτει ὁ ἥλιος τὰς ἀκτίνας του καθέτως, ἔπειτα τρέπεται (δηλ. ἐπιστρέφει) πρὸς τὸν Ἰσημερινόν.

Ἡ ἥλιος ρίπτει τὰς ἀκτίνας του καθέτως:

α) εἰς τὰς 21 Ἰουνίου εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου	τότε ἀρχίζει τὸ καλοκαίρι μας
β) » » 22 Σεπτεμβρίου εἰς τὸν Ἰσημερινόν	» » τὸ φθινόπωρόν μας
γ) » » 21 Δεκεμβρίου εἰς τὸν τροπικὸν τοῦ Αἰγέκρου	« » ὁ χειμὼν μας
δ) » » 22 Μαρτίου εἰς τὸν Ἰσημερινόν	» » ἡ ἀνοιξίς μας

Αἱ χώραι τῆς διακεκαυμένης ζώνης ἔχουν πάντοτε καλοκαίρι μὲ πολὺ μεγάλην ζέσθην.

— Ποῖα χώρα καὶ ποῖα θάλασσα εὐρίσκονται εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην; Τί κλίμα ἔχουν; Ποῖα φυτὰ γίνονται ἐκεῖ καὶ ποῖα ζῶα ζοῦν;

3. Ἀπὸ τὸ ἓν καὶ τὸ ἄλλο μέρος τῆς διακεκαυμένης ζώνης εἶναι αἱ δύο **εὐκρατοὶ ζῶναι**. Ἡ βόρειος φθάνει ἀπὸ τὸν τροπικὸν τοῦ Καρκίνου ἕως τὸν **βόρειον πολικὸν κύκλον**. Ἡ νότιος εὐκρατος ζώνη ἀπὸ τὸν τροπικὸν τοῦ Αἰγέκρου ἕως τὸν **νότιον πολικὸν κύκλον**. Εἰς τὰς δύο αὐτὰς ζώνας ὁ ἥλιος ποτὲ δὲν ρίπτει τὰς ἀκτίνας του καθέτως, ἀλλὰ πάντοτε πλαγίως. Ἐπομένως ἡ ζέσθη ἐκεῖ δὲν εἶναι μεγάλη. Ὅταν αἱ ἀκτίνες πίπτουν πολὺ πλαγίως εἶναι χειμὼν, ὅταν ἐρχῶνται πλεόν ὀρθῶς εἶναι καλοκαίρι. Ὅστε αἱ χώραι τῶν εὐκρατῶν ζωνῶν ἔχουν πολλὰς ἐποχὰς τὸ ἔτος. Ποῖα εἶναι αἱ χώραι τῆς βορείου εὐκράτου; καὶ ποῖα τῆς νοτίου; Τί κλίμα ἔχουν;

4. Μετὰ τὰς εὐκράτους εἶναι αἱ δύο **κατεψυγμέναι ζῶναι**, (δηλ. παγωμέναι), γύρω ἀπὸ τοὺς πόλους. Ἐκεῖ βασιλεύουσι αἰώνιοι πάγοι καὶ ζοῦν πηγγοῦνοι, θαλάσσια κῆτη καὶ λευκοὶ ἀρκτοῦδες.

— Εἰς ποῖας ζώνας ζοῦσι πολιτισμένοι λαοὶ καὶ εἰς ποῖας οἱ ἀπολίτιστοι καὶ οἱ ἄγριοι;

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΗΠΕΙΡΟΙ

Η ΑΣΙΑ

1. Ἡ Τουρκικὴ Δημοκρατία	Σελ.	3
2. Εἰς τοὺς Ἀγίους Τόπους	»	7
3. Εἰς τὴν πατρίδα τῶν Ἀράβων	»	9
4. Ὁ σπουδαιότερος δρόμος τῶν καραβανίων	»	12
5. Εἰς τὴν χώραν τῶν Περσῶν	»	13
6. Τὰ πετρέλαια τοῦ Βακοῦ	»	15
7. Ἡ πρόσω Ἀσία (περίληψις)	»	16
8. Αἱ Ἰνδίαί	»	17
9. Ἡ Ἰνδοκίνα	»	24
10. Τὸ ἀπέραντον Θερμοκῆπιον τοῦ Μαλαϊκοῦ πολυνήσου	»	25
11. Ἡ Κίνα καὶ οἱ κινέζοι	»	27
12. Τὸ μεγαλύτερον ἐξόγκωμα ἐπάνω εἰς τὴν γῆν	»	32
13. Εἰς τὴν χώραν τῶν χρυσαυθῆμων	»	32
14. Ἡ Σιβηρία	»	34

Η ΩΚΕΑΝΙΑ

15. Ταξίδι εἰς τὴν Αὐστραλίαν	»	36
---	---	----

Η ΑΦΡΙΚΗ

16. Ἡ χώρα τοῦ Νείλου	»	40
17. Ἡ χώρα τοῦ Ἀτλαντος	»	45
18. «Μαύρη ἥπειρος»	»	46

Η ΑΜΕΡΙΚΗ

19. Πρῶται γνωριμίαι μετὰ τὴν Ἀμερικὴν	»	51
20. Ἡ Ν. Ὑόρκη, ἡ μεγαλυτέρα πόλις τοῦ κόσμου	»	53
21. Τὰ ἄλλα μέρη τῶν Ἡν. Πολιτειῶν	»	56
22. Ὁ Καναδάς	»	60
23. Ἡ κεντρικὴ Ἀμερικὴ	»	61
24. Ἡ νότιος Ἀμερικὴ	»	62

ΟΙ ΩΚΕΑΝΟΙ

25. Ὁ Ἀτλαντικὸς	»	65
26. Μέγας ἢ Εἰρηνικὸς ὠκεανὸς	»	68

27.	Ἰνδικὸς ὠκεανὸς	»	69
28.	Συμπληρωματικαὶ παρατηρήσεις	»	70

ΦΥΣΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

29.	Ἡ ἀτμόσφαιρα	»	71
30.	Οἱ ἄνεμοι	»	73
31.	Τὰ κλίματα τῆς γῆς	»	76
32.	Αἱ μεγάλοι ἀνακαλύψεις	»	77

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

33.	Τί μᾶς διδάσκει ἓνα πορτοκάλι	»	79
34.	Ἰσημερινὸς καὶ παράλληλοι	»	80
35.	Οἱ μεσημβρινοὶ	»	81
36.	Πῶς σώζονται οἱ ναυαγοὶ	»	82
37.	Αἱ πέντε ζῶναι τῆς γῆς	»	85

Γ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ", Ι. Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΥ & ΣΙΑΣ Α. Ε.

46α—Όδος Σταδίου 46α — ΑΘΗΝΑΙ

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 23136

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Δημητράτου Παναγῆ. Μαθήματα Γεωγραφίας. Τεῦχος 1ον "Ἡ Ἑλλάδα, διὰ τὰς Γ' καὶ Δ' Τάξεις.

- Τεῦχος 2ον "Ἡπειροὶ καὶ Ὀκεανοὶ διὰ τὴν Ε' τάξιν.
- Τεῦχος 3ον "Ἡ Εὐρώπη διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν.

Κολλάρου Ι. Νέος Γεωγραφικὸς "Ἄτλας, ἐγκεκριμένος.

Κεντομάρη Ἀν. Ζωολογία, διὰ τὰς Γ' καὶ Δ' τάξεις, συμφώνως μετὰ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα.

- Ζωολογία, διὰ τὰς Ε' καὶ ΣΤ' τάξεις συμφώνως μετὰ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα.
- Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἐγκεκριμένον ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, διὰ τὴν Γ' τάξιν, συμφώνως μετὰ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα.
- Ἱερὰ Ἱστορία τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἐγκεκριμένον ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, διὰ τὴν Δ' τάξιν.
- Λειτουργικὴ καὶ κατήχησις, συμφώνως μετὰ τὸ ἀναλυτικὸν πρόγραμμα, ἐγκεκριμένον ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν.
- Ἀριθμητικὰ προβλήματα διὰ τὴν Γ' τάξιν συμφώνως μετὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀναλυτικὸν πρόγραμμα.
- Ἀριθμητικὰ προβλήματα διὰ τὴν Δ' τάξιν, συμφώνως μετὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀναλυτικὸν πρόγραμμα.

Κυριακάτου Χαρ. Γραμματικὴ καθαρουούσης Ε' καὶ ΣΤ' τάξεως.

Μεταξᾶ Νικ. Γραμματικὴ καθαρουούσης Γ' καὶ Δ' τάξεως

Μιχαηλίδου Ε. Ὁ μικρὸς γεωμέτρης, γεωμετρία διὰ τὰς ἀν. τάξ.

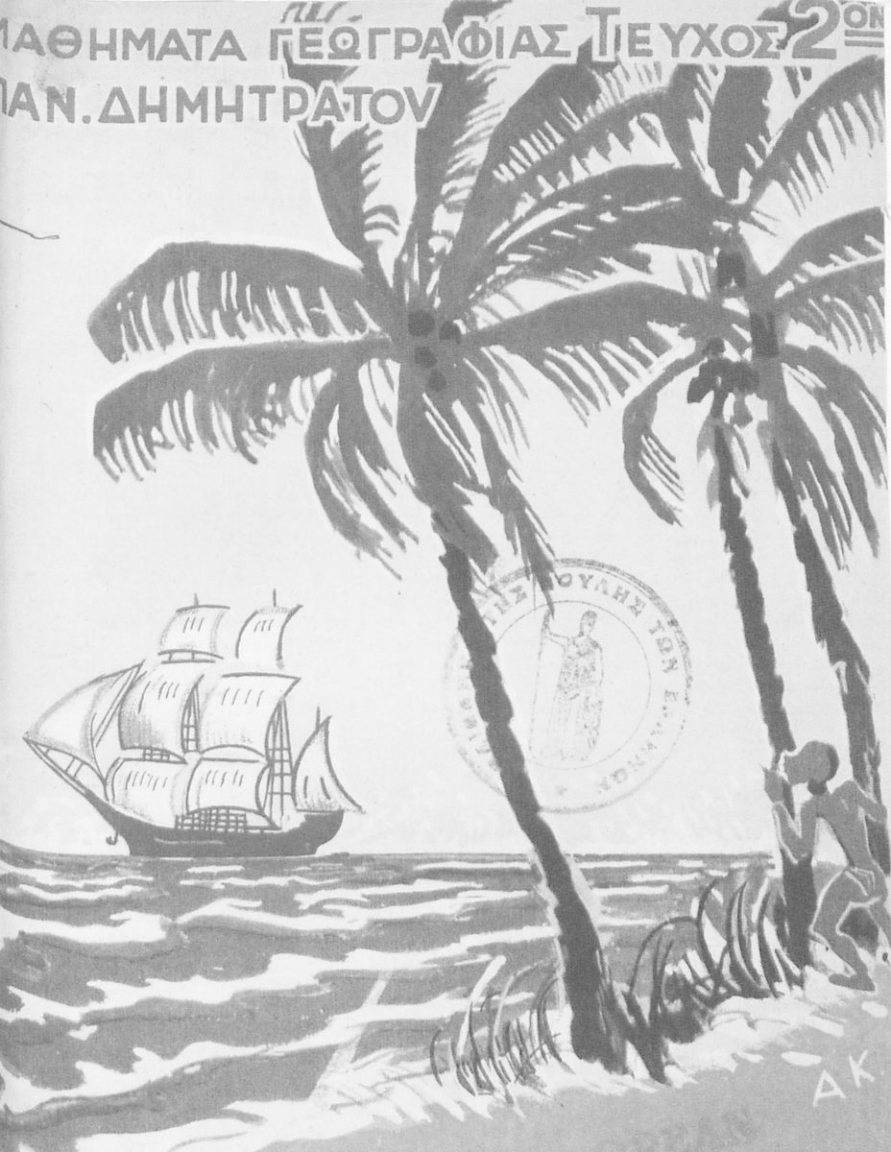
Νικολάου Δ. Φυσικὴ πειραματικὴ διὰ τὴν Ε' τάξιν συμφώνως μετὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀναλυτικὸν πρόγραμμα.

- Φυσικὴ πειραματικὴ διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν συμφώνως μετὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀναλυτικὸν πρόγραμμα.

Χάϊμαν Ἰωσ. Φυτολογία διὰ τὴν ΣΤ' τάξιν συμφώνως μετὰ τὸ ἰσχυρὸν ἀναλυτικὸν πρόγραμμα.

Χατζηκώστα Ι. Μεθοδικὴ γραμματικὴ καθαρουούσης Ε' καὶ ΣΤ' τάξεως μετὰ πολλῶν πρακτικῶν ἀσκήσεων.

ΠΑΡΑΘΗΜΑΤΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ ΤΙΣ ΕΥΧΟΣ 2^{ΟΝ}
ΙΑΝ. ΔΗΜΗΤΡΑΤΟΝ

ΗΠΕΙΡΟΙ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΟΙ

ΕΚΔΟΣΗ ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΣΙΑ Α.Ε.

0020560469

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

